

● **Jubileum** | 22 «Lærarar sjå her» ● **Reportasje** | 24 Norsk, ikke morsmål?
● **Fotoreportasje** | 30 Hundelinje i hundre ● **Aktuelt** | 34 Ansatte evaluerer seg selv

UTDANNING

UTDANNING
150
ÅR
1869-2019

3

22. FEBRUAR 2019

utdanningsnytt.no

Lærermangel i nord:

Om fire og et halvt år

**blir Frida
lokaldyrka
lærer**

Kaja Mejlbo
Ansvarlig redaktør
kaja@utdanningsnytt.no

Harald F. Wollebæk
Sjef for nett, desk og layout
hw@utdanningsnytt.no

Paal Svendsen
Nettredaktør
ps@utdanningsnytt.no

Ylva Törnngren
Deskjournalist
yt@utdanningsnytt.no

Sonja Holterman
Journalist
sh@utdanningsnytt.no

Jørgen Jelstad
Journalist
jj@utdanningsnytt.no

Kirsten Ropeid
Journalist
kr@utdanningsnytt.no

Marianne Ruud
Journalist
mr@utdanningsnytt.no

Kari Oliv Vedvik
Journalist
kov@utdanningsnytt.no

Inger Stenvoll
Presentasjonsjournalist
is@utdanningsnytt.no

Tore Magne Gundersen (perm.)
Presentasjonsjournalist
tmg@utdanningsnytt.no

Ståle Johnsen
Debatt- og bokansvarlig
sj@utdanningsnytt.no

Synnøve Maaø
Markedssjef
sm@utdanningsnytt.no

Randi Skaugrud
Markedskonsulent
rs@utdanningsnytt.no

Hilde Aalborg
Markedskonsulent
ha@utdanningsnytt.no

Anita Ruud
Markedskonsulent
ar@utdanningsnytt.no

Linda Sjødal
Digital markedsansvarlig
ls@utdanningsnytt.no

10

● Hovedsaken: SELVBERGING I NORD

Kommunene i Midt-Troms gjør det de kan for å dyrke fram utdanna lærere som ikke flytter fra bygda. Student Frida Sveinsdatter Sæbbe er veldig fornøyd ned ordningen.

● Gyldne øyeblikk

41

16 barn i løypefri løssnø og gode kollegaer får Gabi Cristea-Sørli, pedagogisk leder i Lia barnehage i Oslo, i godt humør.

Innhold

Aktuelt	4	Reportasje	40
Aktuelt navn	8	Friminutt	42
Hovedsaken	10	På tavla	44
Kort og godt	18	Innspill	46
Ut i verden	19	Debatt	52
Aktuelt	20	Kronikk	56
Jubileum	22	Stilling ledig	59
Reportasje	24	Minneord	60
Fotoreportasje	30	Lov og rett	61
Reportasje	34	Fra forbundet	62
Aktuelt	36	Medlemstilbud	66
Intervju	38		

20

Lærerpost ledig,

En Underlærerpost ved Holmestrand's Almuskole er ledig. Lønnen er 800 Kroner, der efter 3die, 6te og 9de Aar forhøies med 100 Kroner hver Gang. Den tiltrædes efter Sommerferien. Særligt Hensyn vil blive taget til, om Ansøgeren kan overtage Undervisning i Sang.

● «Underlærerpost ledig»

I forbindelse med Utdannings 150-årsjubileum tar vi et historisk tilbakeblikk på utviklingen i norsk skole. Denne gangen ser vi på stillingsannonser.

Utdanning på nettet

I Utdannings nettutgave finner du blant annet løpende nyhetsdekning og debatt, utgaver av bladet i pdf-format og som eblad, samt informasjon om utgivelser: utdanningsnytt.no

● Den neglisjerte morsmålsopplæringa

Fra forskerhold er det sterk oppslutning om at barn utvikler andrespråket bedre hvis de også får undervisning i morsmålet. Det tar ikke norske myndigheter seg råd til.

● Fotoreportasje

I Tana i Finnmark tilbyr den videregående skolen verdens eneste treårige hundekjørerlinje. I Bergebyløpet, som er på 65 mil, stilte 14 deltakere til start, alle med 16 hunder i spannet. Det er et tøft løp både for to- og firbeinte. Minstekravet er å ha seks hunder i spannet ved målgang.

UTDANNING

Utgitt av Utdanningsforbundet
Oahppolihttu

Besøksadresse

Utdanningsforbundet,
Hausmanns gate 17, Oslo
Telefon: 24 14 20 00

Postadresse

Postboks 9191 Grønland, 0134 Oslo

e-postadresse

redaksjonen@utdanningsnytt.no

Godkjent opplagstall

Per 1. halvår 2018: 172.801

issn: 1502-9778

Design

Itera Gazette

Dette produktet er trykket etter svært strenge miljøkrav. Det er svanemerket og 100 % resirkulerbart.

Trykk:

Sörmlands Printing Solution
www.sormlandsprinting.se

Abonnementsservice

Medlemmer av Utdanningsforbundet melder adresseforandringer til medlemsregisteret. E-postadresse: medlem@utdanningsforbundet.no

Medlem av

Fagpressen

Utdanning redigeres etter Redaktørplakatens og Vær Varsom-plakatens regler for redaksjonell uavhengighet og god presseskikk. Den som føler seg urettmessig rammet av Utdanning, oppfordres til å ta kontakt med redaksjonen. Pressens Faglige Utvalg (PFU) behandler klager mot pressen.

Mer informasjon:
presse.no/pfu/etiske-regler

Forsidebildet

Frida Sveinsdatter Sæbbe (24) bor på Dyrøy og går nett- og samlingsbasert grunnskolelærerutdanning på Finnsnes i Troms. – Jeg søkte og kom inn, og jeg kunne ikke vært mer fornøyd, sier hun.
Foto: Privat

Leder Steffen Handal

1. nestleder Terje Skyvulstad

2. nestleder Hege Valås

Sekretariatssjef Lars Erik Wærstad

● Leder

Kaja Mejlbo | Ansvarlig redaktør

Frister det nok med festivalpass og klorvann?

– **Nå får vi se** om kommunene mente alvor med uttalelsene om at de gjerne skulle gitt lærerne mer, sa Lærerlagets leder Helga Hjetland til Kommunal Rapport i 1999.

Lønnsoppgjøret var ferdig, og for første gang fikk kommunene og fylkeskommunene tilby høyere lønn for å rekruttere og beholde lærere og skoleledere. Hjetland var ikke begeistret, men nå gjaldt det i det minste for lokale myndigheter å bevise.

Tjue år senere har kampen hardnet til. Om 20 år vil grunnskolene i Norge, ifølge Statistisk sentralbyrå, mangle minst 4700 lærere. Tar man med lærernormen, er anslaget 5800. Da gjelder det nok å åpne lommeboken igjen.

Noen steder blar de opp allerede. I Bærum i Akershus bruker de Bærumsstigen, en egen lønnsstige for lærere. Det må til i boligprisbonanzaens arnested. I Nes kommune i samme fylke tilbyr de nyutdannede begynnerlønn ut fra fire års ansiennitet, og flere kommuner reklamerer med ekstra tillegg for kontaktlærere.

Dessuten kan både grunnskolelærere og lektorer få slettet deler av studielånet sitt om de står i yrket i en periode etter endt utdanning. Jobber de i Nordland, Troms eller Finnmark, er ordningen spesielt lukrativ.

Da Utdanningsforbundets leder Steffen Handal åpnet representantskapsmøtet i februar, sa han at rekruttering av lærere må bli den viktigste saken i årets kommunevalg. Han har helt rett.

Ifølge Handal er det også kommunene som sitter på verktoyene. Vi følger spent med på hvilke tiltak de ulike partiene vil foreslå i månedene som kommer. Lærerne selv har flere ganger, senest i en BI-rapport i fjor høst, svart at de ikke er tilhengere av lokale lønnstillegg. De mener de er direkte urettferdige.

Og det finnes selvsagt andre virkemidler. Det er veiledning av nyutdannede, gode pensjons- og forsikringsavtaler – og løsninger av den mer kreative sorten: Med fast stilling i skolen i øykommunen Frøya i Trøndelag kan du, ifølge annonsen på lærerjobb.no, også få Frøyapakken. Den inneholder blant annet gratis trening i seks måneder og festivalpass. Sandnes i Rogaland frister med gratis inngang i svømmehallen. Og i Vestby i Akershus lokker de med firmahytte på Sjusjøen.

Men når etterspørselen er så stor, og tilgangen så liten, spørs om det slike tilbud trumfer penger.

Vi mener kommunene, til og med skolene, som sliter mest med rekrutteringen, bør friste med noen ekstra tusenlapper. Når det snakkes om rettferdighet, er det faktisk vanskelig å forstå at en lærer i et pressområde, med skyhøye boligpriser og høye levekostnader, skal leve på det samme som en lærer der boligene koster under halvparten per kvadratmeter.

Barnehager og skoler

For personer fra land utenfor EØS kan norske myndigheter ikke kreve politiattest fra hjemlandet.

FOTO ERIK M. SUNDT

Politiattest

I barnehage, grunnskole, videregående skole, musikk- og kulturskole, i skolefritidsordning eller leksehjelpsordning og i privat skole, må fast eller midlertidig ansatte legge frem politiattest.

Med unntak for videregående skole, er ansettelsesforbudet for personer dømt for seksuelle overgrep mot mindreårige, absolutt. Et forslag om at forbudet også skal gjelde i videregående skole, er på høring.

Vil kreve botid for ansatte

For å sikre barn og unge mot seksuelle overgrep vil Kunnskapsdepartementet kreve at alle som jobber i skoler og barnehager må ha bodd to år i Norge.

TEKST Kaja Mejlbo | kaja@utdanningsnytt.no

I dag må alle som settes fast eller midlertidig i barnehage og skole, vise politiattest. Men attesten har begrenset verdi dersom den som settes bare har bodd i Norge i kort tid. Kommer personen fra et land utenfor EØS, kan norske myndigheter ikke kreve politiattest fra hjemlandet.

Departementet ønsker å kreve to års botid i Norge for dem som skal jobbe i barnehager og skoler, og en lovendring er nå ute på høring.

– En politiattest skal være norsk, og i Norge kontrolleres vandelen for botiden i landet. Et krav om en viss botid gir mulighet for å kontrollere vandelen i en lengre periode. Det øker verdien av politiattesten som dokumentasjon på at jobbsøkeren ikke er noen trussel for barna, skriver statssekretær i Kunnskapsdepartementet Rikke Høistad Sjøberg (H) i en e-post til Utdanning.

I 2016 kartla Utdanning overgrepssaker i skoler og barnehager. Statistikken viste 76 slike overgrepssaker i rettssystemet i 2010 til 2016, i 2017 var tallet 28. Hver måned dømmes en ansatt i barnehage eller skole for overgrep.

– Vi må ha et regelverk som hindrer at overgri-

pere får jobbe i barnehage og skole. Krav til politiattest bidrar til å minimere risikoen for dette, sier Sjøberg.

Norske borgere som har bodd i utlandet i flere år, omfattes ikke av kravet.

– Man har god oversikt over vandelen til norske borgere i utlandet før de flyttet. I tillegg er det nærliggende at norske myndigheter får kjennskap til norske borgere i utlandet under straffefølgning, i hvert fall alvorlige forhold, forklarer statssekretæren.

– Kravet om politiattest gjelder ikke for de som er i arbeidspraksis gjennom Nav. Det er opp til barnehage- og skoleeier å kreve politiattest av dem.

Ifølge dagens lovverk kan det innføres krav om botid «dersom vesentlige samfunnshensyn tilsier det». I dag må man for eksempel ha bodd fire år i Norge for å jobbe som yrkessjåfør.

– Vi la til grunn at botiden måtte være to år for å kunne avdekke eventuelle misligheter, men samtidig ikke så lang at mange fikk et langvarig yrkesforbud. Botid-kravet ble også sett i sammenheng med språkkravet i barnehageloven, forklarer Sjøberg.

Departementet ser samtidig at botid-kravet kan gjøre det vanskeligere for barnehager å

rekruttere nødvendig personale, særlig innen morsmålsopplæring.

– Kan et bo-krav også føre til at noen holdes utenfor arbeidslivet?

– Nyankomne flyktninger har en rett og plikt til å delta i introduksjonsprogram etter loven. Programmet er i dag på inntil to år og kan forlenges til inntil tre år. Vi anser derfor at kravet ikke vil hindre mange i å komme raskt i jobb etter programmet, sier Sjøberg.

Skepsis hos internasjonale skoler

Utdanningsforbundet mener man burde kreve fire års botid i Norge for de som skal jobbe i skole eller barnehage.

– Et krav om botid vil hindre integrering, svarer PBL (Private barnehagers landsforbund).

11 internasjonale skoler i Norge går imot forslaget: – 43 prosent av våre lærere kunne ikke blitt ansatt om to års botid i Norge hadde vært et krav i dag. Etter Brexit ville det gjelde for 70 prosent av dem, forteller daglig leder ved Oslo International School, Knut Sørli.

> [Les mer på Utdanningsnytt.no](#)

● Skoleprestasjoner

Stoltenberg-utvalget:

Karakteren i matematikk bør telle mer

Stoltenberg-utvalget vil at karakterer i matematikk og naturfag skal telle mer ved opptak til videregående skole. Det vil være en fordel for guttene.

TEKST OG FOTO Jørgen Jelstad | jj@utdanningsnytt.no

– Det vil virke. Og det er ikke dyrt.

Slik oppsummerer utvalgsleder Camilla Stoltenberg et av tiltakene utvalget har stor tro på. De vil endre hvordan grunnskolepoengene regnes ut.

Det vil føre til at karakteren i matematikk blir nesten dobbelt så viktig som den er i dag.

I dag teller karakterer i alle fag likt. Utvalget ønsker at store fag, som matematikk og naturfag, skal telle mer, gjennom å vekte utregningen av grunnskolepoeng etter antall timer elevene har i faget. Det virker fordelaktig for guttene, fordi i flere av småfagene får jentene langt bedre karakterer. Jentene gjør det også bedre i matematikk og naturfag, men der er forskjellen mye mindre.

Hvis fag som matematikk og naturfag teller mer, vil det redusere gapet i grunnskolepoeng mellom kjønnene med åtte prosent, fra 4,8 poeng til 4,4 poeng.

Camilla Stoltenberg peker på at tiltaket umid-

Ap og Høyre positive

Politikere fra Arbeiderpartiet og Høyre sier til VG at de er positive til forslaget, mens SVs Mona Fagerås er mer kritisk: – I fremtiden trenger vi virkelig folk som er praktisk anlagt. Satsingen på yrkesfag må bli sterkere. Da blir det en merkelig prioritering å la fag som matematikk få større betydning enn sløyd, sier Fagerås til VG.

● Stoltenberg-utvalget

Høsten 2017 nedsatte regjeringen et ekspertutvalg for å innhente mer kunnskap om hvorfor gutter i snitt gjør det dårligere på skolen enn jenter.

Utvalget leverte sin innstilling «Nye sjanser – bedre læring» (NOU 2019:3) til kunnskaps- og integreringsminister Jan Tore Sanner 4. februar.

Utvalget foreslår 64 tiltak for å løfte guttenes skoleprestasjoner.

Kilde: NTB/regjeringen.no

delbart vil redusere gapet mellom jenter og gutter og dermed gi flere gutter mulighet til å komme inn på den videregående skolen de ønsker.

– Som ethvert tiltak vil også dette ha noen bivirkninger. Nemlig at småfagene får mindre betydning, sier Stoltenberg.

Kroppsøving vil også telle mer

Arne Lervåg, professor ved Institutt for pedagogikk ved Universitetet i Oslo, satt også i utvalget. Han sier at tiltaket er veldig enkelt å gjennomføre og ett av få tiltak hvor utvalget er nokså sikre på effekten.

En slik vekting etter antall timer gjør også karakteren i kroppsøving litt viktigere enn den er nå: – Det er det eneste faget hvor gutter gjør det bedre enn jenter, sier Lervåg.

– Det vil virke. Og det er ikke dyrt, sier utvalgsleder Camilla Stoltenberg om at de foreslår at matematikk-karakteren skal få større betydning.

Forsvarer praktisk-estetiske fag

Forslaget faller ikke i god jord hos dem som er opptatt av de praktisk-estetiske fagene i skolen.

Lennart Johansson, daglig leder i interesseorganisasjonen Kunst og design i skolen, viser til at utvalget i sin rapport peker på at en mer praktisk skoledag vil være en fordel for guttene: – Da er det rart at de vil nedprioritere de praktisk-estetiske fagene, sier han.

Han mener forslaget også motsies av målene i stortingsmeldingen som er utgangspunktet for den pågående fornyelsen av Kunnskapsløftet.

– Der står det at de praktisk-estetiske fagene skal styrkes, sier han.

I fagorganisasjonen Creo, forbundet for kunst og kultur, har forbundsleder Hans Ole Rian lite tro på vekting av karakterene for å løfte guttene.

– Det er et dårlig forsøk på å korrigere for at skolen ikke greier og ikke har ressurser til å gi tilpasset og god opplæring til alle barn og unge, skriver Rian i en e-post.

Videregående skole

Utdanningsforbundet er kritisk til filming av muntlig eksamen

To skoler i Vestfold skal prøve ut filming av muntlig eksamen.

– Dette vitner om mistillit til fagprofesjonen, sier Anne Yun Rygh i Utdanningsforbundets fylkesstyre.

TEKST Marianne Ruud | mr@utdanningsnytt.no

Til våren vil muntlig eksamen filmes på to videregående skoler i Vestfold som en forsøksordning. Elevene får da mulighet til å klage på karakterene på muntlig eksamen. Det har de nå ikke adgang til.

Hovedutvalget for utdanning i Vestfold vedtok å åpne for filming på muntlig eksamen i 2017, etter forslag fra Fremskrittspartiet, som fikk støtte fra Høyre og Kristelig Folkeparti. Arbeiderpartiet og SV stemte imot. Høsten 2018 ga Utdanningsdirektoratet klarsignal til Thor Heyerdahl videregående skole og Sande videregående skole. Muntlig eksamen i norsk, historie og religion skal filmes.

Rettsikkerhet er ivarettatt

På muntlig eksamen har elevene med seg faglærer, som er eksaminator, og ekstern sensor oppnevnt av eksamenskontoret. Ekstern sensor er en lærer fra en annen videregående skole.

– Stoler ikke elevene på sensureringen, vitner det om mistillit til lærerprofesjonen. Vi mener elevenes rettsikkerhet er godt ivarettatt i dag. Men nå som forsøket gjøres, skal Utdanningsforbundet være en kritisk samarbeidspart, sier Anne Yun Rygh, fylkesstyremedlem og kontaktperson for videregående opplæring i Utdanningsforbundet Vestfold.

Elevorganisasjonen: – Mer rettferdig
Alida de Lange D'Agostino, nestleder i Elevorganisasjonen, avviser at å filme muntlig eksamen er et uttrykk for mistillit til lærerprofesjonen:

– Dette er heller mistillit til eksamensordningen. Er en elev uenig i karakteren, skal det være helt greit å klage på den, sier hun.

– Utdanningsforbundet mener rettsikkerheten til elevene er godt nok ivarettatt ved at faglærer, eksaminator og ekstern sensor er til stede på muntlig eksamen. Hva mener dere?

– Vi er positive til å filme muntlig eksamen. Eksamen er helt avgjørende for elevenes fremtid, og vi vil sørge for at den er så rettferdig som mulig. I dag kan elever bare klage på formen og ikke innholdet. Vi mener det er viktig at de også kan klage på innholdet.

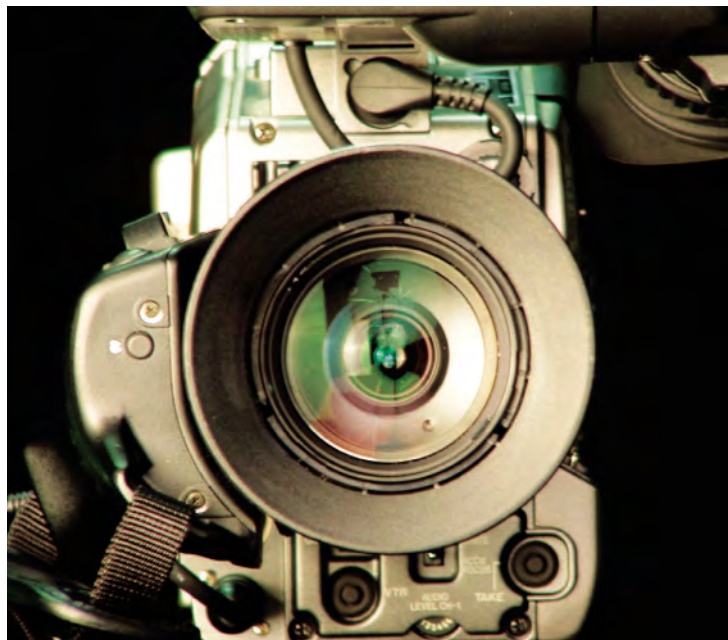
Elever som ikke ønsker å bli filmet, har mulighet til å si nei, ifølge Utdanningsdirektoratet.

Det er foreløpig uklart om sensor kan trekke seg, hvis vedkommende ikke vil filmes.

– Filmingen kan føre til merarbeid

– Så lenge faglærer, eksaminator og ekstern sensor har ansvar for at eleven får mulighet til å vise det eleven kan under eksamen, mener jeg elevene er godt ivarettatt, sier Thom Jambak, sentralstyremedlem i Utdanningsforbundet.

– Filming av muntlig eksamen kan føre til at mer av arbeidet i skolen rettes mot systemer og kontroll og mindre mot god undervisning. Det er

et paradoks i saken at Fremskrittspartiets Ungdom og Unge Høyre har ivret mest for dette, siden nettopp disse partiene klager på for mye byråkrati, sier han.

Filmoopptak vil gi elevene mulighet til å klage på innholdet under muntlig eksamen. Ordningen prøves ut ved to videregående skoler i Vestfold til våren.

ILL.FOTO JACOB POWER, FREEIMAGES.COM

Kan bli videoopptak på eksamen også i høyere utdanning

I mai 2018 ba et flertall på Stortinget bestående av Frp, Venstre, Høyre og KrF regjeringen se på en ordning for videoopptak av muntlig eksamen ved institusjoner for høyere utdanning.

Norsk studentorganisasjon mener forslaget styrker studentenes rett til å etterprøve også muntlig eksamen.

– Dette er noe vi har spilt inn før. Vi er godt fornøyd med komiteens innstilling. Vi vet jo at studenter er flinke til ulike ting. Derfor er det bra at dette forslaget legger til rette for varierte vurderingsmetoder, uttalte Anne Helene Bakke, nestleder i Norsk studentorganisasjon.

Tariff

Kommunenes arbeidsgiverorganisasjon KS har hatt forhandlingsansvaret for lærerne siden 2004. Her ser vi hovedkontoret i Kommunenes Hus i Oslo.

ARKIVFOTO HARALD F. WOLLEBÆK

– Lite tyder på dårligere lønnsutvikling under KS

Vil staten gi lærerne bedre lønn enn KS? Eller risikerer lærerne bare å miste streikerett om arbeidstid? En ny rapport sparker opp til debatt før Utdanningsforbundets landsmøte.

TEKST Jørgen Jelstad | jj@utdanningsnytt.no

Bør kommunene eller staten ha forhandlingsansvaret for lærerne? Spørsmålet har i årevis vært hyppig diskutert av lærerne. I 2004 fikk kommunene via KS ansvaret for å forhandle om lønn og arbeidstid, til tross for store protester fra lærerne. Tidligere var staten forhandlingsmotpart.

På landsmøtet i 2015 vedtok Utdanningsforbundet å be forskningsstiftelsen Fafo om å utrede spørsmålet. Nå er rapporten klar. 7. februar vedtok representantskapet i Utdanningsforbundet at sentralstyret skulle ta rapporten til orientering.

Noe av bakgrunnen for rapporten skjedde i 2014, da forbundets medlemmer i en uravstemning stemte klart nei til forhandlingsresultatet som ledelsen hadde anbefalt. Det endte med storstreik. Forbundet fikk også knallhard kritikk for håndteringen i en medlemsevaluering. I etter-

kant har Utdanningsforbundet jobbet med å bedre kommunikasjonen med grasrota.

Ifølge Asle Jahren i fylkesstyret i Utdanningsforbundet Akershus blir behandlingen av rapporten en test på om kommunikasjonen fungerer bedre nå. Jahren sitter også i representantskapet.

Tre bekymringer for staten

Ifølge rapporten er det vanskelig å svare på om lærerne ville hatt bedre lønnsutvikling med staten som motpart. Rett etter overføringen til kommunene sank lærerlønnen, men så snudde det. Lite ved lønnsutviklingen for øvrig tilsier at lærerne ville hatt en større lønnsutvikling om staten hadde hatt forhandlingsansvaret.

Utdanningsforbundet viser på sine nettsider til noen punkter fra rapporten som tar for seg følgende:

– Staten vil at en større del av lønnsdannelsen

skjer lokalt i den enkelte virksomhet. Dette er ikke i tråd med forbundets politikk som er å forhandle mest mulig sentralt.

– Dersom staten skulle ta over forhandlingsansvaret, er det usikkert om lærerne kan beholde særordningen med streikerett for spørsmål om arbeidstid.

– Etter 2008 har lønnsveksten i kommunene vært større enn i staten, ifølge rapporten. Rett etter overgangen til KS opplevde lærerne imidlertid en periode med dårlig lønnsutvikling.

– Staten bør legge rammene

– Rapporten sier ikke noe om hvilket veivalg Utdanningsforbundet skal gjøre, sier Jahren.

Han understreker at han er usikker på hva som er rett valg, men nevner to hovedargumenter for tilbakeføring til staten.

– Vi blir dårlig behandlet av KS i forhandlinger om lønn og arbeidstid. Og med staten som motpart blir det tydelig at den skal legge rammene for norsk skole, uten innblanding fra tilfeldige politikere på kommune- og fylkesnivå, sier Jahren.

– Vi må bruke streikemakten

«Nasjonal styring sikres ikke lenger gjennom statlige tariffavtaler», står det blant annet i Fafo-rapporten.

– Med en overgang til staten kan det være fare for å miste streikeretten om arbeidstid. Er ikke det risikabelt?

– Via streiken i 2014 fikk vi en liten bedring i resultatet uten at vi mistet noe. Vi må bruke streikemakten vår. Vi må ikke være så redde, sier Jahren.

– Blir ikke maktmidler som streik utvannet om man bruker dem hele tiden?

– Selvsagt, men Utdanningsforbundet har på ingen måte misbrukt det middelet. Fagforeninger har ikke vunnet mange kamper uten å bruke maktmidler, sier Jahren.

Aktuelt navn

Har Ingvar Ambjørnsen som drømmelærer

Han vil bli byrådsleder i Bergen og er nysgjerrig på de ukonforme og utradisjonelle.

TEKST Kirsten Ropeid | kr@utdanningsnytt.no

FOTO Bergen kommune

● Roger Valhammer (35)

Hvem

Byråd for barnehage, skole og idrett i Bergen.

Aktuell

Er nominert til Arbeiderpartiets byrådsleder ved valget i høst. Vant nominasjonskampen mot nåværende ordfører Marte Mjøs Persen.

Hva har du gjort for barnehage og skole i Bergen i tida som byråd som gjør at foreldre i Bergen bør stemme på deg som byrådslederkandidat?

Vi har pussa opp mange skoler og barnehager, ansatt flere lærere i skole og barnehage, gjort barnehage og skolefritidsordningen billigere for dem med dårlig råd, og vi har satt inn tiltak mot tidstjuvene i skolen, blant anna.

Har lærere og politikere de samme tidstjuvene?

Den store tidstjuven «administrasjon» har vi helt sikkert felles. I Bergen-skolen har vi prøvd å avhjelpe det ved å ansette flere yrkesgrupper, slik at lærerne kan få tid til å være lærere. Når vi nå har fått krav om å ansette flere lærere, vil disse nye komme på toppen. Vi kutter ikke i andre yrkesgrupper for å få flere lærere.

Du studerte i 11 år etter videregående. Var det fordi du likte deg så godt på skolen?

Jeg gikk ikke i barnehage, og hadde jo noe å ta igjen. Så jeg tok en mastergrad til, etter at jeg var ferdig med den første. Jeg var svært glad for å gå på skolen. Min far var syk gjennom mye av oppveksten og døde da jeg var 19. Så det var godt å møte lærere som viste hensyn og omtanke, og som kunne støtte i vanskelige perioder. Både på barneskolen, ungdomsskolen og videregående møtte jeg slike lærere, og det har vært helt avgjørende for meg.

Du får holde en undervisningstime for det norske folk. Hva skal den handle om?

Stikkordet hadde vært mobbing. Det viktigste vi kan gjøre i barnehage, skole og idrett, er å skape inkluderende miljøer. Men barn gjør som voksne gjør, ikke som de sier. Så vi må få folkeskikken tilbake. Hets, trusler og personangrep kan ikke få ta så stor plass i for eksempel sosiale medier som det gjør.

Hva liker du best ved deg sjøl?

Jeg kan legge ting bak meg. Når uheldige forhold er identifisert og tatt opp, går jeg videre og er ferdig med det.

Hvilken bok har du ikke fått lest?

Mange! Jeg er glad i å lese, men tida strekker ikke til. Jeg er gift med ei som leser svært mye, og ikke minst raskt. Derfor får jeg stadig høre om bøker jeg bør lese. «Harry Potter»-bøkene avslutta jeg for ikke lenge siden. Det er eksempel på bøker som jeg burde ha lest for lenge siden.

Jeg har lyst til å kjenne de norske klassikerne bedre, så «Kristin Lavransdatter» av Sigrid Undset står kanskje øverst på lista. Den burde jeg jo også ha lest for lenge siden.

Hvilken kjent person ville du hatt som lærer?

Jeg tror jeg hadde valgt forfatteren Ingvar Ambjørnsen. Jeg skreiv søremne om ham på videregående og fikk mulighet til å intervju ham. Det var stort. Bare å prate med en som skreiv om natta, var sterkt. Ambjørnsen forteller om de ukonforme og utradisjonelle, om folk med rusproblemer eller psykiske vansker, og det er viktig.

Har du noen tvangshandlinger?

Ikke nå, men jeg veit ikke hvordan jeg hadde reagert om jeg ikke fikk sjekka mobil og Facebook jevnlig.

Hva gjør du for å redde verden?

Jeg arbeider for at barn i Bergen skal oppleve at de duger, og at de hører med i et fellesskap. Lykkes jeg med det, har jeg redda verden for dem. I et mer internasjonalt perspektiv støtter jeg organisasjoner som arbeider med fredsbevaring og nødhjelp i kriseområder, slike som Norsk Folkehjelp.

«Vi må få folkeskikken tilbake.»

SKOLEMAT

Vurderer dere å innføre skolematordning?

Forskning viser at skolemat kan bidra til å utjevne sosiale og helsemessige forskjeller blant elevene, i tillegg til at det bidrar til å øke konsentrasjonen gjennom skoledagen og bedre det sosiale miljøet på skolen. Med bakgrunn i dette er svaret enkelt, men det er likevel mange hensyn som må tas før en skolematordning kan realiseres – og spørsmålene er ofte mange. Har beslutningen om å innføre skolemat blitt tatt kan Foodtech hjelpe med gjennomføring. Med lang og bred erfaring fra storkjøkken og serveringsbransjen kan vi være din veileder og samarbeidspartner fra a-å.

For mange elever utgjør måltider i skolen en vesentlig del av deres daglige inntak av mat og drikke, enten maten er medbrakt eller blir servert. Mat og måltider i skolen har derfor stor betydning for elevens kosthold og matvaner, dermed helse. Velorganiserte måltider og gode matopplevelser betyr mye for trivsel og kan bidra til et godt læringsmiljø. Dette er innledningen på forordet til Bjørn Guldvog, helsedirektør, Helsedirektoratet, i nasjonal faglig retningslinje for mat og måltider i skolen.

De sosiale forskjellene i Norge øker. Det viser rapporten Helsetilstanden i Norge 2018, som nylig er publisert av FHI. I et intervju med

NTB sier FHI-direktør Camilla Stoltenberg at gratis skolemat vil kunne fungere utjevnende.

Hun får støtte fra seniorforsker Bjørn Heine Strand som har forsket på sosial ulikhet i helse.

– Hvis et tiltak skal være utjevnende, må det treffe alle. All erfaring viser at skal de som trenger det aller mest nyttiggjøre seg av et tilbud, må det være gratis, sier han.

Vi vet i dag at mange skoler har eller skal innføre en eller annen form for skolemat, vi vet også at det er mange feller ved valg av løsning og utstyr. Foodtech ønsker å bidra til at den enkelte skole finner den riktige løsningen med tanke på kapasitet, funksjon og matsikkerhet.

HVA KAN VI HJELPE MED?

Vår lange erfaring i kjøkken- og serveringsbransjen gjør oss svært godt kvalifiserte til å gi råd innen planløsning, logistikk og muligheter. Målet vårt er alltid å skape en løsning som fungerer 100% for dere. Vi bestreber et resultat du kan leve med i mange år fremover, med en logistikk som fungerer og en løsning som er tilpasset måten dere jobber på. Uavhengig av om maten skal serveres varm eller kald, helt eller delvis produseres på stedet.

Det finnes mengder med utstyr i markedet og like mange måter et kjøkken kan løses på, dette kan gjøre det svært uoversiktlig å orientere seg. Her kommer vår kompetanse og erfaring inn. Det er viktig å finne en leverandør som har fokus på deres faktiske behov, lytter til de mål dere har og finner løsninger tilpasset dette.

BRED KOMPETANSE

Hos Foodtech er ingen prosjekter for små og ingen for store. Våre selgere er spesialister med svært god kunnskap og erfaring innen sitt fagområde. Alle storkjøkkenselgere er utdannet kokk og har jobbet mange år på kjøkken tidligere.

ETTER LEVERERANSE

Vår ettermarkedsavdeling ivaretar service. Vårt mål er at alle kunder med teknisk utstyr skal ha en serviceavtale. En serviceavtale ivaretar behovet for regelmessig service, bytte av slidedeler og generelt vedlikehold for å unngå unødvendig driftsstans. En serviceavtale kan variere etter behov og bruk av utstyr.

Har du spørsmål eller ønsker hjelp? Kontakt oss!

☎ 22 08 70 70 | post@foodtech.no

🌐 foodtech.no

FOODTECH
INTERIØR OG STORKJØKKEN

Kortreist lærer

Lærere er en etterspurt eksportvare.
Bygdene i nord sliter med å få tilgang til
markedet, og nå satses det på selvforsyning.

Over halvparten av lærerne i Dyrøy er uten dokumentert kompetanse i faget de underviser. Om fire og et halvt år blir det litt bedre. Da er Frida (24) ferdig utdannet.

TEKST Sonja Holterman | sh@utdanningsnytt.no

– Hvor mange av dere kommer til å jobbe på lokalskolen når dere er ferdige?

Spørsmålet ropes ut til de 27 lærerstudentene som har forelesningspause i Kunnskapssenteret på Finnsnes. Hender skyter i været, så mange at de er vanskelige å telle.

– Eh, hvor mange skal IKKE jobbe på lokalskolen?

To armer heves. Den ene tilhører 21 år gamle August.

– Æ e flyttbar, roper han. Medstudentene ler.

– De e ikkje æ, sier Therese. Hun er den andre som rakk opp hånda.

– Jeg skulle gjerne jobba på lokalskolen, men den er lagt ned, forklarer hun.

Dermed blir det mest sannsynlig nabobygda som får en nyutdannet lærer om fire år.

Selvberging i nord

Til tross for snøstorm og mørketid prøver kommunene i Midt-Troms å dyrke fram det de trenger: Utdanna lærere som ikke flytter fra bygda. Ute er det beinkald vinter, men inne i det lyse auditoriet har 27 framtidige lærere samlet seg. I Troms er én av fire lærere uten kompetanse i faget de underviser, viser tall fra GSI. Dyrøy kommune er på bunn. Over halvparten av lærerne tilfredsstiller ikke kravene i kompetanseforskriften. Frida Sveinsdatter Sæbbe er en av dem.

– Jeg fikk jobb som kontaktlærer på skolen i fjor. 100 prosent stilling, forteller hun.

Det var drømmejobben, men likevel måtte hun takke nei til deler av den. Frida er nemlig en av studentene som kom inn på grunnskolelærerutdanninga på Finnsnes høsten 2018. Heltidsstudiet er nett- og samlingsbasert, og hun kunne ikke takke ja til både studieplass og kontaktlærerjobb på Elvetun skole. Løsningen ble delt, og travel.

– Jeg jobber halv tid og studerer full tid. Så jeg

har litt å gjøre, kan du si, sier Frida og tar en slurk av vannglasset.

Hun har ikke tid til kaffe, må snart inn igjen til forelesningen. Frida sitter i kafeen i Studiesenteret på Finnsnes. Det er torsdag, og samlingsuka for lærerstudentene er snart over. I en uke har de hatt undervisning og forelesninger fra morgen til sen ettermiddag. Studentene har lært om å undervise barneskoleelever i engelsk og matematikk.

– Det er artig å samles sånn som dette. Vi får litt mer klassefølelse, sier 24-åringen.

Dyrøy, hjemsplassen hennes, ligger en times kjøring fra Finnsnes. Og der vil hun fortsette å bo, både mens hun studerer og når hun skal jobbe som utdannet lærer.

– Jeg var litt i tenkningen i fjor. Lurte på hva jeg skulle gjøre. Jeg vil ikke flytte, men så hadde jeg også veldig lyst til å bli lærer, forteller hun.

Frida har allerede studert statsvitenskap i Tromsø.

– Men jeg var snar til å flytte hjem. Jeg trives så godt i Dyrøy, forklarer hun.

Vel hjemme fikk hun jobb på den lokale skolen. Hun trives med yrket, men kjente at det å flytte tilbake til Tromsø og bo der i fem år for å ta lærerutdanning, ikke var noe for henne.

– Det er så dyrt å bo i Tromsø, og så ville jeg jo helst bo hjemme, sier hun og ler.

Så kom løsningen; Studiesenteret på Finnsnes kunne i samarbeid med Universitetet i Sørøst-Norge (USN) fra høsten 2018 tilby lærerutdanning.

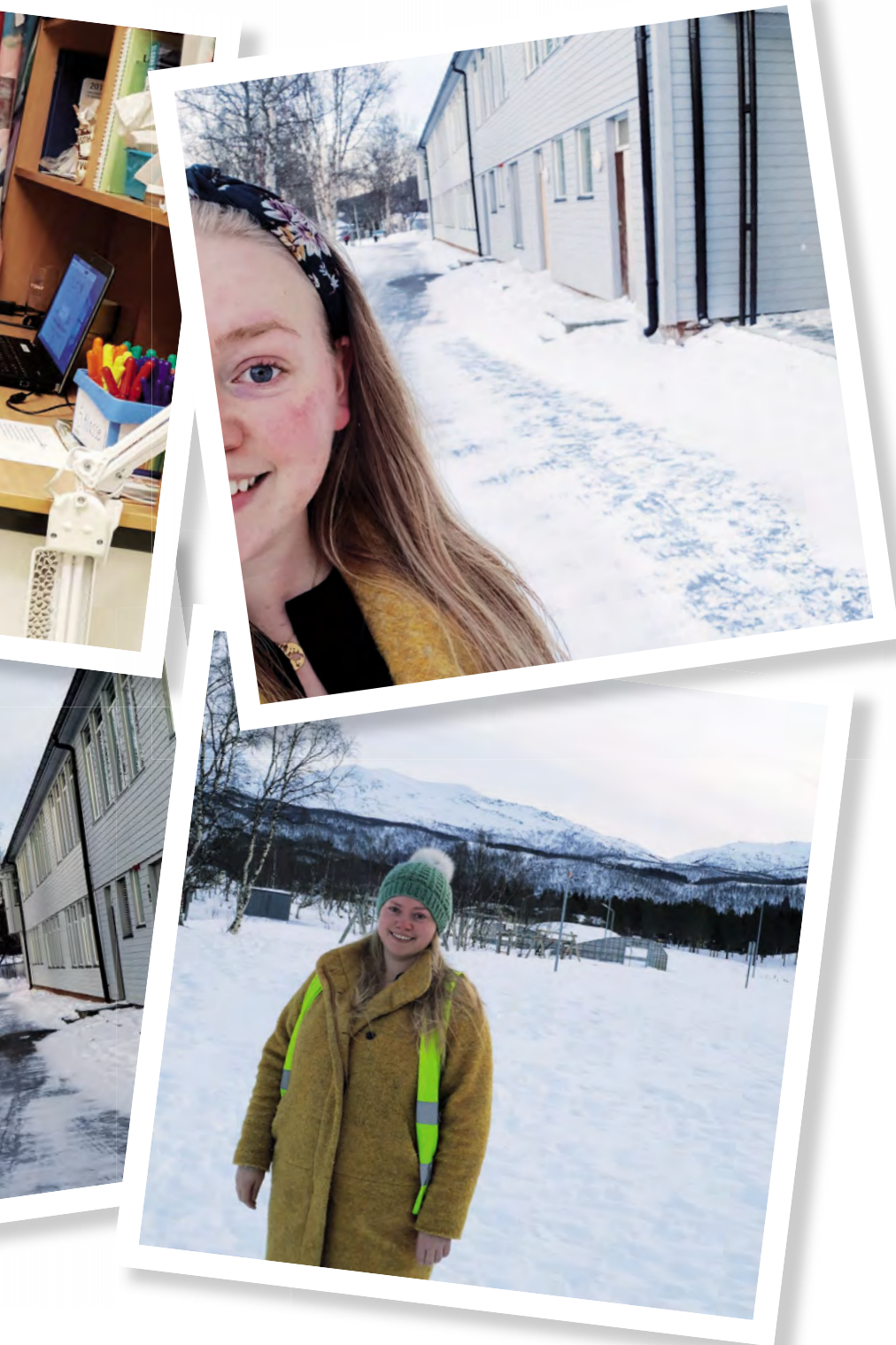
– Jeg søkte og kom inn, og jeg kunne ikke vært mer fornøyd.

Under samlingsuka blir det ikke jobbing. Denne uka er det bare studier. Lærerutdanningen på Finnsnes går på normert tid, fem år. Det er nettundervisning to dager i uka og samlinger to ganger i semesteret.

Frida Sveinsdatter Sæbbe (24) vil fortsette i jobben på Elvetun skole når hun er ferdig utdannet grunnskolelærer.

FOTO PRIVAT

Nett- og samlingsbasert grunnskole-lærerutdanning fra Universitetet i Sørøst-Norge

I løpet av de tre første studieårene tar studentene de tre obligatoriske emnene norsk, matematikk og PEL (pedagogikk og elevkunnskap) hvert på til sammen 30 studiepoeng (to bokser i modellen).

I tillegg velger de to valgfag, hver på 30 studiepoeng. De fleste fagene går over to semestre. Det er også mulig å velge profesjonsretta pedagogikk eller et skolerrelevant fag.

Av fagene studentene tar de tre første årene, skal ett av dem utvides med 30 studiepoeng, så de får et fordypningsfag på i alt 60 poeng.

I fjerde studieår tar de ytterligere 30 studiepoeng PEL, samtidig som de starter med masterfordypning i fordypningsfaget sitt.

Femte studieår fullfører de masterfordypningen. Denne omfatter en masteroppgave. I de fleste fag utgjør denne 45 studiepoeng. I kunst- og håndverk er den 60 og i norsk 30 studiepoeng. Det inngår 115 dager obligatorisk praksis fordelt over fire år.

Lykkelig rektor i Dyrøy

Rektor Venke Heide på Elvetun skole gir Frida fri med et smil. Elvetun er en av skolene i kommunen som ligger på bunn når det gjelder utdannede lærere i barnetrinnet. I Dyrøy har bare 46 prosent av lærerne i barneskolen kompetanse i faget de underviser, viser tall fra GSI.

– Jeg er veldig glad for at hun gjør det her, sier Heide.

Hun vet hvor vanskelig det er å få lærere til bygda.

– Rekrutteringa til småbygdene er vanske-

lig. Lærerne som kommer hit, blir kun i kortere perioder.

Hun tror det er flere grunner til at de «importerte» forsvinner fort.

– De har jo ikke noe nettverk her fra før, og da kan det jo være vanskelig å finne seg til rette i bygda.

Det er der Frida skiller seg ut.

– Jeg både tror og håper at hun blir her på skolen i mange år framover, sier rektor Venke Heide, og legger til at hun også håper Studiesenteret på Finnsnes vil fortsette å utdanne lærere.

>

«Skolene må normalt lyse ut stillingene flere ganger, og når de endelig får en lærer, er det ofte unge, eventyrlystne som synes det er eksotisk med ett år eller to i nord.»

Vidar Gunnberg, leder for Studiesenteret i Midt-Troms

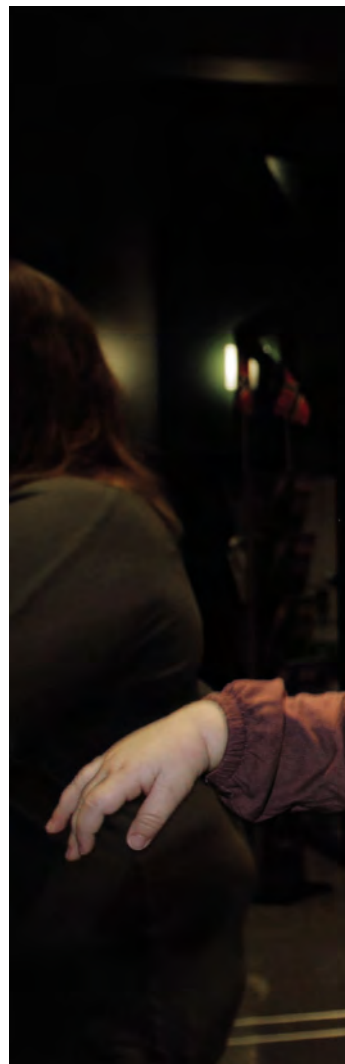
Peer Andersen er instituttleder på Universitetet i Sørøst-Norge, men noen uker i året er han på Finnsnes og foreleser i matematikk. Vidar Gunnberg (t.h) er leder for Studiesenteret i Midt-Troms.

FOTO SONJA HOLTERMAN

> – Vi har to assistenter på skolen som har snakka om at de vil ta lærerutdanninga. Begge er unge og kommer fra bygda, sier Heide.

I dag er det sju kommuner i Midt-Troms. Alle sju

er med på å støtte lærerutdanninga økonomisk, og alle får lærere tilbake. Studentene kommer fra så å si hele Midt-Troms, både fra de små og litt større plassene i området.

Grunnskolelærere blir mangelvare

Om 20 år vil grunnskolene mangle minst 4700 lærere.

– Det er for få grunnskolelærerstudenter, sier forsker Trude Gunnes ved Statistisk sentralbyrå. Hun står bak rapporten «Lærermangel 2016–2040. Fremtidig tilbud og etterspørsel etter lærere.»

I 2017 var det en underdekning av grunnskolelærere på 1000 årsverk. Det øker hvert år, og økningen ser ut til å bli større enn man fryktet for noen år siden.

Når SSB regner ut framtidig lærermangel tar de utgangspunkt i dagens studenttall, fullførings-

grad, pensjoneringsatferd og utvikling i framtidige barnekull. Ut fra et slikt regnestykke vil det være stor mangel på lærere i 2040. Dersom forskerne regner inn lærernormen, blir mangelen enda større.

– Tar man med lærernormen, vil skolene mangle 5800 grunnskolelærere om 20 år. Beregningene må tolkes som anslag, der andre utviklingsbaner med andre forutsetninger er mulige. Endrede lønnsforhold er noe av det som kan føre til at flere velger å bli lærer og fullfører utdannelsen i årene framover. Dette kan påvirke det framtidige tilbudet av lærere, sier SSB-forskeren.

Fullføringsprosenten er også viktig. Dersom flere fullfører og består, vil mangelen på lærere bli mye mindre.

– Strengere karakterkrav og etableringen av masterutdanning kan bidra til at gjennomføringsevnen på grunnskolelærerutdanningen blir bedre, sier Gunnes.

SSB har regnet ut at det er omtrent 75.000 utdannede barnehagelærere i 2040, mens behovet er på 60.000.

– Overskuddet kan tolkes som at det er rom for å øke barnehagelærertettheten på sikt, sier Gunnes.

Anniken Gjendahl (26) har med seg lille Eline på forelesning på Finnsnes. – Jeg kunne ikke tatt lærerutdanninga, om den ikke kom hit til Finnsnes, sier Anniken.

FOTO SONJA HOLTERMAN

– Ja, de er fra Dyrøy, Lenvik, Storsteinnes, Mefjordvær, Narvik og mange andre plasser, sier lederen for Studiesenteret på Finnsnes, Vidar Gunnberg.

Det er hjemkommunene til de framtidige lærerne han ramser opp. Kommuner med forhåpningsfulle skolesjefer. Om fire og et halvt år får de mest sannsynlig en ferdig utdannet lærer til skolen. En lærer som allerede bor i bygda, som har familie der og som vil undervise i mange år framover.

– Det er tungt å rekruttere lærere til en liten skole på Senja. Skolene må normalt lyse ut stillingene flere ganger, og når de endelig får en lærer, er det ofte unge, eventyrlystne som synes det er eksotisk med ett år eller to i nord. Og så må stillingen lyses ut igjen, sier Gunnberg.

Han mener selvberging er en bedre måte å bote på lærermangelen.

– Vi må utdanne voksne folk som allerede bor her. Sjansen for at du da får en stabil og god lærer er hundre ganger større enn om du importerer en sorfra.

Studiesenterlederen viser til tallene de har fra sykepleierutdanninga på Finnsnes. Her er nesten

alle av dem som er utdanna sykepleierne de siste 20 årene, fortsatt i jobb i Midt-Troms.

– Gjennomføringsandelen ved desentralisert sykepleierutdanning på Finnsnes er litt over 80 prosent, omtrent samme nivå som på universitetene.

Ifølge Gunnberg er det helt avgjørende for mange litt voksne folk at studiet kan tas lokalt. På av de 27 studentene på Finnsnes ville tatt lærerutdanning om den ikke kom til Midt-Troms.

– En mor eller far er bundet til hjemplassen. De ønsker ikke å være borte fra familien hele uka. Kanskje har de ikke råd heller, sier han.

Anniken Gjendahl (26) er en av dem han prater om. Hun står i kafeen på Finnsnes, med minste-barnet på armen. Fra før av har hun to. Anniken har tatt Eline (6 måneder) opp av vogna, og nå sendes hun fra arm til arm.

– Hun er heldigvis veldig rolig, sover mye og er stort sett fornøyd. Så da kan hun jo få bli med, sier trebarnsmoren.

Hun har jobbet på Finnsnes barneskole i flere år. – Jeg ble så glad da lærerutdanninga kom til Finnsnes, forteller hun.

● SSB: Mange lærere mangler utdanning i nord

Ansatte lærere i grunnskolen som bare har videregående skole, er høy i nord. I Nordland har 10,3 prosent av lærerne så lav utdanning. I Troms er det 9,3 prosent og i Finnmark 8,8 prosent. Dette viser tall fra Statistisk sentralbyrå.

Tallene viser at de nordligste fylkene ligger langt over resten av landet når det gjelder ansettelse av lavt utdannede lærere, bortsett fra Oslo og Akershus. I disse to fylkene har 12,9 og 9,8 prosent av lærerne bare videregående skole eller mindre. I hele landet samlet har 7,6 prosent av lærerne så lav utdanning.

Tall fra GSI viser samme trenden. I Finnmark dekkes 9,5 prosent av årsverkene av ansatte som ikke oppfyller de nye kompetansekravene om fordypning i sentrale undervisningsfag. I Troms er det 6 prosent og i Nordland 6,9 prosent.

Kilde: Grunnskolens informasjonssystem, SSB

>

«Jeg har drømt om å bli lærer, men har ikke hatt mulighet til det.»

Anniken Gjendahl, assistent og lærerstudent

Kommunene bidrar

– Jeg jobber som assistent og har sett lærernes hverdag, forklarer Anniken Gjendahl.

Og den hverdagen fristet.

– Jeg har drømt om å bli lærer, men har ikke hatt mulighet til det. Med unger, mann og hus her på Finnsnes kunne jeg ikke dratt til Tromsø i fem år.

Lokalutdanninga ble redningen.

Mange av studentene på lærerutdanninga har gjort som Anniken, nemlig jobbet som assistenter i den lokale skolen.

– Det er mange ufaglærte i skolen som ønsker seg en utdanning, men som ikke får det til rent praktisk, sier leder for studiesenteret, Vidar Gunnberg.

Når de ufaglærte utdanner seg, er det ikke bare de selv som er tilfreds. Også rektorene på småskolene er fornøyd. På Elvetun skole har klassen til Frida vikar denne uka. Det ordner rektor mer enn gjerne.

– På skolen er de glade for at jeg tar utdannelsen, så de legger til rette for meg, sier Frida.

– Jeg tror flere, blant annet mange av assistentene, vil benytte seg av lokalutdanninga. Folk har

familie og unger, og det er ikke enkelt å flytte på seg. Her prøver de å gjøre det så enkelt som mulig for oss. Vi kan både bli boende og få en god utdanning.

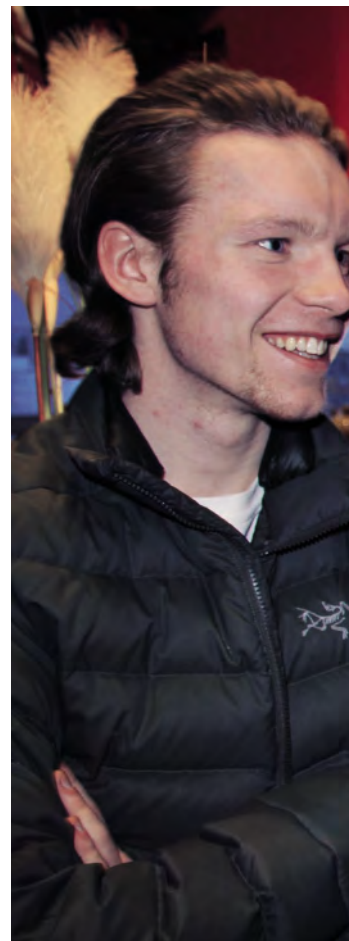
Koordinator Janne Madsen ved Universitetet i Sørøst-Norge forteller at opplegget på Finnsnes er organisert litt annerledes.

– Vi tar samlingene her oppe, og studentene får praksisskoler i området her. Målet er å forsyne regionen med flotte lærere, sier Madsen.

Utdann voksenbefolkningen!

Hver samling varer en uke, og da er det forelesere fra Notodden som har kommet opp for å lære studentene å bli lærere. Vidar Gunnberg ved Studiesenteret mener at de nett- og samlingsbaserte utdanningsinstitusjonene ikke konkurrerer med universitetene om ungdommen.

– Det er veldig få unge som utdanner seg her. Vi anbefaler ungdommer til å reise til en større by og oppleve studentlivet og alt det flotte det innebærer både faglig og sosialt. Universitetene må kjøre sitt opplegg og utdanne folk innenfor alle sektorer. Vi konkurrerer ikke med dem. Men for å bote på

– Har lenge ønsket oss et mangfold av lærerutdanninger

Utdanningsforbundet i Troms er fornøyd med at det utdannes lærere lokalt.

– **Vi er fornøyd** med at det opprettes lærerutdanninger lokalt, slik at folk kan bo hjemme og samtidig ta en utdanning, sier leder for Utdanningsforbundet i Troms, Thomas Nordgård.

Han er opptatt av kvaliteten på utdanningen.

– Det er viktig at det stilles samme

kvalitetskrav til utdanninger som er nett- og samlingsbasert, som det gjør til de stedlige studiene, sier han.

Nordgård er heller ikke redd for at det lokale tilbudet på Finnsnes skal ramme universitetene i Tromsø eller Bodø.

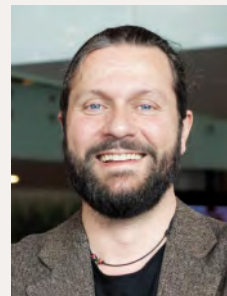
– Det finnes ikke noe empiri på dette feltet, men vi har skjont at det her dreier seg om folk som ellers kanskje ikke ville tatt utdanning, sier Nordgård.

Fylkeslagslederen håper det kommer flere tilbud som det i Finnsnes, og han har ett ønske til:

– Jeg skulle ønske at Universitetet i Tromsø kunne tilby denne typen nett- og samlingsbasert lærerutdanning. UiT er jo vårt universitet, og det har jo som samfunnsoppdrag å forsyne landsdelen med fagfolk, sier Nordgård.

Neste år startes det opp en barneha- gelærerutdanning på Finnsnes, i regi av Universitetet i Tromsø.

– Det er bra. Vi er fornøyd med at vårt universitet kommer på banen, sier Nordgård.

Thomas Nordgård.

FOTO KARI OLIV VEDVIK

lærermangelen i regionen er desentraliserte og samlingsbaserte tilbudet et flott alternativ, mener Vidar Gunnberg.

– For våre studenter er det enten nettstudier eller ingenting. Studentene her hadde ikke blitt lærere uten dette, mener han.

Gjennomføringsandelen på de andre studiene på senteret er høy. Noen faller fra i starten, men nå satser de på at alle de 27 gjenværende faktisk blir lærere.

– Ungdomskullene er i ferd med å minske, og spesielt i distriktene har vi et underskudd på ungdom å utdanne, men se på voksenbefolkningen. Der er det et voldsomt potensial, sier Gunnberg.

Det gjelder ikke bare utkantene, men også i sentrale strøk, mener han.

– I hele landet sitter det godt voksne folk som kunne tenkt seg å ta en utdanning og bli lærere eller et annet profesjonsyrke, men de er ofte bundet til stedet de bor. Rett utdanningene inn mot dem, så kan man blant annet redusere lærerkrisen, spår Gunnberg.

August Sebulonsen (21) fra Mefjordvær er den eneste av lærerstudentene som tror han kommer til å flytte fra hjembygda si og jobbe når han er ferdig utdannet lærer.

FOTO SONJA HOLTERMAN

Nybø:

Må balansere mellom lokale tilbud og sterke fagmiljøer

Lokal rekruttering gir stabil arbeidskraft, mener forskningsminister Iselin Nybø (V).

– **Lærere utdannet** på denne måten utgjør stabil arbeidskraft for skolene i den samme regionen etter endt utdanning, sier forskningsminister Iselin Nybø.

Hun ser at det i Nord-Norge har vært stort behov for å utdanne flere kvalifiserte lærere som ønsker å jobbe utenom byene.

– Vi setter pris på at universitetene gir desentralisert utdanning, som passer for voksne studenter med familie, nært hjemstedet deres. Det er kanskje personer som har hatt et annet yrke tidligere, som nå har blitt motivert til å utdanne seg og lære nytt, sier Nybø.

Ministeren viser til Granavolden-plattformen som understreker at desentralisert utdanning er viktig blant annet når det gjelder rekruttering av lærere.

– Vil det satses mer på dette for å få flere utdannede lærere i distriktene?

– Departementet har oppfordret Universitetet i Tromsø til å tilby utdanning flere steder i Troms og Finnmark, for å rekruttere bedre til lærerutdanning i nord, og slik komme kompetansebehovet i landsdelen i møte, sier Nybø.

Men hun mener det er utfordringer ved desentralisert utdanning.

– Det er ikke uproblematisk å legge en hel utdanning utenom campus. Vi må finne balansen mellom flere hensyn, å tilby utdanning der folk bor og å bevare sterke fagmiljøer av høy kvalitet, sier Nybø.

Forskningsminister Iselin Nybø.

FOTO MARTE GARMANN

– Slik har de lokket lærere gjennom tidene. Se side 22-23

«Man lærer så lenge man har elever.»

Nordisk ordtak

Folkehøgskole

Svalbard folkehøgskole åpner høsten 2019

Kunnskapsdepartementet godkjenner folkehøgskole på Svalbard.

Skolen er planlagt med 125 elevplasser og 25 tilsatte, vil ha kristen profil og profil innen miljø og bærekraft. Norges KFUK-KFUM (Kristelig Forening for Unge Kvinner og Kristelig Forening for Unge Menn) vil drive skolen. Etter gjeldende tilskuddsmodell vil en folkehøgskole med en internatkapasitet på 125 plasser, maksimalt kunne få godkjent et årselevtall på 150 som grunnlag for tilskudd.

Skolestart blir rundt 30. august. Det blir verdens nordligste folkehøgskole, plassert i verdens nordligste bysamfunn, Longyearbyen. Folke-

Svalbard folkehøgskole, som åpner høsten 2019, vil bli verdens nordligste folkehøgskole, plassert i verdens nordligste bysamfunn Longyearbyen.

FOTO BJØRTVEDT, WIKIMEDIA COMMONS

høgskolen vil ha flere linjer med friluftsliv, samt linjer for foto, musikk og en egen linje for forskerspirer.

Litteratur

Nominerte til Uprisen – årets ungdomsbok

Bøkene som konkurrerer om «Uprisen – årets ungdomsbok 2019», er «Sabotør» av John S. Jamtli, Cappelen Damm; «Slepp meg» av Kathrine Nedrejord, Aschehoug; «Den tolvte spelaren» av Tor Arve Røssland, Samlaget; «Til ungdommen» av Linn Skåber og illustrert av Lisa Aisato, Pitch; «Bare spille ball» av Michael Stilson, Cappelen Damm.

– Viktige temaer tas opp på ulike måter, og bøkene har blitt veldig godt likt av mange ungdommer på uprisen.no, heter det i en pressemelding fra Foreningen! les.

I nominasjonsjuryen har Emilie Kauserud Bræck, Verket skole; Steffen Takvam Dale, Husnes ungdomsskole; Elise Holt, Ski ungdomsskole; Emma Valør Noreng, Grov skole og Jannicke Valstad Stenberg, Surnadal ungdomsskole deltatt.

De fem nominerte bøkene sendes videre til juryklassene, som leser og diskuterer bøkene grundig. Klassene er fra Bjørnsletta skole i Oslo; Ener ungdomsskole i Hedmark; Killingrud ungdomsskole

Emilie Kauserud Bræck, Jannicke Valstad Stenberg, Emma Valør Noreng, Elise Holt og Steffen Takvam Dale har sittet i Uprisens nominasjonsjury.

FOTO VIBEKE RØGLER, FORENINGEN I LES.

i Buskerud; Kjeller skole i Akershus; Stokksund skule i Møre og Romsdal; Straumen skole i Nordland og Vinstra ungdomsskole i Oppland. 22. mai møtes to representanter fra hver juryklasse for å velge vinneren. Uprisen deles ut 23. mai under Litteraturfestivalen på Lillehammer.

Videregående opplæring

Ny malerlinje

Et nytt utdanningstilbud i malerfaget settes i gang høsten 2019 ved Handverksskolen på Hjerleid, Dovre. Dette er «Vg2 Overflateteknikk», et yrkesfaglig tilbud for videregående trinn 2 i videregående skole. Elevene vil her kunne fordype seg i tradisjonelle malingsteknikker og materialer som veldig få har kunnskap om i Norge i dag.

I restaurering av Norges kulturarv trengs det malere med kunnskap om linolje, lakk, lasur, limfarge, komposisjonsmaling og dekorasjonsmaling, som for eksempel marmorering, ådring, sjablongmaling og lasering.

– Faget gir kunnskap om avansert kjemi, inngående materialkunnskap og verktøyforståelse. Du får bruk for estetisk sans, kloke hender og et godt hode. Det er malerhåndverket, sier malermester Ole Andreas Klaveness i en pressemelding fra Studieforbundet kultur og tradisjon, Vågå.

Lærling i malerfaget Lizzy Muzungu i arbeid med å utbedre bygdemaleren Peder Aadnes' malerier fra 1774 på Hesselberg gård i Buskerud.

FOTO BYGG OG BEVAR

Invitasjon til nominering

Nominér en lærer!

Det Norske Videnskaps-Akademi inviterer rektorer, lærere, elever og foreldre til å nominere kandidater til Lærerprisen 2019. Prisen skal gis til en lærer som gjør en uvanlig god innsats i den norske skolen, fra grunnskolen til og med videregående skole. Det legges vekt på lærerens evne til å vekke elevenes interesse for, og fremme deres evne og vilje til å arbeide videre med faget etter endt skolegang. Forslag må være priskomiteen i hende før 1. mars.

I priskomiteen sitter leder Svein Sjøberg, Cecilie Mauritzen, Hilde Sandvik og Steffen Handal. Sistnevnte representerer Utdanningsforbundet.

Forslag skal være to-tre sider langt og sendes som PDF-vedlegg til svein.sjoberg@ils.uio.no

Prisen er til minne om lærer Daniel Føllesdal (1869–1923), kona Bertha (1871–1937) og deres seks barn som også var lærere. Den består av et diplom og kr 50.000 og deles ut annethvert år på akademiets årsmøte, som i 2019 finner sted 3. mai i Oslo.

Kasakhstan

Fullfinansiert etterutdanning etter eige ønske

Full løn, dekking av utgifter og fritt val av fag og utdanningsstad. Det kan bli dei nye vilkåra for etterutdanning av lærarar i Kasakhstan.

TEKST Harald F. Wollebæk | hw@utdanningsnytt.no

Med lovframlegget «Om læraren sin status» vil lærarane i det sentralasiatiske landet sjølve kunne avgjere når og korleis dei kan auke kvalifikasjonane sine. Lærarane vil behalde løna under utdanninga og få dekt utgifter i samband med dette, skriv den kasakhstanske nettavisa Kursiv.

Lovframlegget gjev lærarane høve til å velje kompetanseheving i dei faga dei ønskjer å studere, ifølgje utdannings- og vitskapsdepartementet i landet. Tanken er å gje lærarane ein voucher; ein slags frikupon som dei kan løyse inn i etterutdanning når dei har behov for det.

– De veit sjølve kven som gir den beste kunnskapen. Difor skal pedagogane sjølv avgjere kvar dei vil gjennomføre kurs for kompetanseheving, sa viseminister Elmira Sykhanberdieva i ei offentleg høyring om lovforslaget.

300.000 pedagogar i landet har vore inviterte til å studere lovframlegget og kome med konstruktive innspel, ifølgje utdanningsavisa Bilimdi El.

Eit lovframlegg vil gje lærarar i Kasakhstan full løn ved etterutdanning. Bildet er frå ein skule i hovudstaden Astana.

ARKIVFOTO AFP/NTB SCANPIX

USA

Svarte lærarar får svarte elevar til å ta utdanning

Sjansen for at afroamerikanske elevar skal studere ved college, aukar med 32 prosent dersom dei har hatt to afroamerikanske lærarar. Har dei hatt ein afroamerikansk lærar, aukar sjansen med 13 prosent. Det går fram av ei undersøking frå The Urban Institute, melder den nasjonale radio-stasjonen NPR på si nettutgåve.

– Dette er den første studien i sitt slag som syner at det er ein langsiktig effekt, seier Constance

Lindsay, ein av forskarane bak rapporten.

Forskarane meiner ein av årsakene er at svarte lærarar fungerer som rollemodellar for svarte elevar, og at lærarane vert eit konkret døme på at høgare utdanning er noko å strekkje seg etter.

Ifølgje utdanningsdepartementet i USA byrja 42 prosent av dei kvite og 36 prosent av dei svarte ungdomane på college i 2016.

30 ÅR HOS SAMME ARBEIDSGIVER

– et kvalitetsbevis

MEDALJEN FOR LANG OG TRO TJENESTE

Har du en medarbeider som fortjener heder?

NORGESVEL
medaljen.no

Milla Kalina Harborg Thorn, Olivia Strømmen Nordenström og Jessica Zhou lærer eldre- og folkehelseminister Åse Michaelsen (Frp) å kjerne smør. Statsråden får også smake på linsesuppen som

Regjeringen har fått smake

Gratis skolemat er ikke regjeringens greie. Men nå snuser de på AKS-maten.

TEKST OG FOTO Marianne Ruud | mr@utdanningsnytt.no

På et lite kjøkken hos aktivitetsskolen (AKS) ved Lilleborg skole i Oslo hakker elever på 4. trinn gulrøtter, poteter og løk. Oppi kjelen puttes linser og krydderurter, og snart putrer suppen på kokeplata. Anna Frøslev Werenskiold, prosjektleder for «Læringsrik mat på AKS» i regi av Geitmyra matkultursenter for barn, setter i gang fire elever med knekkebrødbaking.

– Etter at vi begynte med dette prosjektet, er maten blitt mye sunnere, forklarer elevene Milla Kalina Harborg Thorn, Olivia Strømmen Nordenström og Jessica Zhou i munnen på hverandre.

Denne ettermiddagen i desember 2018 får eldre- og folkehelseminister Åse Michaelsen (Frp) bli med på matlagingen. Elevene lærer statsråden å lage smør. Ristingen av kjernemelk tar sin tid, så glasset går på rundgang.

– Dere må riste litt til, sier Werenskiold etter å ha sjekket konsistensen.

Halve budsjettet til usunn mat

Ifølge en rapport fra Helsedirektoratet i 2013 er mat på norske skolefritidsordninger lite prioritert. I Oslo har man et matbudsjett i AKS på en femtilapp per barn i måneden, eller to kroner og femti øre per barn om dagen. Matpengene inngår i foreldrebetalingen, men matbudsjettene varierer likevel fra skole til skole, og det finnes ingen nasjonal minstesats.

Med Geitmyra-prosjektet får hver AKS ti uker med matlagingskurs for barna, inspirasjonskurs for ansatte og veiledning i innkjøpsordninger. Men

ekstra penger til å handle inn mat ligger ikke inne.

Små budsjetter er uansett ikke det største hindret for at barn får i seg næringsrik mat på AKS, ifølge faglig ansvarlig ved Geitmyra, Andreas Viestad.

– Da vi startet prosjektet i 2017, gikk vi gjennom hvilke matvarer aktivitetsskolene kjøper inn. Vi fant altfor mye kjeks og kakemiks, nudler og ketchup. Ved noen skoler utgjorde usunne ingredienser over halvparten av budsjettet, forteller han.

– Geitmyras mål er å bidra til at barna selv lærer å lage måltider som er ernæringsmessig fullverdige, med lite fett, sukker og salt, sier han.

Og nå får han bred politisk støtte.

Bevilger ikke mer penger

I 2009 gikk nåværende statsminister Erna Solberg (H) til angrep på den rødgrønne regjeringen for at den «prioriterer alt annet enn å styrke kunnskapen, ettersom de foreslår økte bevilgninger til skolefritidsordning (SFO), frukt og grønt, samt

Gøy å være med på matlaging, synes Klara Josefine Hjermann, Thea Angelica Louisa Owusu-Kwaa og Nils Sofus Melheim Nygaard. Andreas Viestad, faglig ansvarlig på Geitmyra matkultursenter for barn, får bli med på å forberede matfest for foreldre.

● Matkultursenter

«Geitmyra matkultursenter for barn» åpnet i Oslo i 2011, på initiativ fra journalist og forfatter Andreas Viestad.

I 2018 åpnet de to nye sentre, ett på Ringsaker og ett i Kristiansand.

De krever en endring i mattilbudet på AKS, formulert i fire punkter:

- Følg kostrådene. Maten som serveres på AKS må følge Statens kostråd. Kommunene må stilles til ansvar.
- Minstesats for mat på AKS. Minstesatsen må være nok til å sikre godt næringsinnhold og nok mat til alle elevene.
- Kompetanseheving for ansatte.
- Mat som læring.

Elevene må involveres i matlagingen som en del av læringsstøttende aktiviteter. Matlaging og måltidet er en viktig arena for mestring og tverrfaglig forståelse. Mat må inngå som en læringsstøttende aktivitet i de nasjonale rammeplanene for AKS/SFO.

Slava, Karen, Molly og Sunniva på AKS ved Grünerløkka skole lærer kunnskapsminister Jan Tore Sanner å bake knekkebrød. Nå vil ministeren ha flere kyndige barn og voksne. Derfor vil han åpne for flere matkultursentre som kan bistå med å øke kompetansen.

er dagens rett.

aken på **mat**

skolemat, fremfor å prioritere bedre lærere».

Men i 2019 har pipa fått en annen låt. Høyres velferdsutvalg fremmer forslag om skolelunsj, mot selvkost, på partiets landsmøte 15.–17. mars.

Og i regjeringsplattformen fra januar lover regjeringen å «bidra med veiledning og kunnskap for bedre kosthold i SFO/AKS, og åpne for flere matkultursenter som kan løfte kompetansen på ernæring». Siste regnskapstall for 2017 viser at Geitmyra har fått cirka to millioner kroner i offentlig støtte, fra to departementer og Oslo kommune. Og 18. januar besøkte kunnskapsminister Jan Tore Sanner (H) AKS på Grünerløkka skole i Oslo for å se «Læringsrik mat» i praksis.

Ifølge hans statssekretær Rikke Høistad Sjøberg (H) er prosjektet et godt eksempel på hvordan barn og unge kan lære mer om mat og kosthold.

– Vi ønsker at veiledning og kunnskap om et bedre kosthold kommer inn i SFO/AKS, og vil derfor åpne for flere matkultursenter som kan løfte

kompetansen på ernæring, skriver hun i en e-post.

Men hvordan det skal løses, blir det opp til kommunene å finne ut av. Og mer penger har regjeringen ingen planer om å bevilge.

– Geitmyra oppgir at opplegget har som mål å ikke medføre ekstra kostnader for SFO. Det viser at gode ideer og godt samarbeid kan gi gode resultater uten å være dyrt, skriver Sjøberg.

Delt om finansiering

Det imponerer ikke Aps utdanningspolitiske talsmann, Martin Henriksen.

– Det er bra dersom Høyre har lagt sin irrasjonelle frykt for frukt, grønt og brødskiver på hylla. Men dette er et lite forpliktende utsagn. Det som trengs i SFO/AKS, er både midler og klare kvalitetskrav, også hva angår mat og ernæring, sier han.

Aps forslag er alle norske barn i skolefritidsordning skal serveres et brødmåltid med frukt eller grønt hver dag. Regningen vil de splitte: 700 mil-

lioner kroner skal staten ta, resten skal foreldrene bidra med.

– En slik ordning vil være et ledd i kampen mot sosiale forskjeller. Dessuten er det et viktig folkehelseiltak, sier Henriksen.

Også Senterpartiet og Rødt sier ja til et skolemåltid, og SV, som lanserte dette allerede tidlig på 2000-tallet, er soleklar tilhenger.

– Næring er utrolig viktig for læring, sier SVs stortingsrepresentant Mona Fagerås.

Men på et punkt skiller hennes parti seg fra Arbeiderpartiet.

– Eksempelvis 20 kroner dagen i foreldrebetaling høres ikke mye ut, men har du tre skolebarn vil en slik ordning koste en familie 12.000 kroner i året. Skolen skal være gratis. Også skolematen, sier hun.

Lærerindepost.

Ved en liden Privatskole i Søndre Fron i Gudbrandsdalen bliver fra 15de September d. A. Plads ledig for en duelig Lærerinde. Fagene er de almindelige Middelskolefag. Løn 200 Kroner aarlig og alt frit i Huset hos Undertegnede, til hvem Andragender om Posten ledsaget af Vidnesbyrd om Uddannelse m. m. indsendes.

Nordre Odalen, 16de Aug. 1890.

Fr. Vinsnes,
Sogneprest.

Lønnen var ikke så mye å skryte av, tilsvarende vel 15.000 kroner i dag, men til gjengjeld loves den utvalgte lærerinnen «alt frit» i huset til sognepresten.

«Plads ledig for duelig L

Arbeidsgivere jakter fremdeles på nye lærere, men de gjør det på nye måter og andre steder.

TEKST Ståle Johnsen | sj@utdanningsnytt.no

Helt siden de aller første årgangene av «Norsk skoletidende» har stillingsannonser for lærere utgjort et fast og vesentlig innslag. Her får du et lite tilbakeblikk basert på tre årganger (Norsk skoletidende 1889, Norsk skuleblad 1953 og Utdanning 2002). Målet har hele tiden vært samme, å skaffe rett person til rett jobb. Forskjellene i tekst og utforming er likevel store, og annonsene gir interessante innblikk i historiske endringer, både i samfunnet generelt og læreryrket spesielt.

Lønns- og kjønnsforskjeller i 1890

I Norsk skoletidende nr 42/1889 presenteres en ledig lærerpost ved Trondhjems folkeskoler, der begynnergasjen var satt til 1060 kroner i året, med stigning til 1420 kroner etter 10 år.

I stillingsannonsen som står like under, søker man etter en «duelig lærerinde» ved en liten privatskole i Søndre Fron i Gudbrandsdalen. Her var lønnen satt til beskjedne 200 kroner, men i tillegg ble man lovet «alt frit i Huset hos Undertegnede», som var sogneprest Fr. Vinsnes.

Og en bestyrerpost ved Knudsens pigeskole i Arendal, som man ønsket besatt av en «helst teologisk kandidat», ble avlønnet med hele kr. 2000 per år samt andel i skolens overskudd. Søknaden skulle sendes til enkefru Knudsen.

Attester av ymse slag

Alle som søker jobb i barnehage eller skole, må i dag framlegge politiattest. Et blikk på stillingsannonser i gamle skoletidsskrifter viser at man også tidligere måtte avlegge attester, av ulike typer. I 1889 ber en skole om attester for «god Helbred og Sangstemme», og i 1953 ser vi at enkelte skoler fremdeles forlanger attest for «nasjonal holdning», noe som også var nødvendig for å komme inn på videreutdanning de første årene etter andre verdenskrig.

Fornorskning og flyttehjelp

I Norsk skuleblad nr. 22/1953, som utkom 30. mai, var 13 av de totalt 32 sidene fylt med stillingsannonser, alltid interessant lesning for både nyutdannede og flytteklare lærere på jakt etter ny jobb.

Innimellom stillingsannonserne avrettes iblant andre nyttige tjenester. «Skal De flytte? Eg kører tøyet. Med min nye Diamand T-modell 420».

I samme nummer søkes det etter lærere til Sameskolen i Hattfjelldal. All undervisning foregår på norsk, og kjennskap til samisk vil bare være en fordel dersom søkerne ellers er likt kvalifisert, kan vi lese.

Felles for annonsene i disse årgangene (1889 og 1953), er at de ble holdt i et svært nøkternt språk og at de inneholdt rene saksopplysninger. Det begrenset seg en kort beskrivelse av stillingen samt praktiske forhold ved arbeidsstedet. Så sent som i 1953 ble det flere ganger opplyst at skolen hadde «innlagt vann og elektrisitet».

2002 – Kjerneverdier og direkte spørsmål

Gjør vi så et hopp frem til 2002, har deler av dette

Gamvik

lærarinnepost ved Gamvik
g fra 1. juli. Posten er på
0 timar.
er riksregulativet. Eventuelt
stillegg 120 timar. Nytt sko-
ed sentralvarme og elek-
vert truleg ferdig til skolen
nnskott i pensjons-, vikar- og
se.

- Ingen bilkøer
 - Gangavstand til jobb, barnehage, skole og butikk.
 - Skiturer og naturopplevelser som starter på trappa di.
 - Mer tid til familie, venner og hobbyer.
- Dette kan også bli din hverdag...**

Se våre ledige stillinger: www.gamvik.kommune.no

Gamvik kommune annonserer etter lærere med 50 års mellomrom. Man aner en viss utvikling.

En seminarist

— mand eller kvinde — kyndig i orgelspil, kan, mod at gi 1 à 2 timers daglig undervisning i samme, få frit kost og logis i en fjeldbygd en del af ferien.

Skriftlig henvendelse til

Konrad Myhre,
Tunhørv, Nes, Hall.

Ledig sommerjobb i fjellbygd for orgelkyndig seminarist. (Norsk Skoletidende 1889).

Lærarar sjå her.

Skal De flytte? Eg køyrer tøyet.
Frå Vest- til Aust-landet, Sørlandet—
Trøndelag, eller kor det er.

Med min nye Diamond T modell 420,
og den røynsle eg har, trur eg å kunne
by Dykk beste og billegste transport-
måte.

De sparar pakking, omlasting og
assuransse. Skriv og forhøyr Dykk.

Sverre Litlabø.

Tlf. 173. — Stord. — Telf. 173

«Eg køyrer tøyet», står det
i sjåførens annonse. Vi får
håpe han også kunne ta med
lærerens bøker.

ærerinde»

endret seg. Kommunene benytter annonsene til å profilere seg selv. De fremhever kommunens fortrinn og presenterer ofte et sett med kjerneverdier, for eksempel engasjement, respekt, raushet, endringsvilje, trygghet, ytringsvilje. Ofte inneholder annonsene også spørsmål det neppe finnes mer enn ett mulig svar på. En barnehage i Oslo spør for eksempel: – Er du opptatt av godt samarbeid med foreldre? Er du en engasjert førskolelærer med humor og varme?

Mens Skien kommune søker etter en undervisningsinspektør som «vil være med på å skape et best mulig lærings- og arbeidsmiljø», «kan fremme positiv skoleutvikling» og «har lederegenskaper, evne og lyst til samarbeid». Forhåpentlig fikk kommunen søkere som oppfylte disse kriteriene.

Fra papir til nett

De siste årene har markedet for stillingsannonser gjennomgått store endringer. Volumet av trykte stillingsannonser har gått kraftig ned. Hovedvekten av stillingsannonser, og andre annonser, skjer

nå digitalt. Mange lesere husker nok hvor tykke aviser som Aftenposten og større regionsaviser kunne være enkelte dager da hele bilag kunne være viet stillingsannonser. I dag orienterer arbeidssøkere seg hovedsakelig på nettet.

De viktigste mediene er i dag digitale markedsplasser som Finn.no, Jobbnorge.no og Karrierestart.no. Nav har en søkbar database med mange ledige stillinger. Flere kommuner og fylkeskommuner har også egne systemer, for eksempel «Jobb i Oslo-skolen». Bladet du nå leser, er også preget av at det kommer færre stillingsannonser, og tilbyr kombinerte papir-/nettannonse via tjenesten Lærjobb.

Ifølge Synnøve Maaø, markedssjef i Utdanning, avtok mengden stillingsannonsene gradvis fra begynnelsen av 2000-tallet, med et sterkt fall det siste tiåret. Tradisjonelt hadde det første februarnummeret av Utdanning mange stillingsannonser, og i løpet av årene fra 2012 til 2016 sank antallet annonser i utgaven med nesten 80 prosent (fra 13 til 3 sider.)

Kilder: Norsk skoletidende, Norsk skuleblad og Utdanning

I forbindelse med Utdannings 150 års jubileum tar vi et historisk tilbakeblikk på utviklingen i norsk skole.

Årets åttende utgave vil i sin helhet være viet jubileet.

Tips oss!

Har du noen minner fra jobben eller bladet som du vil dele med oss?

redaksjonen@utdanningsnytt.no

#Utdanning150
[@utdanningsnytt.no](https://www.instagram.com/utdanningsnytt.no)

Amerikanske forskere sier at hvis Dawood skal ta igjen det språklige forspranget til sine enspråklig norske kamerater, må han få halvparten av all undervisning på urdu i minimum fem år.

– Bedre norsk med god urdu

Dawood er fire år og ser fram til å lære å lese på både urdu og norsk når han begynner på skolen. Men det får han ikke.

TEKST Kirsten Ropeid | kr@utdanningsnytt.no

FOTO Tom-Egil Jensen

Dawood forteller at han tenker på begge språka. Han går i personalbarnehage ved Universitetssykehuset i Akershus på Lørenskog. Der har han en kamerat han leiker med på urdu. Med de andre barna leiker han på norsk. Ellers snakker han urdu med søsknene, mormor og foreldra.

Dawood er ivrig etter å fortelle små og store i barnehagen hva ting heter på urdu. Ikke minst pedagogisk leder Ingrid Lønnkvist Røri vil gjerne lære:

– Dåst er venn, dåsdon er venner, repeterer hun, og Dawood nikker.

Aller helst ville han at noen voksne i barnehagen kunne urdu, forteller han.

Fra forskerhold er det sterk oppslutning om at barn vi ønsker skal bli flerspråklige, utvikler andrespråket bedre hvis de også får undervisning i morsmålet.

Det vil ikke Dawood få i sitt utdanningsløp.

– Målet med opplæringa blir å styrke det norske språket hans, sier statssekretær i Kunnskapsdepartementet Rikke Høistad Sjøberg (H).

«Bør kunne norsk før skolestart»

«Alle barn som er født og oppvokst i Norge, bør kunne snakke norsk før de starter på skolen», heter det i St.prp. 1 om statsbudsjettet i 2006. Dette er gjentatt flere ganger både i rikspolitikken og lokalpolitikk.

Likevel er tallet på barn som får ekstra støtte i norsk i skolen relativt stabilt. Mellom 2015 og 2019 gikk tallet ned med 761, fra 43.394 til 42.633. Barn har etter opplæringsloven rett til ekstra støtte i norsk til de er i stand til å få utbytte av undervisning.

Ett viktig tiltak har vært gratis kjernetid i bar- >

Enigheten blant forskere er stor om at tospråklige barn blir bedre i andrespråket hvis de får undervisning i førstespråket.

nehagene. Dette ble innført som ei forsøksordning for femåringer i noen barnehager i Oslo i 1998. I 2015 ble det innført i hele landet for fire og femåringer, i 2016 for treåringer, og fra kommende høst for toåringer. Barn fra familier med lav inntekt får 20 timer gratis kjernetid i barnehagene. Sjøl om tiltaket er bestemt ut fra familieinntekt, er flerspråklige barn den viktigste målgruppa.

I tillegg er det i år bevilga 20,5 millioner kroner som 24 utvalgte kommuner kan søke om. Pengene skal brukes til å leite opp barn som ikke går i barnehage og motivere familien til å melde dem inn.

Og i ei pressemelding fra oktober i fjor konstaterer Kunnskapsdepartementet at gutter som har fått gratis kjernetid, gjør det bedre på nasjonale prøver i norsk i femteklasse enn gutter med samme bakgrunn som ikke har fått det. Departementet viser til Statistisk sentralbyrås rapport «Oppfølging av barna på femte trinn. Gratis kjernetid i barnehage i Oslo. Rapport 2», fra høsten 2018.

Små forskjeller

I denne rapporten kan vi imidlertid lese at barn med innvandrerbakgrunn i bydeler med gratis kjernetid presterer i gjennomsnitt ganske likt med barn fra bydeler uten slike tilbud. Når talla brytes ned i grupper, som guttene, kan forskerne se visse forskjeller i favør av barnehagebarna. Det er likevel vanskelig å trekke bastante konklusjoner om årsaken til disse resultata, heter det i rapporten.

Andre undersøkinger har tatt utgangspunkt i sammenligning av kartleggingsprøvene for 1. til 3. trinn. De har vist fordel for barnehagebarna, men også at forskjellen ikke er stor.

At forskjellene i favør av barnehagebarna i beste fall er små, overrasker ikke Sigrun Sand, pensjonert dosent i pedagogikk ved tidligere Høgskolen i Hedmark. I 2003 var hun med og evaluerte de første forsøka med gratis kjernetid som starta i noen bydeler i Oslo i 1998. Sand og kollegene konkluderte med at kjernetid hadde effekt. Dermed tok det av med gratis kjernetid. 304,5 millioner kroner vil være brukt på gratis kjernetid i barnehagene i åra fra og med 2015 til ut 2019.

Men i opptrappinga av gratis kjernetid tok man ikke hensyn til hele rapporten fra forskerne på Hamar.

– Ta hensyn til hva barna kan

– Opplegget burde i en helt annen grad tatt hensyn til morsmålet og det barna allerede kunne om språk, sier Sigrun Sand i dag.

– Den språklige delen var altfor dårlig faglig fundert. Å lære et andrespråk er noe helt anna enn å lære et morsmål. Disse barna har alt begrepsforståelse og setningsoppbygging på morsmålet inne. Dermed kan de mye når de kommer i barnehagen. Det var det ikke tatt hensyn til i opplegget i barnehagen.

Men barna trivdes i barnehagen, og oppholdet var bra på mange vis, sier Sand, og konstaterer at det politikere og andre tok til seg den gangen, var at barnehage fungerte, og så droppa de kritikken av at bedre språkarbeid kunne gitt mye større effekt.

17 år seinere sier forskerne det samme som i 2003, og de viser til situasjonen i dag.

To toppers isfjell

Fra barnehagelærerutdanninga ved Universitetet i Tromsø skildrer universitetslektor Anja Pesch språket til tospråklige barn som et isfjell med to topper. Hun skreiv sin doktoravhandling om flerspråklighet i barnehagen.

– Bare toppene av isfjellet er over vannet. Det er dem vi ser, men de to toppene henger sammen og er avhengige av hverandre, sier hun og forteller at hun har lånt isfjell-bildet av den canadiske forskeren Jim Cummins.

– Hvis vi i barnehagen bare ser på norskkunnskapene til en flerspråklig fireåring, er faren stor for at vi understimulerer barnet og ikke gir det nok utfordringer, fordi vi ikke tar hensyn til hele språkkompetansen, altså alt det av isfjellet som vi ikke ser. Det kan hemme hele språkutviklinga, også den norskspråklige, sier hun.

I sitt doktorgradsarbeid har Pesch blant anna sett på stortingsmeldinger, rammeplan og temahefter om arbeidet i barnehagen.

Her meiner hun å se en inkonsekvens i hvordan flerspråklighet behandles.

Et spenningsfelt

Det slås fast at flerspråklighet er positivt. Men samtidig er stor oppmerksomhet rettet mot barnas

«Mange av klassekameratene mine lærte i praksis ingenting.»

Ole Henrik Magga, professor i språkvitenskap

norskferdigheter. Noen ganger framstilles morsmålet som verdifullt i seg sjøl, andre ganger er det et middel til å lære norsk.

– Slik blir det vanskelig å vite når og hvordan morsmålet bør brukes. Det er et spenningsfelt i dokumentene som vi kan se igjen i barnehagene, sier Anja Pesch.

Hun illustrerer dette med å fortelle om barnehagen som har hengt opp velkomsthilsener på mange språk og flagg fra alle nasjonene som er representert blant barna. I arbeidet med barna var imidlertid mye retta inn på norsk.

– Hva gjør man som barnehagelærer hvis man vil styrke et morsmål man ikke kan?

– Det problemet blir ikke lettere av at styringsdokumentene også gir ulike føringer for hvordan tospråklige assistenter skal brukes og hvilken kompetanse de har, sier Anja Pesch og fortsetter:

– Det finnes likevel noen knep.

– Må læres via interesser

Hun ramser opp:

– Å gjøre seg litt kjent med språkforskjeller mellom norsk og morsmålet, reflektere over dem sammen med barna, bruke foreldre og tolker, bruke de språk man kan selv, ha bøker på flere språk som barna kan få låne hjem.

– Vi har sett at særlig lokalpolitikere vil ha språkgrupper og snakkepakker for at barna skal lære norsk?

– Det passer med tankegangen om at når alle får det samme, lærer de det samme. Slik er det jo ikke. Barn kan godt være helt uinteressert i snakkepakker og språkgrupper. Da lærer de lite av dette. Som med all anna læring i barnehagen må språklæring ta utgangspunkt i hva barna er interessert i, sier hun.

Hun forteller om noen minoritetsspråklige gutter som lekte godt sammen på sitt eget språk og var lite opptatt av hva de andre holdt på med. Helt til de en dag tilfeldigvis var ute og kjørte bil med en ansatt. Da ville de lære navnene på ting i bilen. Det kunne den voksne bare på sitt eget språk. Slik var gjennombruddet for at disse guttene begynte å interessere seg for å lære det andre språket.

Dyrt å styrke norsk via morsmål

– Hvorfor tror du politikerne ikke vil styrke norsken gjennom morsmålet?

– En grunn er trolig at det vil bli dyrt. Samtidig tror jeg den ulike oppfatningen mellom politikere og forskere i synet på morsmålet kommer av ulik oppfatning av hva språk er. For politikerne kan det virke logisk at hvis man konsentrerer seg om ett språk, vil det gå forttere å lære. Men forskerne er som sagt opptatt av at språka et flerspråklig individ bruker, har et felles grunnlag. Å styrke dette fundamentet gjennom morsmålet vil også styrke andrespråket, sier Anja Pesch.

Én gruppe følges opp i to språk

Tospråklige barn som snakker både samisk og norsk, får likevel tett oppfølging på begge språk i norsk barnehage og skole.

– Hvilke erfaringer har dette gitt oss?

Spørsmålet går til professor i språkvitenskap, Ole Henrik Magga. Han har også vært president i Sametinget og leder for FN's permanente forum for urfolkssaker.

– Erfaringene bekrefter teoriene om at begge språka tjener på å bli utvikla parallelt. Språkene støtter hverandre. Men stopper vi utviklinga i det ene språket, vil det påvirke utviklinga av det andre i negativ retning, sier Magga.

– Kan vi gå ut fra at når det gjelder for samisk og norsk i Finnmark, gjelder det også for urdu og norsk på Lørenskog?

– Ja. Det finnes ikke noe språk som har særtrekk som gjør at dette ikke vil gjelde for dem.

– Du begynte sjøl på skolen i en klasse der ingen av barna forsto hva læreren sa.

– Ja. Mange av klassekameratene mine lærte i praksis ingenting, sier Magga.

– Men jeg var utrolig heldig.

– Grundig bekrefta i forskning

– En venn og jeg forsto raskt pluss og minus og lærte oss talla. Vi fikk begge en voldsom interesse for matematikk. Til slutt hadde vi regna oss fram til tekststykkene, der barn gikk på butikken og kjøpte to av ditt og tre av datt. Vi forsto at for å få regne mer måtte vi skjønne teksten. Med den erkennelsen på plass ble det viktig å lære norsk, sier Ole Henrik Magga.

Bente Ailin Svendsen sier det samme som Magga. Hun er professor i norsk som andrespråk >

ved Senter for flerspråklighet ved Universitetet i Oslo.

– Barn må få mye og tett oppfølging på førstespråket i skole og barnehage for å kunne utvikle et godt andrespråk. Det er godt og grundig bekrefta i forskning, understreker hun.

Bente Ailin Svendsen har holdt ei lang rekke kurs for lærere om flerspråklighet, og hun underviser lærerstuderende i flerspråklighet.

– Lærere sier gjerne om de flerspråklige elevene sine at de mangler begrepsforståelse. Men ofte er problemet bare at eleven ikke kan ordet på norsk, sier Svendsen, og fortsetter:

– Kan barnet begrepet på det ene språket, er det ikke så vanskelig å lære ordet for dette på det andre språket, sier hun og fortsetter:

– Klarer ikke lærerne å skille mellom hva som er språkproblemer og hva som er lite utvikla norsk, kan imidlertid uheldige misforståelser oppstå.

To språk som ressurs

– Lite utvikla norsk hos et barn med god språkforståelse kan for eksempel oppfattes som dysleksi, sier hun.

Hun understreker at det tar tid å lære språk, mye mer tid enn det er tatt høyde for i politiske mål, som for eksempel at alle barn skal lære norsk før skolestart.

– Samtidig forventer vi at skolen gjennom utdanning skal jamne ut sosiale ulikheter. Det skjer jo ikke når flerspråklige barn ikke får med seg innholdet i tekstene de leser fordi de ikke har fått nok språkstøtte. Dette handler om alles rett til å delta i demokrati og samfunnsutvikling. Vi bør ikke tillate at folk ikke får utvikle seg slik de kunne, fordi de ikke har fått utvikle seg språklig, sier Bente Ailin Svendsen.

– Er det så farlig å snakke urdu som en femåring, hvis man snakker norsk som en voksen?

– For den som trass dårlig førstespråkstøtte har klart å utvikle et sterkt norsk språk, er det kanskje ikke det. Men som samfunn mister vi innbyggere

som kan delta profesjonelt på norske vegne på arabisk, urdu eller andre språk i det internasjonale samfunnet.

– Der duger det ikke å snakke som en femåring.

Anbefaler å omdisponere

– Hvorfor er det så stort skille mellom politikere og forskere i synet på førstespråkets plass i språkopplæringa?

– Politikk er fordeling av goder. Derfor kan politikernes la være å høre på forskerne. Flere lærere og annen støtte til flerspråklige barn vil koste penger.

– Vil det ikke koste svært mange penger, med så mange språk som nå er representert i norsk skole og barnehage?

– I 2016 var det 228 språk i Osloskolen. Men nitti prosent av elevene dekker ti språk. Så ja, det vil koste penger, men mye kan også gjøres ved å omdisponere midler. Det er uansett snakk om en prioritering, sier Svendsen.

– Du har fortalt at du i diskusjoner om flerspråklighet aldri bruker ordet «morsmål». Hvorfor?

– Vel, på polsk heter det «farsmål». Men jeg bruker «førstespråk» mest fordi jeg begynte å arbeide i dette feltet tidlig på 1990-tallet. Da var debatten sterkt polarisert. Den som sa «morsmål» ble oppfatta som en forsvarer av innvandring, og da spora debatten av, sier Bente Ailin Svendsen.

Viser til flere tiltak

Tilbake i Kunnskapsdepartementet sier statssekretær Rikke Høistad Sjøberg at morsmålsopplæring og tospråklig fagopplæring kan være nyttig og viktig.

– Men jeg er ikke språkforsker og overlater den faglige diskusjonen til andre, sier hun.

Hun trekker fram at det er satt i gang flere tiltak for å øke bevisstheten om nytten av tospråklig fagopplæring, og at det er utarbeida ulike apper og ordbøker som kan hjelpe nyankomne eldre barn med fagord og uttrykk.

– I overordna del av det nye læreplanverket blir det slått fast at flerspråklighet er en verdi, sier hun.

– Samiske barn får undervisning på både første- og andrespråket. Har resultatet av dette vist oss at teorien

om at første- og andrespråket støtter hverandre, er rett?

– Samisk har en helt annen posisjon enn urdu i norsk skole, sier Høistad Sjøberg.

– Morsmål en privatsak

– Fremskrittspartiet har alltid vært imot morsmålsundervisning. Morsmål er en privatsak som ikke staten skal måtte bekoste, sier leder av Utdannings- og forskningskomiteen, Roy Steffensen (Frp).

Han meiner det ikke er entydig at å støtte morsmålet støtter norskferdigheter, og viser til en undersøkelse fra 2016 der flere tospråklige barn meinte morsmålet var mindre viktig og også krevende.

«Som samfunn mister vi innbyggere som kan delta profesjonelt på norske vegne på arabisk, urdu eller andre språk i det internasjonale samfunnet.»

Bente Ailin Svendsen, professor i norsk som andrespråk

– Skolen utnytter ressursene bedre ved å satse på tilrettelagt norskundervisning framfor morsmålsundervisning, sier Steffensen.

Tilbake i barnehagen til Dawood på Lørenskog reflekterer styrer Kristin Amine Sund over hvordan de tar imot de flerspråklige barna, som er omtrent halvparten av ungene i barnehagen.

– Jeg har lite erfaring med å arbeide med flerspråklige assistenter, og da er det vanskelig å si at jeg savner det, sier hun.

– Men vi skal ta imot alle barn med respekt og nysgjerrighet for det de kan. Det omfatter også morsmålet. Vi ønsker at alle ansatte skal kunne si hei og adjø på alle språka vi har representert. Vi spør og graver hos foreldre for å lære ord og uttrykk, og vi prøver for eksempel å ha bøker i barnehagen på flere språk. Har vi lest ei bok på norsk i barnehagen, kan de få låne den med seg hjem på morsmålet, sier hun, og fortsetter:

– Samtidig er det viktig at barna sjøl bestemmer hvem de er. Vi har barn her der familien har bodd på Lørenskog i tre generasjoner. Barnet sier likevel at det er tyrkisk. Samtidig kan barn som er født utafor Norge si at, Lørenskog, det er der de kommer fra, sier Kristin Amine Sund.

– **Vi er** nysgjerrige på det barna kan, ikke minst morsmålet, sier styrer Kristin Amine Sund (til høyre). Her sammen med pedagogisk leder Ingrid Lønnkvist Røri og Dawood. Halvparten av barna i barnehagen snakker to språk, og de ansatte skal kunne si hei og ha det på alle språka.

Amerikanske forskere anbefaler femti prosent morsmål i seks år

Tospråklig opplæring i seks år er minimum for at tospråklige elever skal komme på nivå med enspråklige.

Det er konklusjonen til de amerikanske forskerne Wayne Thomas og Virginia Collier fra Georg Mason University i Virginia i USA.

Bak denne påstanden ligger blant anna sammenlikninger av 6,2 millioner skolekarakterer fra elever med ulik form for flerspråklig tilrettelegging.

De to forskerne slår fast at bare gruppa som har fått tospråklig undervisning av høy kvalitet i minst seks år, klarer å tette gapet opp til de enspråklige. Da har de fått halvparten av all undervisning i alle fag på førstespråket. De minste barnehagebarna bør starte med å møte førstespråket 90 prosent av barnehagetida, for så å trappe gradvis opp.

Thomas og Collier meiner at det viktige er at barna kan tette avstanden opp til de enspråklige jamnaldringene. Tiltak som ikke gir god nok plass til morsmålet og som avsluttes for tidlig kan i beste fall bare halvere forspranget, ifølge Thomas og Collier.

Vekketjeneste

Adrian Rønning Myrvang er litt ekstra trøtt når han vekkes av utestemmen til skolens sjåfør klokken 9. Dagen før fullførte han nemlig Femundløpet, og gikk inn til en tiendeplass i juniorklassen. Han har også kjørt Finnmarksløpet junior. Selv om Adrian kan mye fra før, har 17-åringen nytte av skolen. – Jeg lærer å ta enda bedre vare på hundene mine!

Startklar

Det er åtte elever på videregående trinn 2 (vg2) Hundekjøring, og de har ansvaret for start, sjekkpunkt og målgang på Nyborg. De skal jobbe i turnus i flere dager, med alt fra kafédraft til å hjelpe spann å parkere. Brynjar Skartland og Adrian Rønning Myrvang sjekker at alt er på plass i sleden til Grenier Romain før førsteetappen på 92 kilometer til Tana, der vg1-elevene har hovedansvaret.

Et herlig hundeliv

Tana har verdens eneste treårige hundekjørerlinje. En del av undervisningen er å være frivillig på hundesledeløp.

TEKST Ann-Mari Gregersen

FOTO Alf Ove Hansen

650 kilometer

Bergebyløpet strekker seg gjennom Tana, Nesseby og Vadsø. Løpets lengste distanse er på 650 kilometer, og det er dermed blant de lengste sledehundeløpene. Det er aldri sør for den 70. breddegrad. Det vil si langt nord for Beringstredet og Nome i Alaska. Hele høsten har gått med til forberedelser for elevene. De har avskoget, ryddet løypa og satt opp stolper til gjerder. Og når vinteren kommer, kjører de opp løypa med skuter.

Brrr

– Jeg fikk den enkleste vekten. Fra 12 til 16 skal jeg anvisе bilene til hundekjørernes hjelpe-team veien til parkeringsplassen. Kaldt med minus 24? Jeg holder meg varm med et stort hesteteppe! sier Mathilde Stormyrenge.

Potesokker

I løp har alle hunder på seg potesokker. Skareføre, is og grus kan gi små sår rundt klørne som kan utvikle seg til betennelse. Å lære seg hundestell er en veldig viktig del av utdanningen på skolen. Det første året er ellers veldig praktisk med alt fra stell og hundetrening til traktorkjøring. Andreåret er mye teori, fra hundeanatomi til føring. Mange av elevene deltar også i sledeløp i skoleåret.

Tidtaking

– Stopp, sier tidtager Jonas Brodin Rist og stanser spann 1. «How many dogs?» «16!» svarer hundekjører Salva Luque fra Spania og signerer på skjemaet. Nå kan spannet hvile så lenge de ønsker, de fleste velger rundt fire timer. Hundene sover på halmen ute, mens kjørerne forsyner seg av mat og drikke inne.

Middag

Innimellom slagene er det matpause i kantinen. – Jeg synes det beste med hundelinja er at man kan kose med hundene. Kanskje jobber jeg i en kennel når jeg er ferdig her, sier Sunniva Gulbrandsen (til venstre). Ved sin side har hun Henriette Karlsen Brenna, som skal kjøre Finnmarksløpet Junior. Overfor henne sitte Helene Sørensen, som også skal kjøre Finnmarksløpet Junior, samt Aili Johansen og Martin Tunheim.

Hund på rommet

Pernille Wahlstrøm er tidtager, men når alle 14 spann ligger til hvile, kan hun se til hundene hun har inne på elevhjemmet. Hun er litt skeptisk til at vi skal ta bilder av rommet, som hun fikk tildelt etter flyttingen hit for tre måneder siden. – Jeg gikk på en linje på Østlandet, men ville til en skole hvor du får brukt kroppen mer. Hun er vant til 10 minusgrader i Bærum, så overgangen til å kjøre med hunder i 38 minus, som det var nylig, var brå.

Små forhold

Tana videregående skole har bare 70 elever. Mange bor på elevhjemmet på skolen, som har både idrettshall og svømmebasseng.

Verdens eneste

Lærer Marianne Dahlen har vært på skolen i over tjue år og laget læreplanen for hundekjørerlinja. – Vi startet linja fordi vi så at hundekjøring både som næring og idrett var i sterk vekst. Vi hadde lokale lærerkrefter og et perfekt område til å drive med hundekjøring. Siden vi allerede hadde ren naturbrukslinje, var det ganske lett å lage lokale læreplanmål der vi hadde hunden i fokus i stedet for ku, sau eller hest. Mange har hundelinje, men vi er den eneste linja som har hundekjøringsfokus i tre år. Tredje året er studieforberedende naturbruk, som gir generell studiekompetanse.

Bålkos

Små forhold sikrer god oppfølging og gir tette bånd mellom lærere, elever og dyr.

Fra venstre lærer Roar Skjærvik med elevene Jardar Gjertsen, Joakim Andersen, Emil Basso Aasa og Erlend Heen Vala.

Neste søknadsfrist for å bli elev på skolen er 1. mars.

I Espira-barnehagene skal barnehagelærerne **vurdere hverandre**

Annethvert år har Kine og Ine to annerledes arbeidsdager. Da kommer to barnehagelærere de ikke kjenner for å vurdere hvordan de jobber.

TEKST OG FOTO Jørgen Jelstad | jj@utdanningsnytt.no

– **Se! sier Edgar** og holder opp fangsten.

– Oi, så stor og blå fisk, sier barnehagelærer Kine Merete Sander med et stort smil.

Inne på et av rommene i Espira Opaker barnehage i Nes kommune i Akershus er det rolig til barnehage å være. Tre av barna har satt seg ned med et fiskespill sammen med Sander og kollega Ine Camilla Lunder.

Men annethvert år skal de få inn noen andre voksne i rommet. Personer som observerer og noterer.

– Første gangen vurderingsteamet kom hit, var vi nok spente og litt nervøse. Vi gruet oss litt, sier Sander.

Hun forteller hvordan to barnehagelærere de

ikke kjente, satte seg i et hjørne og observerte de ansatte.

– Til å begynne med var det litt ekkelt, men etter hvert slappet vi av og gjorde jobben som vanlig. Og det gikk kjempefint, sier Sander.

24 kjennetegn på kvalitet

Espira har utarbeidet Espira Blikk for å følge opp kvaliteten i barnehagene. I år ruller de ut systemet i alle de rundt hundre Espira-barnehagene. Enkelt sagt handler det om at barnehagelærerne selv skal vurdere hvor godt barnehagen jobber.

En gruppe pedagoger har utarbeidet et skjema med 24 kjennetegn på kvalitet med utfyllende

– **Første gang** vurderingsteamet kom hit, var vi nok spente og litt nervøse, sier barnehagelærer Kine Merete Sander i Espira Opaker barnehage. Her leker hun fiskespill sammen med Edgar, Lilly og Astrid.

kommentarer. Disse er basert på rammeplanen for barnehagen, og dette er noen av dem:

- De ansatte støtter relasjoner mellom barn.
- De ansatte støtter barna i å utvikle et positivt forhold til seg selv.
- De ansatte hjelper barn som har behov for støtte i lek.
- De ansatte bruker språket aktivt som støtte i lek og aktiviteter.

Hvert år gjennomfører barnehagene en «vurdering innenfra» (VI). Da fyller alle ansatte ut skjemaet hvor de vurderer barnehagen etter de forskjellige kjennetegnene. Annethvert år får de også en «vurdering utenfra» (VU) av to barnehagelærere fra en annen Espira-barnehage. Disse bruker det samme skjemaet til å vurdere barnehagen.

– Det er en gavepakke til kompetanseheving i egen barnehage. Da får vi noe å jobbe med. Hvis de har sett noe som kanskje kan gjøres bedre, er det viktig at man ikke går i forsvar, sier styrer Bjørg Klevengen, for anledningen i Espiras egenproduerte, blå jakke med påskriften «Kvalitetsteam» på ryggen.

Hun sier det er samspillet med barna som avgjør kvaliteten i en barnehage.

– Og det handler om hvordan de ansatte i barnehagen utfører rollen sin, sier Klevengen.

– Men det må også være ubehagelig å bli observert og vurdert på denne måten?

– Det var litt spenning til å begynne med, at det skulle komme noen utenfra for å vurdere. Men så prøver man, og det går greit. Det er kanskje rart den første dagen, men det går over, sier Klevengen.

– Og alle barnehagelærere har forståelse for at vi må vurdere vår egen praksis, sier barnehagelærer Ine Camilla Lunder.

– Ser ting med andre briller

Styrer Klevengen og barnehagelærer Kine Merete Sander har også vært på vurderingsoppdrag i en annen barnehage.

– Vi som kommer utenfra, kan se ting med andre briller enn de som jobber der. Et viktig poeng er at man skal vurdere hele barnehagen. Dette skal ikke gå på personer. Det er også viktig at vi ikke har noen personlige relasjoner til de ansatte i barnehagene vi skal vurdere, sier Sander.

Etterpå møtes vurderingsteamene fra de to barnehagene for diskusjon og eventuelle spørsmål, før skårene og kommentarer legges inn digitalt. Litt senere møtes de samme partene til et tilbakemeldingsmøte hvor de går gjennom både innenfra- og utenfra-vurderingene.

– Barnehagene har ofte en tendens til å gi for høy skår til seg selv for høyt i sine innenfra-vurderinger. Utenfra-vurderingen kan være litt mer kritisk, sier Klevengen.

I tilbakemeldingsmøtet forklarer det eksterne vurderingsteamet hvorfor de har vurdert slik de har gjort, og de diskuterer resultatene. Etterpå lager barnehagen en handlingsplan for videre arbeid.

De viser selv fram et eksempel fra sin egen barnehage på punktet «De ansatte oppmuntrer barna til å lytte etter lyder og rytmer i språket». Her hadde Espira Opaker gitt seg selv en sekser i sin innenfra-vurdering, mens det eksterne teamet ga dem en firer.

– Vi så at utenfra-vurderingen var mer riktig. Ut fra det satte barnehagen i gang tiltak, sier Klevengen.

– Dette må vi tåle

Ledelsen i Espira ønsker å få lovfestet at alle barnehager skal ha et system for å følge opp kvalitet. Barnehagestyret Klevengen mener det er viktig å sikre at barnehagenes praksis lever opp til rammeplanens føringer.

– Alle barn skal ha en god barnehagedag, og dette hjelper. Barna i barnehagen vurderes jo hele tiden. Vi er voksne og må tåle å bli sett på, sier hun.

Styrer Bjørg Klevengen

● Espira Blikk

Espira-kjeden eies av det svenske storselskapet AcadeMedia og har rundt 100 barnehager i Norge.

Metodene bak Espira Blikk er også brukt i selskaps barnehager i Sverige.

BLIKK står for barnesyn, læring, innsikt, kompetanse og kvalitet. De ansatte skal vurdere områdene kommunikasjon og språk, vennskap og fellesskap, danning, læring, lek og omsorg.

Hver barnehage har et vurderingsteam med tre pedagoger som leder arbeidet i egen barnehage. Disse drar også ut og gjennomfører vurderinger av andre barnehager.

I tillegg er det et sentralt kvalitetsteam med 12 pedagoger fra forskjellige barnehager som jobber med Espira Blikk.

Utdanningsforbundet:

Fornuftig at personalet vurderer eget arbeid

Nestleder i Utdanningsforbundet, Hege Valås, sier hun ikke kjenner detaljene i Espira Blikk.

– Men tilbakemeldinger vi har fått fra tillitsvalgte, tyder på at de er fornøyde og at dette fungerer for dem, sier hun.

Utdanningsforbundet er imidlertid skeptiske til at eiere lager verktøy som alle må følge.

– Så lenge det skjer i samforstand med de ansatte og er et uttrykk for godt faglig samarbeid og medbestemmelse, tenker vi likevel at det er bra, sier Valås.

Hun sier de går ut fra at det er tilfellet for systemet til Espira.

Valås sier barnehager opererer med forskjellige typer kvalitetssikring, og at Espira Blikk er ett eksempel.

– Det er fornuftig at personalet vurderer sitt eget arbeid, og at en har et system for å gi tilbakemeldinger på hverandres arbeid. Det kan sikre kvaliteten i arbeidet med barna, og det kan inspirere til å holde seg faglig oppdatert og følge med på forskning og utvikling. Alt dette styrker profesjonen, og det er bra, mener Valås.

Hun sier det allerede er et krav i rammeplanen at styrere og pedagogisk ledelse skal vurdere sitt eget arbeid.

– Dermed kan jeg ikke se at vi trenger en egen lovbestemmelse som pålegger eier å gjøre det. Det forventes allerede gjennom det lovverket vi har.

Barnehagekjede

Tok ut **54 millioner** i utby

Eierne tok ut over 54 millioner kroner i utbytte fra barnehagekjeden Gnist gjennom ti år. Så solgte de barnehagene til et internasjonalt storselskap.

TEKST OG GRAFIKK Jørgen Jelstad | jj@utdanningsnytt.no

Konsernet Gnist driver 17 barnehager i Møre og Romsdal, Trøndelag og Hordaland. Nå står selskapet i konflikt med Trondheim kommune, som har besluttet å stenge deres barnehage Gnist Trøa. Kommunen mener driften ikke er pedagogisk forsvarlig. Eierne bestrider kommunens vedtak og har klaget saken inn til fylkesmannen.

Gnist Trøa er også under økonomisk tilsyn av Trondheim. I 2017 gikk den med 2,7 millioner kroner i overskudd av en inntekt på drøyt 21 millioner kroner. Så store overskudd finner man i flere av Gnist-barnehagene. Regnskapene i Gnist-konsernet viser at barnehagene har gitt eierne store inntekter de siste ti årene.

Utbyttemaskin

Til i fjor var selskapet heleid av ekteparet Bjørn Grønmyr og Kjersti Hagen Grønmyr. De siste årene har konsernet vokst kraftig og hadde i 2017 en omsetning på rundt 350 millioner kroner i året. Året etter solgte eierne majoriteten av aksjene til et investeringsselskap.

Private barnehager finansieres via offentlige tilskudd og foreldrebetaling. Tilskuddene de får fra kommunene, baseres på kostnadene i de kommunale barnehagene i samme kommune. Enkelt sagt skal finansieringen dekke det barnehagedriften faktisk koster i de kommunale barnehagene.

I Gnist-barnehagene har disse inntektene gitt stort rom for overskudd. I tiårsperioden fram til 2017 har Gnist-eierne tatt ut utbytter på i alt 54,2 millioner kroner fra konsernet, i tillegg til lønnsutbetalinger til daglig leder på 12,5 millioner kroner.

I skatteliste er parets Grønmyr oppført med en ligningsformue på nær 80 millioner kroner, før salget av barnehageselskapet.

Overskudd på 25 prosent av inntektene

2017-tallene viste et samlet overskudd i de enkelte barnehageselskapene på over 27 millioner kroner. Flere barnehager har overskudd på 10–15 prosent av inntekten. Barnehagene avga også konsernbidrag på over 20 millioner kroner.

Ifølge regnskapene solgte Gnist Barnehager AS og Gnist Bygg AS tjenester til de 17 barnehagene for rundt 74 millioner kroner i 2017. Gnist Barnehager AS hadde et overskudd på nesten 14 millioner, over 25 prosent av inntektene.

– Umulig å drive med så store overskudd

Eieren av Norges største barnehagekjede Læringsverkstedet, Hans Jacob Sundby, har i et intervju i 2017 sagt at de opererer med overskudd på rundt fire prosent av inntektene, og at det ikke bør være særlig høyere. Sundby understreket at han absolutt ikke vil ha en bransje hvor selskap har tjue prosent overskudd på driften: – Vi forvalter skattepenger, og slik drift er derfor feil. Samtidig anser jeg det som umulig å drive med så store overskudd med alle de kravene lovverket stiller til driften, sa han.

Forventer enda bedre resultater

På toppen av selskapskjeden i Gnist-konsernet ligger Grønmyr Gruppen AS, som i 2017 var heleid av parets Grønmyr. 2016 og 2017 hadde selskapet et samlet overskudd på over 65 millioner kroner. Egenkapitalen var på over 90 millioner kroner.

«Etter hvert som flere barnehager blir tatt i bruk

forventes både omsetning og resultat å øke», skrev Grønmyr-paret i årsberetningen. I 2018 solgte de store deler av konsernet til et av oppkjøpsfondene til det svenske investeringsselskapet Altor Equity Partners.

Storsalg til storfond

Ifølge Dagens Næringsliv ønsker Altor å skape en ny barnehagegigant i Norge. Altor-fondene har flere milliarder kroner i egenkapital fra investorer og har blant annet eierandeler i selskaper som Sats Elixia og Sbanken.

Siden starten har de hatt en årlig avkastning på over 25 prosent på sine investeringer, ifølge DN. Avisen skriver videre at typisk for slike oppkjøpsfond er å presse på for å bedre lønnsomheten og verdien i selskapet, for så å selge seg ut med gevinst.

Partner Maria Tallaksen i Altor Equity Partners sa til DN at Gnist-kjeden er en bra plattform til å bygge seg større innen barnehage: – Det kan være aktuelt å kjøpe andre aktører for å slå disse sammen. Men per i dag har vi ingen konkrete i sikte, sa Tallaksen til DN våren 2018.

Hvor stor eierandel selskapet har kjøpt, og hva

ytte

de har betalt, er ikke kjent. Ut fra tidligere salg av barnehageselskaper er det imidlertid snakk om en betydelig sum. Filadelfia-menigheten i Kristiansand skal ha tjent rundt 90 millioner kroner på salg av fire barnehager til Læringsverkstedet i 2016.

Gnist-kjeden består på sin side av 17 store barnehager.

Ubesvarte spørsmål

Bjørn Grønmyr er fortsatt administrerende direktør i Gnist-kjeden, Kjersti Hagen Grønmyr er daglig leder. Da Utdanning ringte Bjørn Grønmyr, ønsket han spørsmålene tilsendt i e-post. Utdanning spurte blant annet om dette:

- Konsernregnskapet og regnskapene til den enkelte barnehage viser solide overskudd. Flere av barnehagene går med overskudd på 2–3 millioner kroner (10–15 prosent av inntektene). Hvordan klarer dere å gå med så solide overskudd når inntektene er basert på de faktiske kostnadene i kommunale barnehager?

- Hvorfor har dere valgt å ta ut over 54 millioner kroner i utbytte?

- Regnskapene til de enkelte barnehageselska-

pene viser også at det ble tatt ut over 20 millioner kroner i konsernbidrag fra barnehagene i 2017.

- Hvor har disse konsernbidragene gått?

- Er konsernbidragene betaling for noen form for tjenester fra morselskapet, eller er det mer å betrakte som et utbytte?

- Hvor mye eier dere av selskapet nå?

- Hvorfor solgte dere?

- Hva fikk dere for salget?

– Ingen kommentar

Grønmyr svarte i e-post samme dag: «Har ingen kommentar til saken».

I 2008, da selskapet hadde startet sin tiende barnehage, sa han til Utdanning: – Da vi startet hadde vi selv barn i barnehage, og som foreldre så vi behovet for gode, stabile barnehager med høy kvalitet.

Han sa at utbytter og fortjeneste ikke har vært noe mål, og det var noe han ikke ønsket å snakke om: – Slik jeg oppfatter regelverket, er det allerede satt begrensninger for utbytte, så denne debatten er det helt uaktuelt for oss å delta i, sa han da.

Siden den gang har han og kona tatt ut 54 millioner kroner i utbytter.

Trondheim kommune har vedtatt at Gnist Trøa barnehage må stenge, mens eierne mener vedtaket er uriktig og urimelig.

FOTO ESPEN BAKKEN, ADRESSEAVISEN.

– Kvalitetssikret av revisor

Informasjonssjef Børre Andreassen i Gnist-konsernet skriver i en e-post til Utdanning at Gnists inntekter er en kombinasjon av foreldrebetaling og kommunale tilskudd.

- Konsernbidrag disponeres etter lovens bestemmelser og er kvalitetssikret av revisor, skriver Andreassen.

Han sier at selskapet de senere år har investert rundt en halv milliard kroner i barnehagebygging og -utvikling: – Vi reinvesterer videre store beløp til barnehagene årlig i form av kompetanseutvikling, oppgraderinger, vedlikehold, innkjøp av inventar og lekemateriell og annet som sikrer en fornyelse og varig kvalitetsutvikling i barnehagene, skriver Andreassen.

Valgkomiteens leder
Bjørn Wiik og nestleder
Mildrid Beate Kronborg
Økland håper å få mange
forslag på kandidater
fra medlemmene i
Utdanningsforbundet.

● Valgkomiteen

Valgkomiteen i Utdanningsforbundet har følgende medlemmer:

Bjørn Wiik (leder),
Mildrid Beate Kronborg
Økland (nestleder),
Maja Henriette
Jensvoll, Kari Holmøy,
Hilde Holmeide
Aandahl, Vidar
Webjørnsen, Lene
Hammergren Stensli,
Tor Anders Råbu,
Alf Reidar Myrstad,
Geir Røsvoll og Marit
Danielsen.

Komiteen skal innstille
til valg av medlemmer
til sentralstyret, kon-
trollkomiteen og deler
av representantskapet,
som skjer på Utdan-
ningsforbundets lands-
møte 4.-7. november.

Valgkomiteen vil ha dine forslag

I løpet av mars kan Utdanningsforbundets medlemmer foreslå kandidater til sentrale verv.

TEKST OG FOTO Harald F. Wollebæk | hw@utdanningsnytt.no

Utdanningsforbundets landsmøte på Lillestrøm 4.-7. november skal som alltid ellers velge medlemmer til sentralstyret, kontrollkomiteen og representantskapet. I løpet av mars kan enkeltmedlemmer sende inn forslag på kandidater.

– Vi ønsker en bred involvering, der alle medlemmene kan uttrykke seg, sier valgkomiteens leder Bjørn Wiik.

Forslagene kan sendes ved å gå inn på en nettside under Utdanningsforbundet.no, som vil være åpen fram til 1. april.

– Medlemmer kan også bruke årsmøtene i lokallagene til å foreslå kandidater. Disse årsmøtene skal også holdes i løpet av mars, supplerer nestlederen i valgkomiteen, Mildrid Beate Kronborg Økland.

Wiik og Økland understreker at alle som foreslås, må være innforstått med dette.

Hektisk høst

I mai holdes fylkesårsmøtene i Utdanningsforbundet, og fylkeslagene har frist til 1. juni med å sende

forslag til kandidater til valgkomiteen. Valgkomiteen skal også snakke med alle som har sentrale verv i dag og få oversikt hvem som ønsker gjenvalg innen 15. august. Så får fylkesstyrene en måned på seg til å nominere kandidater til samtlige verv.

Og den 15. september starter valgkomiteen arbeidet med å velge mellom de foreslåtte kandidatene.

– Da begynner kanskje den mest krevende delen av jobben?

– Da skal vi vurdere de beste kandidatene. Men det er også viktig å sette sammen gode team, sier Wiik.

Valgkomiteen må også ta hensyn til hvilken medlemsgruppe kandidatene tilhører; om de for eksempel er lærere i grunnskolen, barnehagelærere, ledere eller jobber i faglig-administrativt støttesystem.

– Vedtektene i forbundet sier at ingen medlemsgruppe skal ha mer enn 50 prosent representasjon i styrende organer, påpeker Mildrid Beate Kronborg Økland.

– Sentralstyret er ingen opplæringsarena

– I praksis er det vel lite sannsynlig at et menig medlem kan bli valgt rett inn i sentralstyret?

– Sentralstyret er ikke noen opplæringsarena. Vi trenger folk som kjenner organisasjonen og har kunnskaper og evner som gjør at de kan gå rett

inn i sentralstyrets arbeid, poengterer Bjørn Wiik.

– Hvilke egenskaper ser dere særlig etter?

– Kandidatene må være gode i lagarbeid og til å se helheten i organisasjonen, og ikke bare deres egen medlemsgruppe. De skal være med på å bygge en sterk organisasjon, både innen tariff-feltet og profesjonsmessig. Sentralstyremedlemmer må også blant annet delta i påvirkningsarbeid på Stortinget, ha økonomikunnskaper til å kunne sitte i styret for fondet og representere Utdanningsforbundet på internasjonale konferanser, eksemplifiserer Økland.

– Alle må ikke ha alle disse egenskapene, men vi må ha et lag som dekker hele feltet, supplerer Wiik.

Håper på landsmøtets tilslutning

7. oktober skal valgkomiteens innstilling være ferdig.

– Hvordan vil det være for valgkomiteen om landsmøtet endrer mye på innstillingen deres?

– Det har jeg ikke tenkt over. Jeg håper at vi med den brede involveringen underveis får fram de kandidatene som er aktuelle, og at vår vurdering blir så god at landsmøtet slutter seg til den, sier Wiik.

– Vi har lagt opp til en prosess som forhåpentlig vil sikre en god innstilling. På forrige landsmøte ble det først noen benkeforslag på varaplassene. Det er der de gjerne kommer, sier Mildrid Beate Kronborg Økland.

Neste nummer kommer 15. mars!

– I perioden 1930-1960 var gymnastikken kjønnsdelt, og jenter skulle ha mer turnorientert gym, sier forsker Pål Augestad. Her kvinnelige elever ved Lademoen skole i Trondheim i 1949. Foto: Schrøder/Sverresborg Trøndelag Folkemuseum

Gjennom blant annet klatring og skyteøvelser i gymtimene skulle elevene på slutten av 1800-tallet forberedes til militærtjeneste. Tauklating ble videreført til senere tiårs gymtimer – her på Ila skole i Oslo i 1950.

Foto: Leif Ørnelund/Oslo museum

Les om

Militære øvelser, hygieneopplæring, linjegym og dagens mål om å «inspirere til en fysisk livsstil»; kroppsøving har vært gjennom store endringer siden Norsk Skoletidende først kom ut i 1869. Kanskje er faget viktigere enn noensinne, nå som elever er langt mer inaktive enn før.

Barnehage

«Å foreslå noko så bort i

Flere barnehageansatte reagerer negativt på utspillet om at barn må få leke seksuelle leker i barnehagen.

TEKST Sonja Holterman | sh@utdanningsnytt.no

I podkasten Storefri sa barnehagelærer og foredragsholder Pia Friis at barn må få lov til å leke seksuelle leker i barnehagen dersom de ønsker det.

Saken har skapt stort engasjement på sosiale medier, og de fleste som har uttalt seg der, er kritiske.

«Skjønner ikke poenget med å leke nakne sammen hverken i barnehagen eller hjemme!!» skriver Hilde Marie Myrbakken.

«Eg vil ikkje ha mine barn i ein slik barnehage, ei heller arbeide i ein slik barnehage! Barn må lære grenser, kva som er sosialt akseptabelt og ikkje, samstundes skal ein lære å respektere kvarandres kroppar og intimsone», skriver Kristin Johanne Furnes.

«For å hindre overgrep må det vere betre å ha klær på seg, og få barn til å ha fokus på andre måtar å leike på. Det må vere mangel på leikefantasi å foreslå noko så bort i svarte natta dumt, det Riis kan få seg til», skriver Sigrid Haga.

Kritikken overrasker ikke Pia Friis.

– Jeg kjenner godt til denne type argumentasjon og er ikke overrasket. Voksne tenker at seksualitet tilhører voksenverdenen, og mange klarer ikke å erkjenne at barn har seksuelle følelser, sier hun.

Bekymret for barna

Pia Friis holder foredrag om barns seksualitet og forebygging av overgrep. Gjennom jobben som foredragsholder møter Friis barnehageansatte som er redde for akkurat denne typen lek.

– Ansatte stopper, avleder og forhindrer seksuelle leker. De er så usikre at de heller sier nei, ta på dere klærne, forteller hun.

Flere av kommentarene i sosiale medier under saken om seksuelle leker avslører også at mange barn ikke får lov til å leke seksuelle leker i barnehagen.

– Det bekymrer meg at barn ikke får leke seksuelle leker i barnehagen. Overgripere er helt avhengige av skam og tabu, sier Pia Friis.

– Jeg kjenner at jeg blir provosert. Spørsmålet mitt til ansatte i disse barnehagene er: Hvor er de faglige argumentene som viser at det å forby barns seksuelle leker forebygger overgrep? spør hun.

I podkasten Storefri sier Friis at barn som får leke seksuelle leker, blir trygge på sin egen kropp og seksualitet. Dette igjen gjør at de kan gi beskjed dersom noen utsetter dem for overgrep.

«Hvor er de faglige argumentene som viser at det å forby barns seksuelle leker forebygger overgrep?»

Pia Friis, barnehagelærer og foredragsholder

svarte natta **dumt**»

– **Åpenhet om seksualitet** kan forhindre overgrep, sier barnehagelærer Pia Friis, som mener at barn må få lov til å leke seksuelle leker i barnehagen dersom de ønsker det.

FOTO: ROGER NEUMANN, VG / NTB SCANPIX

– Seksuelle leker er viktige for barn

Pia Friis har tidligere vært styrer i flere barnehager, og hun mener det er viktig at barn får leke seksuelle leker dersom de ønsker det.

– Seksuell lek er viktig for barn. De får en bekrefteelse på at disse følelsene er normale og at andre også har slike følelser, sier Friis.

– *Men kan ikke barna ta denne leken på fritiden? Må det absolutt skje i barnehagen?*

– Det er ikke sånn lenger at barn leker i låver, naust eller ute i naturen hvor de kan gjemme seg bort. Når de hentes i barnehagen er de gjerne med voksne resten av dagen. Dermed er det i barnehagen denne leken oppstår, og da må vi vite hvordan vi skal møte den, sier Friis.

Skadelig seksualisert atferd

Psykolog Christian Lunde Hansen uttaler i podkasten Storefri at det er viktig å skille den sunne seksualiserte leken fra den skadelige.

– Barn har medfødt seksualitet som de må få utvikle. Det er klart at det skjer gjennom lek, utforskning og gjensidighet, men denne seksualiteten kan ikke få utvikle seg fritt. Vi voksne må handle når vi ser bekymringsfull adferd, sier Lunde Hansen, som arbeider ved Ressurscenter for vold og traumatisk stress.

– *Hvordan kan man skille lek fra overgrep?*

– Det er ikke lett, men vi definerer den seksualiserte adferden som skadelig når adferden ikke er aldersadekvat, når det er makt eller press bak og når adferd ikke lar seg korrigere og justere, sier han.

I podkasten Storefri kan du høre mer om hvor grensa mellom seksualisert lek og overgrep går. Og hva voksne kan gjøre når de frykter at et barn har skadelig seksualisert adferd.

– Vi skal lære barn om gode og vonde hemmeligheter og ulovlige berøringer. Og at barn som har lært at voksne ikke har lov til å kose med barns kjønnsorganer, må si fra til en voksen de stoler på. Barns seksuelle leker er viktig for å forebygge skam og å sette grenser, men barn må også lære hva som ikke er lov, sier Friis.

– *Mange mener dette er foreldrenes ansvar. Hva sier du til dem?*

– Jeg synes ikke vi skal overlate dette helt og fullt til foreldrene, når vi vet at de fleste overgrep skjer i nære relasjoner.

Podkasten «Storefri»

- Utdanning lager podkasten Storefri om temaer som opptar ansatte i skole og barnehage.
- Storefri ligger ute på iTunes og i appen Podkaster, som finnes på alle Iphone-telefoner. Du finner også lenke til lydfila på utdanningsnytt.no/podkast.
- Podkasten er laget av journalist Sonja Holterman og nettredaktør Paal Svendsen. Teknisk ansvarlig er Albin Ødegaard.

- Last ned episoder fra utdanningsnytt.no:

Episode 1: Baksnakking (21m:53s)

Episode 2: Elever med mye fravær (26m:53s)

Episode 3: Tungt å ta farvel med elevene (10m:07s)

Episode 4: Knut Hovland forteller om tiden som redaktør (21m:25s)

Episode 5: Seksualisert lek i barnehagen (22m:09s)

Har du et tips til noe du ønsker vi skal lage podkast om?

Send det til tips@utdanningsnytt.no

Petit

Ylva Törnngren

ILL. FOTO ISTOCKPHOTO

Språk- transer

Vi kan ikke dy oss. Vi vil så tåpelig gjerne: lære spansk.

I **Vesten**, fra antikken og til noen hundreår etter Kristus' fødsel, ble manuskripter skrevet uten ordmellomrom og uten store og små bokstaver. akkuratsannerdetnårmanlyttertillinnfødtetpågancanariasomsnakkersammen. Språket strømmer i rivende fart, og det virker umulig å skille ordene fra hverandre. Men i hjernene våre ligger det faktisk noe rusten spansk, og nå skal den brukes til å skaffe oss lunsj.

Jeg håper å hilse God dag og spørre Om de serverer pizza. Forhåpentlig med mann og sønn som beundrende tilhørere. Jeg sier så klart og tydelig jeg kan:

- Buenos dias. Hay pizzas aqui?
- Selfølgeli har vi pizza, svarer mannen bak disken på noe sleivete norsk.
- Bestil chva dere ønsker, se her, menuen. Familien og jeg ser på hverandre.
- Chvor lang tid tar det, spør jeg, noe ute av fatning.
- Tjue minutter.
- Umiskjennelig norsk.

Utendørs byr skilter og avisoverskrifter heldigvis fortsatt på språktrening.

● **Ylva Törnngren**
journalist i Utdanning

ARKIVFOTO AUDUN BRAASTAD, NTB SCANPIX

– Se der. «Arriesgar». Det må da bety risikere, sier jeg oppglødd.

Et øyeblikk føler jeg at spansk og norsk bare er to enkle indoeuropeiske dialekter i samme store land, Europa. – Det er da nesten samme språk!

– Mamma, nå er du akkurat som Hermine i Harry Potter. Og så går du altfor fort. Du burde holdes i bånd, sier poden.

– Språktranse. En kvinne i språktranse. Sjeldent syn nå til dags, bemerker den bedre halvdel.

Det er håpløst, og vi gir oss ikke, har Jan Erik Vold skrevet. Slik også vi. Vi går på, med lange spanske setninger. På spansk kurset vi følger, får vi ros av læreren. Ellers er det smått.

I hamburgerbaren svarer kokken på svensk. Det eldre ekteparet som driver kafeen med den beste melkekaffen, svarer på både engelsk og tysk, og er vi heldige; noe spansk. På helsesenteret inne i byen snakker sykepleieren dansk.

Motvillig tenker jeg etter. Hva hvis jeg hadde jobbet i turistbransjen hjemme? Jeg ville gjort som kanariene her. Prøvd ut det jeg kan av fremmedspråk. Blitt smått fornærmet hvis de snakket norsk, turistene. Jo bedre norsk de hadde kunnet, jo tristere ville jobben min blitt.

Noen dager sendere spiser vi på restauranten «Palm Garden». Vi kan ikke dy oss. Vi vil så tåpelig gjerne. Vi bestiller på vårt beste spansk.

Kelneren ser lettere forvirret ut, men siden vi samtidig peker på rettene vi vil ha i menyen, noterer hun.

– Jeg er så dårlig i spansk, sier hun.

På nesten flytende norsk. Hun fortsetter:

– Dere skjønner, jeg er fra Russland.

«En kvinne i språktranse. Sjeldent syn nå til dags.»

● Tilbakeblikk

For 50 år siden
Skoledemokrati

I meir enn tretti år har det vore ein aukande tendens i norsk skole å gje elevane større innverknad på skolemiljøet. Men prosessen krev atterhald, tålmod og varsemd, og det er eigenskapar som ungdommen har heller lite av. No er «skoledemokrati» vorte eit slagord som stemplar dagens skole som autoritær og livstynande. Lærarane får endeleg vite kva for tyrannar dei eigentleg er, og kva slag reaksjonært system dei tener. Dei fleste lærarane har nok vanskeleg for å kjenne seg att i det biletet av skolen som blir lagt fram for oss av dei som strir hardest for reformer.

Norsk Skoleblad
nr. 8/1969

For 25 år siden
Akershus-elever streiket i solidaritet med lærerne

Ved skoler over hele landet har elever gjennom ulike typer aksjoner vist at de forstår og sympatiserer med lærernes kamp mot departementets tolkning av arbeidstidsavtalen. Samtidig frykter elevene at konflikten, som ser ut til å bli langvarig, kan gå utover skolegang og eksamen. Derfor vil de at konflikten skal løses raskt.

Skolefokus nr. 4/1994

– Noen ganger bare **glir** det!

En ski- og aketur med 16 barn i dyp løssnø er noe Gabi Cristea-Sørli husker med stor glede. Både på grunn av barna og kollegasamarbeidet.

TEKST Ylva Törngren | yt@utdanningsnytt.no

FOTO Privat

● Gabi Cristea-Sørli (41)

Hvem:

Pedagogisk leder i Andromeda avdeling, Lia barnehage i Oslo

Godt å tenke på:

Gjensidighet i profesjonelle relasjoner.

– Dette fant sted den siste mandagen i januar. Skikkelig vinter, det var ikke måkt. Ingen skispor, forklarer Gabi, som er pedagogisk leder.

– Den eldre kollegaen som dro oss ut på tur, har et skarpt blikk for barnas motoriske utvikling, og hun er gjerne ute med de aller minste barna. Jeg har sett hvordan de har blomstret opp og blitt mer og mer sikre, ute.

– «Vi spiser inne før vi drar, dette går helt fint,» sa min kollega, forklarer Gabi Cristea-Sørli.

– Hun brukte ikke lange voksenski, nei. Hun spente på seg korte barneski for å motivere barna. «Det må du også ha», sa hun.

Opp igjen!

Som sagt, så gjort. Gabi fikk korte ski på beina.

– Jeg ramla som bare det! Reiste meg opp. Børstet av snøen. Mistet balansen igjen!

Gabi Cristea-Sørli kom til Norge fra Romania som 28-åring.

– Fordi jeg ikke er etnisk norsk, setter jeg stor pris på når kollegaene mine er gode i å dele typisk norske erfaringer.

– Jeg har hatt og har mange gode kolleger, men for å ta denne kollegaen som eksempel: – En av årsakene til at vi arbeider godt sammen, er at vi er åpne for å lære av hverandre. Vi gir hverandre konstruktive tilbakemeldinger, og vi tør å være oss selv. Er vi usikre, tar vi det sammen derfra, til vi har funnet ut av det.

– Synes du at utdanningen din lærte deg nok om samarbeid?

– Man lærer best i praksis! Samarbeid er jo litt som å gå på ski. Noen ganger bare glir det. Andre

ganger kan man stå skikkelig fast.

– I et samarbeid er man dessuten alltid flere. Butter det, ligger feilen aldri hos enkeltpersoner. Men å være åpen for tilbakemeldinger og ta dem alvorlig, mener jeg er vesentlig. Og at man har ansvar for å spørre når det er noe man ikke forstår, sier hun.

– Jeg skulle selvfølgelig ønske det fantes en fast oppskrift! Eller at man kunne sette opp varsler. Litt som skismøring: Jeg er rød. Eller: Jeg er blå.

– En god sirkel

– Skiller synet på barn i Norge seg mye fra synet på barn i Romania?

– Det er store forskjeller. Synet på barn i Romania ligner kanskje på slik det var i Norge på 1960-tallet.

– Og til slutt: Hvordan gikk det i snøen?

– Vi ansatte akte eller gikk på ski med ungene. Vi lagde løyper med akemadrass og akebrett, og én rundløype.

– Jeg greide i det minste å være et godt forbilde for barna og viste dem at dette ikke var farlig, men bare gøy! «Tusen takk for at du drar meg ut!» sa jeg til min kollega. «Og for at du deler dine erfaringer med meg.» «Gabi, takk til deg, for at du lar deg dra ut!» svarte hun da, ler Gabi.

– Og mye snø var ingen hindring. Barna var veldig entusiastiske. Falt de, lo de bare og reiste seg opp igjen.

– Vår entusiasme smittet over på dem, og deres entusiasme smittet oss. Det var en god sirkel! avslutter Gabi Cristea-Sørli.

Har du opplevd et gyllent øyeblikk som du vil dele med andre?

Tips oss!

Send det til redaksjonen@utdanningsnytt.no.

Merk e-posten «Gylne øyeblikk».

Bøker

Aktuell bok ANMELDT AV Geir Martinussen, tidligere ungdomsskolelærer og lærerutdanner ved Oslo Met – Storbyuniversitetet

Nyttig om systematisk undervisningsplanlegging

Å planlegge og designe undervisning

Av Trond Eiliv Hauge
Cappelen Damm
Akademisk 2018
102 sider

Planlegging av undervisning er viktig, men all undervisning må bygge på tillit og relasjonsbygging i møte med elevene.

Boka henvender seg primært til lærerstudenter for 8.–13. trinn, men også lærere og lærerutdannere vil ha nytte av den. Selv om eksemplene er hentet fra videregående skole, vil ideene lett kunne overføres både til ungdomsskole og barneskole. Boka er på bare vel 100 sider, men likevel er den både omfattende og innholdsrik.

Alle lærere ønsker å gi god undervisning, og bokas mange råd og tips vil utvilsomt bli tatt imot med takk. Dessverre føler mange lærere seg bundet av læreboka, noe som kan gjøre det vanskelig å tilpasse undervisningen til de enkelte elevenes faglige nivå og behov. Dette problemet har naturlig nok i størst grad nyutdannede lærere. Å være lærer omfatter blant annet dyptgripende arbeid med relasjoner og kunnskaper over tid, noe som selvsagt kommer med erfaring. Derfor er det så viktig at mentorordninger for nyutdannede blir mer enn bare uforpliktende utsagn.

Forfatteren har lang erfaring både som lærer og lærerutdanner. I boka beskrives forfatterens egne dilemmaer som nyutdannet lærer. Blant annet framheves viktigheten av ikke å være bundet av læreboka. Det å bruke andres opplegg mer eller mindre ukritisk, uten å ha satt seg grundig inn i stoffet og gjort det til «sitt eget», kan også lett skape problemer. Det å skape sitt eget design på undervisningen framheves sterkt. Designet er mer enn bare en plan for undervisning som skal gjennomføres. Det er også et redskap for kommunikasjon og samtale med elevene om mål, intensjoner, med mer.

Designet er først og fremst et uttrykk

for her-og-nå-situasjonen, for hvordan lærer og elev spiller sammen om form og innhold i læringsarbeidet. Forfatteren framhever at designbegrepet forteller om formen og/eller mønsteret på lærerens undervisning, samt hva undervisningen fylles med av innhold og aktiviteter i det daglige arbeidet i klasserommet. Designet beskriver hva som kjennetegner de praktiske løsningene. Nasjonal læreplan nevnes som en integrert del av lærerens undervisning og design.

Designbegrepet omfatter også måten den enkelte skole organiserer undervisningen sin på.

Og begrepet lærerens design for undervisning er forbeholdt det som læreren har ansvaret for å gjennomføre i den enkelte klasse.

Målet med boka er å bevisstgjøre lærere til å ta tilbake designet for sin undervisning. Viktige bærebjelker for et godt fungerende design er å skape tillit og bygge gode sosiale relasjoner, å gi meningsfulle oppgaver og å konsentrere oppmerksomheten om mål og resultater. Og den viktigste dimensjonen er lærerens arbeid med å bygge tillit og utvikle de sosiale relasjonene på tvers av oppgaver og situasjoner.

Boka inneholder sju hovedkapitler som i stor grad bygger på diverse konkrete eksempler, som er hentet fra flere forskningsprosjekter. I kapittel 8 foretas en nyttig oppsummering. Både her og ellers i boka understreker forfatteren betydningen av å gi elevene motiverende og meningsfulle oppgaver som de kjenner seg igjen i og finner interessante. Viktig er det også at læreren evner å skape engasjement.

Til kapitlene 4–7 er det gitt mange gode arbeidsoppgaver. I utgangspunktet er de beregnet for videregående skole, men de kan lett omstruktureres til bruk i tidligere klassetrinn.

Gjennom hele boka er vi med i prosessen der lærere arbeider med å planlegge, gjennomføre og vurdere undervisning. Vi får en innføring i hvordan de former undervisningsopplegget, hvordan elevene utfordres, og hvordan tilgjengelige læringsressurser utnyttes.

Dessuten får vi innsikt i hvorfor deler av undervisningsoppleggene ikke fungerer optimalt, og innspill om hva som kan gjøres for at de skal fungere enda bedre.

Boka inneholder også diskusjon av didaktisk relasjonstenkning: mål, elevforutsetninger, lærestoff, arbeidsredskaper, arbeidsmåter, vurdering og rammer for undervisningen.

Mye av teoribakgrunnen bygger på tenkningen til psykologen Lev Vygotskij og til litteraturforskeren og kulturfilosofen Mikhail Bakhtin. Og grunnlaget for å forstå betydningen av det sosiale spillet mellom sosiale, kulturelle, materielle ressurser er hentet fra dem.

Ett av mange viktige forhold forfatteren tar opp, er at gjeldende planer bruker uttrykket «skal kunne» når det gjelder bestemte kunnskaper og ferdigheter. Den eksisterende dobbeltheten her diskuteres grundig i kapittel 5, Et uløst spenningsforhold.

Boka inneholder en imponerende referanseliste som det er enkelt å finne fram i, og et omfattende stikkordregister gir gode henvisninger til områdene som behandles i boka.

Skolen som samfunnsinstitusjon

Ingeborg Tveter Thoresen har alltid hatt et tydelig utdanningspolitisk ståsted. Det kommer også fram i hennes siste bok: «Skolen som samfunnsinstitusjon». Forfatteren øser av sine kunnskaper, og hun legger ikke skjul på hvor hennes pedagogiske hjerte ligger. Dette er en bok for både hjerne og hjerte.

Her finner lærerstudenter både formelt og praktisk grunnlag for sitt framtidige foreldresamarbeid. Forfatteren tar leseren med på friske ferder gjennom barnekonvensjon og verdigrunnlag, demokrati og danning, menneskeverd og mangfold, og innimellom presenterer hun både aktuelle dilemma og relevante

eksempler enten det handler om foreldrerolle og makt, mangfold i foreldregrupper, 6-åringer i skolen eller skolens aktivitetsansvar i mobbesaker.

Forfatteren har mye på hjertet. Boka ligner både et slags manifest og et oppslagsverk. For en ung lærer vil boka helt klart gi et godt oversiktsbilde over både skolens rolle i samfunnet og samarbeid med foreldre. Men også vi andre må stoppe opp når forfatteren skriver om skolen som motvekt mot samfunnets forvitningsprosesser, om nyliberalistisk pregede styringsmodeller, om forholdet mellom velferdsstat og familie, om balansen mellom å la barna være barn her og

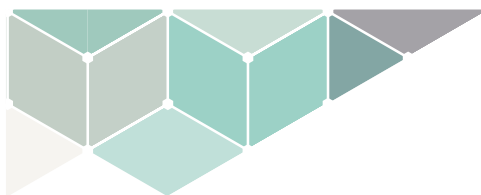
nå og å ruste dem for arbeids- og samfunnslivet der framme.

Forfatterens stiller spørsmål ved om skolen gradvis tvinges til å redusere sitt brede oppdrag og i stedet ende opp med for stor oppmerksomhet på læringsutbytte. Hun er skeptisk til et innsnevret, resultatorientert læringsbegrep, men det blir aldri påtrengende argumentasjon. I stedet får vi som lesere påfyll av tanker når hun skriver om et mangfoldig samfunn som en ressurs, om samarbeid foreldre-skole som en byggestein for demokratiet og om «sammenhengskraft» og inkludering.

Skolen som samfunnsinstitusjon – Elev, hjem og skole

Av Ingeborg Tveter Thoresen
Cappelen Damm Akademisk 2019, 197 sider

Ønsker du mer kunnskap om pedagogisk arbeid med barn under 3 år?

Da er masterstudiet i **barnehagepedagogikk og småbarnsvitenskap (0-3 år)** noe for deg!

Studiet gir deg en mulighet til å:

- utfordre allerede eksisterende forskning relatert til småbarnspedagogisk arbeid i barnehagen
- bidra i feltets kunnskapsproduksjon

Samlingsbasert deltidsstudium over 4 år.

Søknadsfrist:
1. mars

For mer informasjon: www.hiof.no/studier | studier-halden@hiof.no | 69 60 80 00

Storsatsing på læreres læring for å fremme elevenes resultater i skolen

● **May Britt Postholm**

Professor i pedagogikk og kvalitativ forskningsmetode
Institutt for lærerutdanning, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU)

FOTO: PRIVAT

Det har lenge vært mulig for lærerstudenter og erfarne lærere og ledere å ta en mastergrad, men fra høsten 2017 ble dette et obligatorisk løp for grunnskolelærerstudentene.

Det femårige masterløpet skal ende i en masteroppgave som «bør ta utgangspunkt i problemstillinger knyttet til praksis i skolen», ifølge Lærerløftet, som ble utgitt av Kunnskapsdepartementet i 2014. Målsettingen med masterutdanning for lærere er at de skal bli enda bedre lærere. Lærerstudentene skal få større innsikt i forsknings- og utviklingsarbeid (FoU-arbeid), som kan bidra til en ytterligere styrking av en kunnskapsbasert yrkesutøvelse. Med en FoU-kompetanse vil de også kunne rette et forskerblikk mot egen praksis for kontinuerlig å kunne utvikle denne. Skolens praksis er her forstått som å omfatte læreres arbeid – hva de gjør og hvordan de gjør det – samarbeid mellom lærere, hvordan forhold legges til rette for læreres arbeid og samarbeid, og hvordan lærere samhandler med andre aktører i samfunnet. I Lærerløftet legges det også vekt på lagbygging for læreres læring og utvikling i skolen.

Denne vektleggingen av lagbygging samsvarer med innholdet i den skolebaserte kompetanseutviklingen, en nasjonal satsing over fire år (2013–2017) hvor alle ungdomsskoler og skoler med ungdomstrinn var invitert til å være med. Denne satsingen på skolebasert kompetanseutvikling videreføres nå i en langsiktig desentralisert ordning. Ikke bare ungdomsskoler skal inkluderes, men også barnehage og hele utdanningsforløpet, fra 1.klasse i grunnskolen og til og med 13. klasse i videregående skole. I dette pågående arbeidet helt fra 2013 er læreres samarbeid og skolelederes ledelse av lærende fellesskap vektlagt, og innholdet i læreres samarbeid skal ta utgangspunkt i skolens behov.

I meldingen til Stortinget som beskriver den desentraliserte ordningen, står det imidlertid at lærerne opplever lite samarbeid om å utvikle undervisningen og at det er få som deltar i lærersamarbeid som dreier seg om selve undervisningen, for eksempel felles undervisning og

observasjon av andre læreres undervisning. Dette trer frem som en metode for læreres læring som kan bidra til å fremme kontinuerlig utvikling av den enkelte lærers og av skolens kollektive praksis, et mål også for masterutdanningen. Det satses dermed på læreres læring både i skolen og i lærerutdanningen, i skolen gjennom en omfattende etterutdanning av lærere, og i lærerutdanningen er kravet til utdanning hevet fra bachelor- til masternivå.

I alle de dokumenter som ligger til grunn for å opprette en femårig masterutdanning for lærere, ligger det en grunnleggende antakelse om at en god og målrettet utvikling av norsk skole må være kunnskapsbasert. Studenten skal i masterløpet for det første gjennomføre et eget forskningsarbeid, og for det andre skal studenten være i stand til å analysere og forholde seg kritisk til nasjonal og internasjonal forskning. I tillegg skal studenten også kunne anvende denne kunnskapen i profesjonsutøvelsen. I praksis betyr det at studenten også skal kunne gjennomføre FoU-arbeid i skolen med utgangspunkt i kunnskap som forskning har frembrakt. I et FoU-arbeid utvikles også kunnskap som kan benyttes underveis i utviklingsarbeidet. Forskning og utvikling går dermed hånd i hånd. Kunnskapen som utvikles, testes i praksis, og veien er dermed ikke lang for å finne ut om den er anvendbar eller nyttig.

Men hva er så bindeleddet mellom skole og lærerutdanningsinstitusjoner? I den skolebaserte kompetanseutviklingen gjennomført fra 2013–2017 var lærerutdanneres oppgave å støtte utvikling i praksis. Forskning på denne satsingen viser at lærerutdanneres deltakelse i noen grad også fikk betydning for deres arbeid i lærerutdanningen i møte med studentene. Den desentraliserte ordningen som er satt i gang, har en uttalt tosidig hensikt. Den skal fremme utvikling både i skolen og i lærerutdanningen. I dette arbeidet er det også lærerutdannerne som skal støtte utviklingsarbeid

«Lærerne opplever lite samarbeid om å utvikle undervisningen»

det i skolen, et arbeid som bør forskes på for at kunnskapen som presenteres i lærerutdanningen også skal være forskningsbasert, på lik linje med den kunnskapsbaserte undervisningen som lærere skal møte elevene med. I et arbeid som eksempelvis skolebasert kompetanseutvikling, som innebærer et samarbeid mellom lærerutdannere og lærere og ledere i skolen, kan også lærerstudenter inkluderes. I et FoU-team bestående av lærerutdannere, lærere og ledere kan lærerstudenter få veiledning knyttet til tematikk og opplæring i FoU-arbeid ved å være medforskere. I et slikt samarbeid utvikles forskningsbasert kunnskap som kan være til nytte for alle parter. Men det krever samarbeid. Det krever samarbeid i lærerutdanningen, i skolen og ikke minst mellom lærerutdanningen og skolen. Jeg håper og tror at alle ser nytten av et likeverdig samarbeid som bindeledd mellom lærerutdanning og skole for å fremme forskningsbasert utvikling på begge arenaer.

Masterutdanningens intensjon er at lærerstudentene skal utvikle en spesialisert innsikt i et avgrenset fagområde, samt bruke relevante metoder fra FoU-arbeid, for kontinuerlig utvikling av egen og skolens kollektive praksis. Det betyr at lærerstudentene utvikler et håndverk som kan tas i bruk i kontinuerlig utvikling i skolen, både i og på tvers av fag i en kollektiv praksis. Nyutdannede lærere vil dermed være godt rustet til å bidra i den pågående skolebaserte utviklingen i skolen, en langsiktig ordning med en intensjon om at den skal bli en varig måte å fremme utvikling på. Men som sagt, samarbeid i og mellom skolen og lærerutdanningen er nøkkelen for å fremme læring på alle nivå – for elevenes læring.

«Samarbeid i og mellom skolen og lærerutdanningen er nøkkelen for å fremme læring på alle nivå – for elevenes læring.»

Vil du ha besøk av en Klimapilot?

Fire klimapiloter står klare til å besøke ungdomsskoler og videregående skoler i Oslo for å holde foredrag om klima- og miljøutfordringene verden står overfor og hvordan Oslo kan være en del av løsningen. Klimapilotene er unge foredragsholdere med kompetanse om klima- og miljøspørsmål. De gleder seg til å møte elever og lærere og er klare for å inspirere, motivere og gi kunnskap!

Besøket varer en time og er gratis for skolene. Skolen må stille med lokaler og teknisk utstyr som projektor, høyttaleranlegg, lerret og mikrofon.

Foredragsturnéen gjelder for perioden 12 mars-1 juni 2019, og til høsten står klimapilotene klare igjen.

Ønsker du besøk?
Send mail til klimapiloter@linkon.no

Les mer på KlimaOslo.no

Oslo kommune
Klimaetaten

Oslo kommune
Utdanningsetaten

Er foreldretilfredshet et kvalitetsmål i barnehagen?

Christian W. Monsbakken
spesialrådgiver i KS
FOTO KS

I Norge er de aller fleste foreldre fornøyde med barnehagetilbudet. Men er foreldrenes oppfatning et uttrykk for kvalitet? Og i så fall hvilken type kvalitet kan foreldrene vurdere på en meningsfull måte?

I diskusjonen om barnehagekvalitet opererer vi ofte med tre ulike typer kvalitet: struktur, prosess og resultat. Strukturkvalitet handler om de rammer barnehagen har. Dette kan for eksempel være rammeplan, bemanningstetthet og de fysiske omgivelsene. Prosesskvaliteten handler om kvaliteten på samhandlingen mellom barn og personalet. Mens resultatkvalitet dreier seg om utbytte for barna, gjerne trivsel, utvikling og læring.

Det antas at det er en sammenheng mellom struktur, prosess og resultat. For eksempel at en økning i strukturkvaliteten gjennom høyere pedagogtethet eller bemanningstetthet også gir effekter på samspill og til slutt resultatkvaliteten, gjennom en økning i trivsel, utvikling og læring.

De aller fleste foreldrene er fornøyd med barnehagetilbudet. Det er bare folkebibliotek og fastlegene som oppnår høyere score på innbyggerundersøkelsen til Direktoratet for forvaltning og ikt (Difi). Dette er kjempebra og uttrykker en fantastisk tillit til alle ansatte i barnehagene som bidrar til glede, omsorg, lek og utvikling, hver eneste dag. Men er foreldrenes oppfatning et uttrykk for kvalitet? Og i så fall, hvilken type kvalitet kan foreldrene vurdere på en meningsfull måte?

Nylig var det avslutningskonferanse for Norges største forskningsprosjektet på barnehage, Gode barnehager for barn i Norge (GoBaN). Hovedmålet med studien var å svare på: Hva er kvalitet i norske barnehager, og hvilken effekt har dette på barns læring, utvikling og trivsel? Resultatene tyder på at mye er bra, men at det også er flere utfordringer med barnehagetilbudet. Spesielt for de yngste barna er det lavere kvalitet som måles gjennom verktøyene som er brukt.

Prosjektet påviser at det er sammenheng mellom de ulike typene kvalitet i barnehagen. Det er en sammenheng mellom strukturkvalitet som bemanningstetthet, tilstedeværelse av pedagogisk leder og organisering på prosesskvaliteten, som tilbys de yngste barna. Det er derimot ingen sammenheng for de eldre barna. I studien har man heller ikke funnet en klar sammenheng mellom prosesskvalitet for de yngste barna og resultatkvaliteten, målt som kognitiv utvikling ved tre års alder. Studien gir heller ingen tydelige svar på om

prosess- eller resultatkvaliteten ville blitt bedre med for eksempel økt bemanning. For å få tydelige svar på dette kreves andre forskningsdesign.

Resultatene for den årlige foreldreundersøkelsen utviklet av Utdanningsdirektoratet ble også nylig presentert. 127.000 foreldre har svart på spørsmål om barnehagen til sitt barn. Resultatene viser at det er foreldrene til de yngste barna som gjennomgående er mest fornøyd med barnehagetilbudet. Dette gjelder både generell tilfredshet og tilfredshet med bemanningstettheten i barnehagen. Når det heller ikke er sammenheng mellom hvilken bemanning det er i barnehagen og hvordan foreldrene opplever at bemanningstettheten er i undersøkelsen, gir det ikke nødvendigvis god informasjon tilbake til barnehagen om egne utviklingsområder.

Hvilket kvalitetsmål er foreldreundersøkelser? Kan spørsmål om måltider, uteareal og åpningstider være et mål på strukturkvalitet? Er foreldretilfredsheten med hygiene, sikkerhet og leker og utstyr uttrykk for prosesskvalitet? Og er barnehagens bidrag til barnets sosiale utvikling og oppmuntring til læring uttrykk for resultatkvalitet? Eller er det uttrykk for foreldrenes forventninger og hvordan de blir møtt av barnehagen? Foreløpige resultater fra GoBaN indikerer at foreldrenes forventning til læring av tall og bokstaver er høyere enn det styrere vektlegger. Dette er forhold som kan ha betydning for den litt lavere foreldretilfredsheten for de eldre barna i den nasjonale foreldreundersøkelsen.

Resultatene fra Foreldreundersøkelsen og GoBaN gir barnehager, myndighet og politikere viktige tilbakemeldinger. GoBaN vil på sikt tilby egenrederingsverktøy basert på de vitenskapelige verktøyene brukt i undersøkelsen, fritt tilgjengelig for alle barnehager. Dette kan bidra til at barnehagene reflekterer rundt og utvikler egen praksis. I arbeidet med kvalitetsutvikling, tilsyn og politikktutforming vil et mål, en undersøkelse, en indikator eller en type kvalitet ikke være tilstrekkelig i seg selv. Det beste arbeidet skjer om man benytter ulike innfallsvinkler, undersøker sammenhengene og reflekterer om betydningen av de ulike faktorene, som alle sammen bidrar til økt kunnskap om hva barnehagekvalitet er.

«Vi får ikke lov til å ansette deg»

● **Hanna Vassli Kolltveit**

straks nyutdanna
spesialpedagog

FOTO PRIVAT

Lærere med 30 studiepoeng spesialpedagogikk anses bedre rusta enn vi med 300.

Framtiden som nyutdanna ren spesialpedagog (altså femårig spesialpedagogisk utdanning, uten noen studiepoeng i norsk, engelsk eller matematikk) fremstår som noe usikker. Jeg valgte spesialpedagogikken fordi jeg kunne være tett på barn, en fleksibel jobb der jeg kunne veksle mellom barnehage, skole og pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT). Men et kompetansekrav som ble innført i 2015, begynner å legge føringer for denne fleksibiliteten.

Kompetansekravet til lærerne har vært mye omdiskutert, men det er ikke den debatten jeg ønsker å blåse liv i. Jeg ønsker å se på det kravet som stilles for å kunne jobbe som spesialpedagog i skolen: «Kravene om 30 eller 60 relevante studiepoeng gjelder også dersom opplæringen i det aktuelle faget gis som spesialundervisning, med mindre kravet kan fravikes med hjemmel i opplæringsloven § 5-5 tredje ledd.» (UDIR, 2017). Paragraf 5-5 refererer her til unntak fra reglene om innholdet i opplæringa og kompetansekrav. Dette er føringen gitt fra Utdanningsdirektoratet knyttet til ansettelser i grunnskolen. Dette er også kravet som gjør at vi som er nyutdanna rene spesialpedagoger får avslag på søknader om jobb i skolen. Rektorene påpeker at ja, vi trenger din kompetanse, men vi får ikke lov til å ansette deg.

Fra mitt ståsted finnes noen ulike forklaringer her. Først kan det forstås dithen at lovverket tolkes for strengt. At rene spesialpedagoger kan ansettes i skolen, men at vi da kun får lov til å jobbe i koordinatorstillinger, og ikke ha direkte undervisning med eleven. Men altså, da er jo vitsen borte.

Forklaring nummer to er at Universitetet i Oslo, her ved Institutt for spesialpedagogikk (ISP), reklamerer med en utdanning som gjør at du kan jobbe hvor som helst, men egentlig kvalifiserer den deg bare til jobb i PP-tjenesten. Dette betyr rett og slett at ISP må følge med i samfunnsendringene og omlegge sin egen masterutdanning. Krever samfunnet 30 studiepoeng i et kjernefag, bør ISP legge inn 30 studiepoeng i et kjernefag i sine utdanningsløp. Da hadde problemet vært løst!

Den siste mulige forklaringa er at de som har formulert lovverket, ikke vet nok om hvilken utdanning rene spesialpedagoger kommer med. At man har 30 studiepoeng i norsk, betyr ikke nødvendigvis at man vet hvilke tiltak som er mest effektive når elever sliter med å knekke lesekode. Og selv om du har 30 studiepoeng i matematikk, er det ikke sikkert at du vet hva du skal gjøre når du møter elever som ikke klarer å telle lenger enn til 20.

I mitt tilfelle har jeg straks en master i spesifikke læreversker. Det betyr at jeg kommer ut med den nyeste kunnskapen knyttet til dysleksi, matematikkversker og spesifikke språkversker. Det betyr også at jeg de siste årene har vært i praksis og sittet i forelesninger og diskutert akkurat hvordan man skal kartlegge barn ute i skolen, hvilke tiltak man bør sette inn og hvordan disse bør gjennomføres og følges opp.

Jeg kan gjerne sitte på et PPT-kontor og gjøre denne jobben. Det er ikke det dette handler om. Det handler om at rapport på rapport påpeker at spesialundervisninga er for dårlig. Barn fanges opp for seint, det blir satt inn for dårlige tiltak, ufaglærte assistenter blir brukt, og elevene får ikke utvikla sitt læringspotensial. Vi vet at spesialundervisninga er kritisert. Så hvorfor da formulere et regelverk som sparker oss ut av skolen? Hvordan har det seg at mens fokuset på at spesialundervisning ikke virker, ser det ut som om studenter med spesifikk ekspertise på dette området går en usikker tid i møte?

Vi vil gjerne ut i skolene og jobbe med disse elevene, og vi sitter på kompetanse som vi vet er mangelvare. Jeg synes det er trist at rektorer som etterspør denne kompetansen ikke kan ansette oss, men viktigst av alt er elevene. De som hadde hatt bruk for gode evidensbaserte tiltak, får dem ikke fordi lærere med 30 studiepoeng spesialpedagogikk er bedre rusta enn vi med 300. Vi sitter her med kompetansen og vil gjerne bidra. La ikke formelle krav være en stopper for det.

«Så hvorfor da formulere et regelverk som sparker oss ut av skolen?»

Øyets makt

● **Rune Sagen**
pedagogisk leder
i Betanien barnehage i
Fyllingsdalen i Bergen
FOTO PRIVAT

Jeg håper jeg ikke skal oppleve å komme på jobb en dag og se barna sitte rundt hvert sitt nettbrett med blikket festet til skjermen.

Vi har ikke kjent hverandre lenge, bare noen dager. Jeg har nettopp fått lov å stelle henne på benken på badet i barnehagen. Vi har fått øyekontakt, utvekslet smil. Jeg holder henne på høyre arm og tar min venstre hånd i hennes. Vi danser rundt et par ganger på gulvet, og jeg føler på meg at hun liker det. Så søker jeg mot et speil på veggen. Vi titter inn i speilet med hodene lent mot hverandre, ser hverandres ansikt i speilbildet og ler. Det er ikke tvil om hva vi begge føler. En felles opplevelse med humor og glede.

I mitt yrke som pedagog vet jeg hvor essensielt øyekontakt er for å bygge opp tillit og tilknytning. Uten øyekontakt kan vi ikke så lett lese hverandres uttrykk eller så lett tolke hverandres følelser. Vi kan høre hverandre, men vet ikke helt hva som ligger bak ordene. Sinne og glede kan mis-tolkes, også frykt og humor. Den sterke replikken kan oppleves sårende eller truende, selv om den var ment som en spøk. Det er ikke lett å lese en ytring i en stemme uten også å få den bekreftet i et ansiktuttrykk.

Noen ganger oppstår øyekontakten umiddelbart og er en invitasjon til å bli bedre kjent. Det opplever jeg ofte i møte med barn, men også i møte med enkelte voksne. Andre ganger føler man seg mer brydd eller usikker og søker mot andre objekter eller subjekter i omgivelsene. Det kan jeg oppleve mest i møte med voksne. Men jeg har også opplevd det i møte med barn.

Noen ganger utveksler vi ord, men egentlig uten å se direkte på hverandre. Vi tar hverandre i hendene og ønsker hverandre velkommen, men likevel søker øynene våre bort mot noe mer trygt å feste blikket på. En datamaskin, en mobiltelefon eller et annet menneske. Det er mitt ansvar å møte både barn, foreldre og kollega med oppriktig interesse. Øyekontakt er nøkkelen, og jeg må gripe muligheten, selv om det også kan føles vanskelig.

For øyet har stor makt. Ikke bare i møte med barnet. For hva betyr ikke øyekontakt for trivselen på en arbeidsplass? Jeg vet hva den betyr for barnas trivsel i barnehagen, at jeg møter blikket deres og utveksler smil. Det kan vel ikke være så

veldig forskjellig i de voksnes kommunikasjon? Derfor er jeg glad for å ha kolleger rundt meg med samme forståelse som meg. Å komme på jobb og morgenen og bli ønsket velkommen med et smil og gode ord gjør mye for hvordan resten av dagen min skal forløpe.

En selfie på Instagram deles med våre venner og skal kommunisere hva vi føler akkurat nå. Vi kan sitte like ved siden av hverandre, men vi deler likevel et bilde med et raskt tastetrykk. Vi kommenterer muntlig, men øynene våre er likevel festet på mobilen foran oss. Vi utveksler latter og sterke kommentarer, men konsentrasjonen er likevel festet på bildet på mobilen. Vi ser et bilde av et glad ansikt eller en grimase som skal illustrere en opplevelse. Jeg har selv ungdommer hjemme, og de kaller det for «multi-tasking». Det fungerer godt, sier de. Vi kan gjøre mange forskjellige ting på samme tid. Det er godt mulig.

Når jeg drøfter dette med ungdommene, påstår de at de ofte har øyekontakt med hverandre, også når mobilen er festet i den ene hånden. Det samme gjør godt voksne folk. Også jeg. Vi kan sitte på en kaffebar og ha blikket festet i hver vår telefon og tite på hverandre nå og da, samtidig som vi snakker og utveksler informasjon.

Om jeg tenker tilbake på da mine egne barn var små, må jeg innrømme at det kunne hende jeg hadde blikket mitt festet til dataskjermen, fjernsynet eller avisen når de ville fortelle meg noe. Jeg responderte gjerne muntlig, flyttet blikket mitt mot dem, før jeg i neste øyeblikk lot blikket gli tilbake mot skjermen. Fikk jeg med meg hele historien de ville fortelle? Fikk jeg historien bekreftet av den følelsen av glede eller uro som var i blikket deres? Ikke alltid.

Jeg opplever en bekymring for hvordan den digitale verden fanger vår oppmerksomhet i så stor grad at vi ikke lenger tar oss tid til å hvile blikket på hverandres ansikt og søke øyekontakt. Vi kan snakke med sidepersonen samtidig som vi skriver en melding på tastaturet. Effektivitet. Det er så mye vi kan gjøre i løpet av et minutt. Alltid tilgjengelig, men ikke alltid til stede.

«Om vi voksne responderer på barnas følelsesuttrykk med blikket vårt festet til mobilskjermen, er jeg redd barna vil gi opp etter kort tid.»

Uten øyekontakt kan vi ikke så lett lese hverandres uttrykk eller så lett tolke hverandres følelser.

ILLUSTRASJON «HASSELNØTTENE» (1882)
AV WILLIAM-ADOLPHE BOUGUEREAU.
WIKIMEDIA COMMONS/DETROIT INSTITUTE
OF ARTS.

På pauserommet samles vi i små grupper, gjerne tre-fire personer om gangen. Noen ganger er vi flere. Det er alltid noen å prate med. Og kulturen vår er at vi gjør nettopp det. Vi utveksler små historier eller debatterer noe vi har lest på nyhetene. Mobilen er der alltid, ved siden av oss på bordet. Noen ganger tar vi den fram og fordypet oss i noen minutter helt for oss selv, eller vi viser et bilde eller tar opp en aktuell sak for hverandre. Vi makter å finne en god balansegang, mellom å være sosial og ha en stille pause for oss selv. Det er nesten som jeg glemmer å spise opp matpakken og lett kan glemme tiden. Men jeg opplever at jeg trives med det. Og jeg er overbevist om at det har en positiv effekt på arbeidsmiljøet.

Vi har mye å lære av barnas umiddelbarhet og spontane kontakt. De begrenser ikke alltid følelsene slik vi voksne kan gjøre. Er de glade, så uttrykker de følelsen med hele sin kropp. Verbalt og med ansiktsuttrykk. Øynene stråler. Du vet umiddelbart hva de uttrykker ved å møte blikket deres. Ordene er med på å underbygge eller forsterke opplevelsen. Det samme gjelder de vonde følelsene.

Om vi voksne responderer på barnas følelsesuttrykk med blikket vårt festet til mobilskjermen, er jeg redd barna vil gi opp etter kort tid. De vil selv lære å la følelsene sine uttrykkes mens blikket er festet til skjermen. Det kan lett bli normalen. Jeg er redd vi mister noe vesentlig i kommunikasjonen der.

Mange barnehager bruker aktivt digitale hjelpemidler i aktiviteter og som kommunikasjonsmiddel sammen med barna. Argumentet er at den digitale verden allerede dominerer hverdagen vår og at det er viktig at barnehagen følger med

i utviklingen. Det er ikke tvil om at det åpner for mange muligheter til kreativitet. Barna kan selv lete opp bilder og videoer vi kan bruke i aktivitetene, og det finnes programmer hvor barn kan samarbeide om en oppgave. Finner man en god balansegang, er dette sikkert vel og bra. Men hva med å gi dem en fri-sone fra det de ellers opplever på fritiden og senere i skolen?

Jeg håper jeg ikke skal oppleve å komme på jobb en dag og se barna sitte rundt hvert sitt nettbrett med blikket festet til skjermen. Jeg vil ennå oppleve at de løper mot meg med glade øyne og aktivt søker blikkontakt med meg. Og at jeg responderer med nettopp det. Øyets makt.

«Hva med å gi dem en frisone fra det de ellers opplever på fritiden og senere i skolen?»

Nyhet! Nettbasert Gitarkurs

- * Tilrettelagt for skoler
- * Kurs for både barne- og ungdomstrinnet
- * Nyttig verktøy for musikk læreren
- * Ukulelekurs inkludert
- * Gøy og lærerikt!

PRØV GRATIS!

ONLINEGITAR.NO/SKOLE/REGISTRER

onlinegitar.no skole

● Historia om jødane i Norge:

Oskar Mendelsohn – lektor og historikar

Midt i debatten om kva som skjedde med jødane under krigen, og om Holocaust skal finnast i læreplanane, kan det vere på sin plass å minne om at ein av autoritetane på saksfeltet kom frå lærarane sine egne rekkjer. Lektor Oskar Mendelsohn var historikar, tillitsvald og æresmedlem.

Marthe Michelets bok «Hva visste hjemmefronten» har skapt heftig debatt både blant historikarar og andre. Det har vore sterke synspunkt frå mange om korleis jødane blei behandla her til lands under krigen. I denne debatten har det fleire gonger blitt vist til namnet Oskar Mendelsohn, og til storverket hans «Jødernes historie i Norge gjennom 300 år». Eitt av binda (1986) handlar om perioden frå 1950 til 1980 og fangar opp krigen og overgrepa mot jødane.

Mendelsohn var ikkje først og fremst opptatt av å forklare kven som hadde skulda for kva. I si detaljerte framstilling kastar han først og fremst lys over kva som skjedde, korleis forholda var for jødane som gruppe og korleis enkeltpersonar handla eller blei behandla.

Han skriv: «... deportasjonen av norske jøder skjedde i samsvar med planen som var satt opp for utryddelsen av alle jøder i det okkuperte Europa». Men han legg også til: «Enkelte ting tyder på at også kretser utenom det tyske og norske politi kjente til hva som skulle skje». Han gir mange og detaljerte skildringar av jødeflukta til Sverige, og korleis ulike grupper både i og utanfor heimefronten medverka til å hjelpe jødar over grensa. Men han skriv også at det var somme som misbrakte situasjonen til å tene pengar, og at det skjedde brutale overgrep. Likevel oppsummerer Mendelsohn med at trass i «skjønnhetsflekker» var det «en enestående, uselvvisk innsats som ble gjort på forskjellig hold for å redde jøder over til Sverige».

Mendelsohn stod midt i dette. Han var fødd i Trondheim i 1912 og døydd i 1993. Han var jøde, og måtte flykte til Sverige i 1943. Begge foreldra og ein eldre bror blei arresterte og sende til Tyskland, der dei blei torturerte og døydde i fangenskap.

Oskar Mendelsohn var utdanna lektor, med hovudfag i norsk. Etter å ha kome seg over til Sverige, underviste han der resten av krigsåra. Etter krigen blei han først lektor i Trondheim. Seinare kom han til Ullern gymnas i Oslo, der han arbeidde fram til pensjonsalder. Det var i denne perioden han arbeidde med storverket sitt, «Jødernes historie i Norge gjennom 300 år». Han fekk støtte mellom

anna frå Norges allmennvitenskapelige forskningsråd. Han ga også ut ein forkorta versjon til skulebruk, og fleire andre publikasjonar.

I tillegg til historieverket sette Mendelsohn spor etter seg på Utdanningsforbundet si heimebane. Han var tillitsvald, desisor og medlem i vedtektsnemnda i dåverande Norsk lektorlag. Han markerte seg så lenge og så tydeleg i organisasjonen at han blei æresmedlem i 1977. Dermed er han også blant æresmedlemmene i Utdanningsforbundet.

I bind II gir også Mendelsohn brei omtale av ei sak som var krevjande både for organisasjonen og for styresmaktene: Den såkalla Hoaas-saka, som fekk stor merksemd på 1970-talet. Lektor Olav Hoaas ved Sortland gymnas sette både i undervisninga og elles fram sterke skuldinger mot jødane, og han nekta for at Holocaust hadde skjedd. Etter ein lang prosess måtte Hoaas gå frå stillinga si.

Dette er i seg sjølv eit apropos til spørsmålet om holocaust-frie læreplanar! Mendelsohn hadde nok, mildt sagt, undra seg over den debatten.

Anders Folkestad

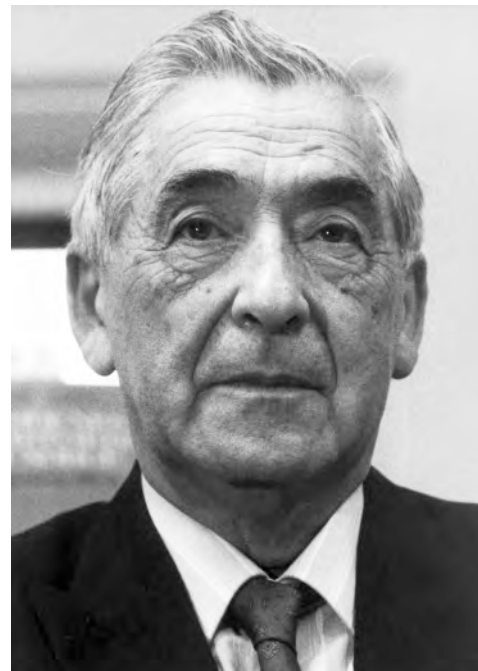

FOTO NTB/SCANPIX

Oskar Mendelsohn:

Jødernes historie i Norge gjennom 300 år», Universitetsforlaget
Bind I (1660-1940), 1969 og bind II (1940 -1980), 1986

● Utenriks

Krimhalvøya – mot slutten for ukrainsk som skolespråk

Ifølge menneskerettsorganisasjonen Human Rights Watch går det mot slutten for ukrainsk som skolespråk på Krim etter Russlands anneksejon i 2014. I 2018 hadde kun 318 barn ukrainsk undervisning, mot 13.000 fire år tidligere. Men russifiseringen foregår på alle fronter. 20 av 25 ukrainske prester har enten flyktet eller sluttet, og ukrainske gudstjenester foregår nå bare på ni forskjellige steder. 38 av 46 kirker har blitt tvunget til å stenge.

Som kjent har den ortodokse kirkes øverste ledelse i Istanbul godkjent den ortodokse kirken i Ukraina som selvstendig i forhold til Moskva.

Patriarken der kan ikke lenger kalles seg patriark av Kiev. Menigheter som fortsatt ønsker å være lojale mot patriarken i Moskva, må nå kalle seg Den russisk-ortodokse kirken i Ukraina. Ifølge en talsmann for patriarken i Moskva er dette skismaet «djevelens verk»! Ukrainske myndigheter og representanter for den nye ukrainske kirken har klart oppfordret til at alle spørsmål om kirkelig tilhørighet må avgjøres på fredelig vis.

Kilder: Kyiv Post 12.10.2018 og 25.01.2019

Nils Tore Gjerde

Har du noko på hjartet?

Dine meiningar er viktige for oss. Send debattinnlegg, innspel og kronikkar til debattansvarleg Ståle Johnsen på debatt@utdanningsnytt.no. Debattinnlegg kan vere på maks 2000 teikn, inklusive mellomrom. For innlegg på innspelsplass er lengda 2000-8000 teikn, og kronikkar kan ha ei lengd på mellom 8000 og 12.000 teikn. Vi ber alle oppgi fullt namn, adresse og telefonnummer. Redaksjonen set retten til å kutte og redigere i innlegga som vilkår. Innlegg kan òg bli publiserte på Utdanningsnytt.no.

Yrkesfag

Seks gode grunner til å velge yrkesfag

Norge har et stort behov for fagarbeidere i årene som kommer, og en yrkesfaglig utdanning gir mange muligheter. Om mindre enn to måneder går søknadsfristen til videregående skole ut. Noen vet allerede godt hva de ønsker å gjøre, men for mange er dette et vanskelig valg. Det skjønner jeg godt. Ikke så lett å vite hva du vil bli når du er 16 år, og når valgmulighetene er så mange.

Jeg vil råde flere til å vurdere en yrkesfaglig utdanning. Norge har et stort behov for fagarbeidere i årene som kommer, og en yrkesfaglig utdanning gir mange muligheter. Det er spesielt seks gode grunner til at jeg mener du burde vurdere en yrkesfaglig utdanning:

1. Veldig gode muligheter for jobb. Ifølge Nav vil yrkesfag være en av de sikreste veiene til

jobb i fremtiden. I mange yrker er du nærmest garantert jobb etter endt utdanning.

2. Store valgmuligheter – du har over 180 yrker å velge mellom.

3. Du får lønn mens du utdanner deg fordi du får lønn i lærlingtiden.

4. Du lukker ingen dører ved å velge yrkesfag, tvert imot. Du har mange videre utdanningsmuligheter etter endt fagbrev: Du kan gå videre på høyere yrkesfaglig utdanning ved fagskolene, og hvis du tar påbygg som gir deg generell studiekompetanse eller velger studier som er spesielt tilrettelagt for deg med yrkesfaglig utdanning, kan du også studere videre ved universiteter og høyskoler.

5. Har du lyst til å starte egen bedrift? Et mesterbrev gir deg en god leder- og etablererut-

danning, og en god start som egen arbeidsgiver. 6. Du kommer raskt ut i jobb, slipper store studielån, og kan for eksempel lettere få boliglån og komme deg raskere inn på boligmarkedet.

Mange unge har allerede forstått hvilke fantastiske muligheter som ligger en yrkesfaglig utdanning og karriere. For første gang på lenge valgte like mange elever en yrkesfaglig utdanning som studiespesialiserende i 2018. Kanskje er det yrkesfag som kan bidra til at også du får oppfylt drømmene dine.

Turid Kristensen

stortingsrepresentant for Høyre, medlem av utdannings- og forskningskomiteen

Fagkonferanse om epilepsi – pedagogikk som fungerer

Om lag 1% av alle skolebarn har en aktiv epilepsi. For mange har epilepsien konsekvenser i skolen. Forskning viser at omtrent halvparten av alle barn med epilepsi opplever kognitive vansker eller læringsvansker. Fagkonferansen tar for seg hvordan epilepsi påvirker barns læring og utvikling, og hvordan spesialpedagogisk utredning og tiltak kan gi et best mulig pedagogisk utbytte for barn med epilepsi.

Målgruppe: Spesialpedagoger, ansatte i PPT, samt andre som jobber med elever med epilepsi

Sted: Gardermoen Airport Hotel

Tid: Fredag 5. april kl. 10.00 – 15.00

Påmeldingsfrist: 15. mars.

Påmelding sendes til therese@epilepsi.no. Konferansen er gratis.

Se streaming av kurset

Har du ikke mulighet til å reise for å delta på kurset? Kurset vil også bli streamet og kan sees live fra www.epilepsi.no. Det vil være mulighet for å sende inn spørsmål til foredragsholderne underveis. Hvis flere på arbeidsplassen er interessert, kanskje kontoret vil arrangere en fellesvisning?

PROGRAM

9.30 – 10.00 Registrering med kaffe

10.00 – 10.15 **Velkommen**
v/ Norsk Epilepsiforbund

10.15 – 11.00 **Hva er epilepsi? Diagnosens variasjon og hva skjer i hjernen**
Kari M. Aaberg, Overlege, Barneavdelingen, Spesialsykehuset for epilepsi, SSE, Oslo Universitetssykehus

11.00 – 11.15 Pause

11.15 – 12.00 **Epilepsi og kognitive funksjoner**
Guro Minken, Psykologspesialist, Spesialsykehuset for epilepsi, SSE, Oslo Universitetssykehus

12.00 – 12.30 Lunsj

12.30 – 13.00 **Brukerinnlegg - Hva ønsker jeg at du ser?**

13.00 – 13.30 **Epilepsi og læring i skolen**
Magnus Dale og Lise Tråholt, Spesialpedagoger, Solberg skole v/ Spesialsykehuset for epilepsi, SSE

13.30 – 13.45 Pause

14.00 – 14.45 **Tilrettelegging som fungerer**
Magnus Dale og Lise Tråholt, Spesialpedagoger, Solberg skole v/ Spesialsykehuset for epilepsi, SSE

14.45 – 15.00 **Avslutning**
v/ Norsk Epilepsiforbund

Arrangør: Norsk Epilepsiforbund, i samarbeid med Solberg Skole

norsk epilepsiforbund

● Helsefremmende skoler:

1. februar ble Grønnåsen skole i Bodø feiret som helsefremmende skole nummer 100 i Nordland.

FOTO PRIVAT

Mette, trygge og våkne elever lærer best

Alle vet at barn lærer best hvis de er mette, våkne, trygge og har beveget seg nok til at de kan sitte i ro. Frisk luft hjelper også på. Lærers oppgave er å undervise og sikre at hver enkelt elev lærer alt det samfunnet forventer av dem. Dette kan av og til være utfordrende. Tusenvis av norske grunnskoleelever møter til skolestart uten å ha spist frokost, er trette og har kanskje ikke vært ute siden de forlot skolen dagen før. Hva de har med seg i skolesekken av tanker og følelser, kan leses ut av statistikker og studier og ikke minst fra skolehelsetjenestens mange fortellinger.

Pilotenes og forsøkenes tid er over. Over år har en rekke enkeltlærere, enkeltskoler og enkeltkommuner gjennomført pilotprosjekter og forsøk; daglig fysisk aktivitet ved en skole, frokostordning ved en annen og nettvettkampanjer ved en tredje. Sterke fagmiljøer søker å få gehør for sin egen vidunderkur og kjemper om innpass i skolen. Nå er det daglig fysisk aktivitet som er i vinden. Og flott er det; vi vet at mange av bidragene virker.

I skolen kommer alle med sine ulike behov. Skal vi nå kravet om tilpasset opplæring, må skolen sikre at alle elevene er læringsklare. Kanskje bør skolene ha en variert og stor verktøykasse å velge fra; en kasse for hver av faktorene som påvirker læring? Alt henger sammen med alt.

I Nordland har vi definert ti kriterier for en

helsefremmende skole og utviklet en modell for hvordan alle skolene i fylket kan få muligheten til å sikre elevene en helsefremmende skolehverdag. Hver enkelt skole har lokal frihet til selv å finne egne løsninger på egne utfordringer. Dette, kombinert med skoledefinert kompetanseheving av hele personalet, har medført at 104 av fylkets 194 grunnskoler nå er i mål som helsefremmende skoler.

En suksessfaktor har vært at Nordland fylke, med støtte fra Folkehelsealliansen Nordland, Gjensidigestiftelsen og friluftsrådene har påtatt seg ansvaret som pådrivere og å finansiere kompetansehevingen. Samtlige kommuner i Nordland har politisk ønsket arbeidet velkommen. Fokus i arbeidet har vært at skolene i sterkt samarbeid med foreldrene skal sikre læringsklare elever som igjen bidrar til god helse.

1. februar feiret vi at skole nummer 100 i Nordland kom i mål. Dette ble Grønnåsen skole i Bodø. Men vi gir oss ikke før alle de 29.000 nordlandselevene er sikret en helsefremmende skolehverdag. Pilotenes tid er over: Nordland viser vei i arbeidet mot framtidens skole som svare på nåtidens utfordringer.

Knut Berntsen | Leder for prosjektet Helsefremmende skoler i Nordland

● Anonym retting

Vis lærerne den tillite

Nå er debatten om anonym retting oppe igjen. Unge Høyre fikk gjennomslag for dette i programmet under fylkesårsmøtet til Rogaland Høyre i januar. Hovedargumentet til dem som ønsker anonym retting, er at elevens karakter påvirkes av en god eller dårlig relasjon til læreren som skal sette karakter. Dette er en hån mot en hel yrkesgruppes profesjonalitet! Det å tro at lærerne er ute etter å ødelegge for elevene, er en uhyre spesiell tanke som vi må legge vekk for godt.

Vi ser tvert imot hver dag i skolen at lærere opplever stor mestringsfølelse når de ser fremgang i elevenes læring, og når prøveresultater og karakterer blir sammenlignet, er det stor stas å ha den klassen som har de beste resultatene. Vi har glede

Anonym retting i undervisvurderingen vil både være ressurskrevende, samt også et bidrag til å forringe den faglige og personlige oppfølgingen en lærer skal gi elevene sine, mener innsenderne.

ARKIVFOTO JAN INGE HAGA

Rett på sak

n de fortjener

og begeistring på lærerrommet når lærere forteller om elever som har hatt svake karakterer for så å klare å forbedre disse.

Tanken om at ting skal være rettferdig i samfunnet er viktig og god. Norske lærere vurderer elever ut i fra like kompetansemål fra samme læreplan, og er trent i å arbeide med kjennetegn på ulik grad av måloppnåelse. Et av problemene vi ser hvis politikere nå skal bestille anonym retting, er at de ønsker å sikre likebehandling på et tidspunkt hvor det ikke er påkrevet og trolig heller ikke er fornuftig. De vil da la prinsippet om likebehandling ødelegge mulighetene for et godt vurderingsarbeid i skolen.

Man må lære å skille mellom begrepene sluttvurdering og undervisvurdering. Sluttvurdering kan oppsummeres på to måter. Den ene formen for sluttvurdering er en eksamen, skriftlig eller muntlig, som både i grunnskolen og i videregående skole vurderes av en ekstern sensor. Den andre formen for sluttvurdering er fastsetting av standpunkt-karakter av faglærer som skal skildre elevens samlede kompetanse i faget. Har forkjemperne for anonym retting tatt seg bryet med å sammenligne elevenes eksamenskarakterer og standpunktkarakterer i fag? Erfaringer fra forsøk med anonym retting tidligere har nemlig vist at det slettes ikke går i elevens favør.

Anonym retting i undervisvurderingen vil slik vi ser det både være ressurskrevende, samt også et bidrag til å forringe den faglige og personlige oppfølgingen en lærer skal gi elevene sine. Det at vi alle selv har vært elever, eller har barn i skolen, gjør oss ikke automatisk egnet til å instruere en profesjonsutdannet lærer. Aldri før har norske lærere vært så kompetente og høyt utdannede som i dag. Vis lærerne den tilliten de fortjener!

Cille Ihle | bystyrerepresentant for Høyre i Stavanger og miljøterapeut i ungdomsskolen

Hilde Hesby | listekandidat for Høyre i Stavanger og skoleleder i ungdomsskolen

Dette innlegget ble opprinnelig publisert i Stavanger Aftenblad 23. januar 2019.

● Nytt pensjonssystem

Fulltidsarbeidende pensjonister

● **Unni Hegstad**
medlem av sentralt pensjonistråd

FOTO INGUINN BLAUENFELDT CHRISTIANSEN

Hva er en pensjonist?

I en velferdsstat er det et viktig prinsipp at når man ikke lenger kan skaffe seg livsinntekt gjennom arbeid, har man ordninger i form av pensjon eller trygdeordninger som sikrer fortsatt inntekt.

Før 2011 kunne man si at en pensjonist var en som ikke lenger var i jobb eller hadde redusert stilling på grunn av alder, fysisk eller mental slitasje.

Den nye pensjonsreformen fra 2011 endret innholdet i begrepet pensjonist. Man innførte en ny fleksibel alderspensjon fra 62 år. Nå kan man jobbe 100 prosent og samtidig ta ut full pensjon fra Folketrygden. Dette irriterer meg grenseløst. Det er jo en uthuling av vårt velferdssystem; hvorfor skal en som er frisk og fortsatt ønsker å fortsette i full stilling, ha pensjon? Det var dette elementet i reformen som ble kalt incentiver (gulrot) for at folk skulle stå lenger i jobb.

Anne Skevik Grødem (Institutt for samfunnsforskning) og Jon M. Hippe (Fafo) har gransket den politiske prosessen som ga oss et helt nytt pensjonssystem. I rapporten sier forskerne at i intervjuene med Karl Eirik Schjøtt-Pedersen (daværende finansminister) var han tydelig på at dette ikke var en velferdsreform, men en økonomireform.

Statistikk fra Nav fra 2018 viser at det blant 62-66-åringene er 92.500 personer som mottar alderspensjon. Det utgjør 10 prosent

av alderspensjonistene. Nesten halvparten av alle menn i alderen 62-66 år har tatt ut alderspensjon. I september 2018 var 45,1 prosent av mennene (62-66 år) alderspensjonister. Andelen kvinner er mye lavere: 18,1 prosent har tatt ut alderspensjon. Noe som kan forklare forskjellene mellom kjønnene, er at kvinner i mindre grad oppfyller vilkåret for å ta ut tidlig alderspensjon, samt at kvinner også i større grad er uføre. Det kan jo hende at man da har måttet «velge» å bli ufør fordi man ikke oppfyller det økonomiske kravet til å gå av med alderspensjon? Det er etter min mening et paradoks at man av redsel for at avtalefestet pensjon (AFP) kunne bidra til at man anså 62 år som en «naturlig» avgangsalder, har skapt et system som medfører at mange velger å bli fulltidsarbeidende pensjonister fra 62 år.

Disse «yrkespensjonistene» får ofte en økonomisk overraskelse og nedtur den dagen de blir ordinære alderspensjonister, det vil si ved 67 år. Arbeidsinntektene bortfaller. Samlet pensjon blir redusert på grunn av at en vesentlig del av pensjonskapitalen i Folketrygda alt er brukt, noe som medfører at flere av disse blir minstepensjonister når de blir 77 år.

«Disse 'yrkespensjonistene' får ofte en økonomisk overraskelse og nedtur den dagen de blir ordinære alderspensjonister»

Om å være norsk student på internasjonal modul i Danmark

● **Hanne Værum Sørensen**
Barnehagelærer-
utdanningen, Høgskulen
på Vestlandet
FOTO HVL

I 2018 dro 20 av studentene på barnehagelærerutdanningen ved Høgskolen på Vestlandet på utveksling til et annet land i 2018. Her forteller to av dem om sine erfaringer fra Aarhus i Danmark.

ILLUSTRASJON Tone Lileng | post@tonelileng.no

«Jeg innser mens jeg skriver dette at jeg har fått så mange gode og verdifulle stunder, samtaler, ord og ikke minst venner at jeg har lyst til å anbefale alle å reise på utveksling så de kan få noe lignende som meg. Jeg kan bare håpe at de som drar på utveksling etter meg, får en like god gjeng og like gode relasjoner og minner som det jeg har fått.»

Utsagnet kommer fra en av de 20 studentene på barnehagelærerutdanningen som i 2018 dro på utveksling for å prøve noe annet enn det Høgskolen på Vestlandet kan by på. Ingebjørg Maria Fosen og Susanne Aase går på profilen Natur, helse og bevegelse (NHB), og de valgte å ta den internasjonale modulen Nature in social education ved VIA University College i Aarhus. Da de hadde vært i Aarhus et par uker, sendte jeg, pedagogikkklæreren deres, en hilsen til dem fra Bergen:

«Hei, Susanne og Ingebjørg.

Håper alt er fint. Jeg kommer til Aarhus i uke 43. Skal jeg ta med noe til dere fra Bergen? Kvikkklunsi eller brunost?

Kanskje vi kan møtes en dag? Jeg spanderer kaffe et eller annet sted ...»

Raskt kommer det svar fra studentene:

«Heisann Hanne, her går alt veldig bra.

Vi vil gjerne møte deg igjen når du kommer til Århus!

Kanskje vi kunne tatt en kopp kaffe på Ziggy en av dagene? Vi er i praksis da, så det må eventuelt bli litt senere på dagen.

Jeg hadde blitt veldig glad for en tube helt vanlig Mills kaviar».

Det er lett å forstå at de savner kaviar på tube, så jeg kjøper to og tar dem med til Aarhus. Jeg møter studentene i klasserommet like før undervisningen begynner. Gjensynsgleden er stor, og smilene blir stadig bredere etter hvert som gavene fra Norge kommer frem fra vesken: to tuber Mills Kaviar, et par poser Bamsemums og noen Kvikkklunsi som så

vidt har gått ut på dato, men som likevel er Norges beste tursnacks! Når jeg møter studentene igjen senere, forteller de hvordan de har fått ny innsikt i medstudentenes ulike kulturbakgrunner og erfaringer med natur. Det er for eksempel en i klassen som aldri har klatret i et tre, mens de selv har helt andre forutsetninger for å bidra med sin kunnskap om naturen.

Foreleserne på modulen forteller at mange av de utenlandske studentene er utenlands for første gang. De bygger nye relasjoner, og mange vokser og utvikler seg i løpet av semesteret. Alle er langt hjemmefra og kommer inn i en gruppe hvor man bygger opp et tett vennskap, som en liten familie. «De er med på å skape et trygt rom, også for hverandre, et utviklings- og dannelsesrom, med både faglig og menneskelig utvikling», sier en av underviserne, og fortsetter: «Det er også verdifullt å bli «tvunget» til å skulle forstå andre kulturer, å se ting fra andre perspektiver. For eksempel er det stor forskjell på erfaring med og syn på natur, om man kommer fra Taiwan eller fra Norge. Som undervisere skaper vi også rammer for at studentene skal kunne lære om og av hverandre. Det er også viktig å nevne at man ikke trenger å være spesielt utadvendt for å reise ut. Man kan gjerne være en stille person som ønsker å møte nye mennesker og nye kulturer.»

Jeg spør underviserne hvorfor det er så viktig at unge reiser ut. De svarer at det opprinnelig hadde en fredsskapende funksjon og at det var en del av gjenoppbyggingen av verden etter krigen. Selv om det nok ikke er det studentene tenker på, så utgjør det en forskjell at de nå kjenner noen i Spania, Italia, Tsjekkia og Taiwan. Det er med å knytte verden sammen.

Noen av studentene har sagt at de nå har en familie, som riktignok er spredt rundt på planeten, men den er der, og det føles godt. Flere uker før modulen slutter, begynner studentene å si: «Don't talk about it», for de holder ikke ut tanken på at >

«Det er også verdifullt å bli 'tvunget' til å skulle forstå andre kulturer, å se ting fra andre perspektiver.»

det vil ta slutt. Det er noe helt unikt, det de har nå, det kan ikke gjentas. Underviserne forteller videre at når det gjelder pedagogikk, får studentene et annet syn på sine egne pedagogiske teorier og kunnskap gjennom utvekslingsoppholdet.

Margareth Eilifsen, som er ansvarlig for barnehagelærerutdanningen på HVL, påpeker at utvekslingen har en verdi for studentene, som kan bli tryggere på egne verdier og holdninger ved at de blir kjent med teori og praksis i andre land. De kan komme til å se seg selv i et nytt lys, få større forståelse for ulike kulturer og kunne reflektere bredere over egen praksis. Verden er blitt mindre, og grensene mellom land er lettere å krysse. Likevel finnes det mange forskjellige perspektiver på barn, læring, dannelse og utvikling som gjør at vi må bli kjent med hverandre og hjelpe hverandre for et bærekraftig samfunn både relasjonelt, økologisk og økonomisk.

Men hva sier studentene selv om den verdien et utenlandssemester kan ha for kommende barnehagelærere?

Susanne svarer: «Et utenlandssemester kan gi studenter et mer åpent syn for andre utdannings-systemer, og gi muligheten til å oppleve mangfold og kultur på en annen måte, enn kun sett fra bøker eller egen praksis i Norge. Et utenlandssemester, vil jeg tørre å påstå, gir mulighet for mer selvstendig tenkning og gjør en gjerne mer ansvarsbevisst, da en må gjøre mye på egen hånd.»

Ingebjørg supplerer: «Jeg tenker at man kan lære mye mer, først og fremst om seg selv ved å være et semester i utlandet. Jeg ble mer kjent med meg selv, jeg innså at jeg er i kontroll over mitt eget liv og at jeg kan gjøre det som jeg har lyst til, og utfordre meg selv på de områdene jeg har lyst til. Jeg ble mer selvstendig og lærte bedre å kommunisere med andre, uavhengig av bakgrunn, land og språk.

Jeg lærte å være i en lederrolle på en helt annen måte enn jeg har vært tidligere i utdanningen, og jeg innså at jeg har en stemme som teller og at det jeg sier blir lyttet til og tatt hensyn til. Jeg ble mer sikker på min faglige kunnskap og innså hvor mye jeg har lært i denne utdanningen. Man må lære seg å ta hensyn til andre, men også vite at man har noe å si og at man må bruke stemmen sin.»

Hva kan Danmark tilby nordmenn?

Susanne: «I Danmark opplevde jeg at det var mye fokus på teambuilding, noe som også er utrolig viktig i vårt kommende yrke som barnehagelærere. Du får sjansen til å sette deg inn i og bli kjent med andre utdanningsprogram og utdanningssystemer siden du går i en internasjonal klasse. Her får du se og oppleve forskjeller fra ditt eget utdanningssystem, samtidig som du blir inspirert og får mye kunnskap. Samtidig kan Danmark (spesielt på utdanningsprogrammet Nature in Social Edu-

Utsvekslingsstudentene Ingebjørg Maria Fosen (t.v.) og Susanne Aase.

FOTO: HANNE VÆRUM SØRENSEN

cation) tilby erfarne og dyktige lærere med mye kunnskap, og som virkelig bryr seg og vil studentenes beste.»

Ingebjørg: «Siden jeg gikk i en internasjonal klasse, lærte jeg også tradisjoner, ord og uttrykk, leker, mat, musikk og danser fra andre land. Jeg innså også hvor lett det er å kommunisere og være med mennesker selv om de har et helt annet utgangspunkt og bakgrunn enn meg. Det var også en veldig spesiell og god følelse å kjenne på at uansett hvor vi kommer fra, så hadde vi noe som knyttet oss sammen.»

På spørsmål om hvorfor verden i dag og i morgen trenger at studenter drar på utveksling, svarer Susanne: «Jeg tror det er viktig for å kunne sette seg mer inn i andres perspektiv og syn på diverse saker. Kulturelt mangfold er veldig sentralt den dag i dag, og jeg tror at gjennom å dra på utveksling så får studentene en større forståelse og enda mer kunnskap gjennom opplevelsen og de inntrykkene som de ulike landene har å tilby.»

Ingebjørg supplerer: «Som nevnt over så gikk jeg i en internasjonal klasse. En ting jeg innså, var hvor heldig jeg er som kommer fra og bor i Norge, hvor vi har et svært godt utgangspunkt. Det at vi får studielån, gjør at vi har råd til å bo alene og klare oss selv mens vi studerer, vi trenger ikke å være avhengige av våre foreldre. Bare det å innse hvor godt man faktisk har det, og sette mer pris på det er noe av det viktigste jeg lærte. En annen ting jeg tror er viktig, er at vi lærer mer om studenter og situasjonen til mennesker i andre land. Jeg tror det er spesielt viktig da vi blir mer og mer globalisert, og det er viktig å lære seg selv å kjenne og sam-

arbeide med mennesker fra andre kulturer for å kunne vise respekt og ta hensyn til andre tradisjoner, matvaner, kulturer og kanskje religioner.»

Hva er det viktigste du har fått med deg fra din utveksling?

Susanne: «Det viktigste for meg var at jeg måtte ut av min egen komfortsone. Jeg ble nødt til å by på meg selv og være selvstendig, noe jeg også føler jeg fikk stort utbytte av og som jeg kommer til å tjene på når jeg skal ut i jobb. For meg ble utveksling en unik reise, der jeg lærte mest om meg selv, hvor viktig kommunikasjon er og at jeg fikk nye måter å tenke på, noe jeg er utrolig takknemlig for den dag i dag. Utveksling kan virkelig anbefales!»

Ingebjørg: «Jeg tror det aller viktigste for meg og det som gjorde utvekslingen min til den beste tiden i livet mitt, var menneskene. Jeg vet ikke om vi bare var heldige for å få en så fantastisk samling av mennesker, men det var virkelig en spesiell opplevelse. Alle var der av samme grunn, og alle hadde sine egne historier, språk, opplevelser og tradisjoner. Jeg lærte så mye av dem alle, og jeg har aldri blitt så glad i så mange mennesker på en gang. Det var som å få en ny familie. Når vi skulle hjem var vi så triste alle sammen, og det ble felt utrolig mange tårer (forbered dere på noen emosjonelle siste uker). Jeg har nå fått venner for livet i alle deler av verden, og det er noe unikt og fantastisk som jeg ønsker alle skal få oppleve.

En annen ting som er viktig for meg også nå, er som jeg nevnte at jeg lærte hvor fantastisk det kan være å studere og å lære. Det å lære på en annen måte enn den klassiske – sitte å pugge og lese hele dagen – var helt fantastisk.»

Ingebjørg: «Som min bror sa før jeg reiste; gjør det for opplevelsen! Jeg har lært mye nytt og fått mye faglig kunnskap, men skal jeg være ærlig, så er det ikke skolen som har gjort det til det beste halvåret i mitt liv. Det er menneskene og stemningen. Hvis du er i tvil om utveksling er noe for deg, så ikke vær redd! Det er rom for alle personer og alle personligheter i en internasjonal klasse. Ikke vær redd for å utfordre deg selv eller å gå ut av din komfortsone. Jeg har faktisk ingenting å klage på. Jeg har bare gode og positive erfaringer med meg hjem, utenom litt problemer med kontakten med skolen hjemme.

Et tips jeg har til skolen, er å gjøre det lettere for de som drar på utveksling å ha kontakt med skolen hjemme. Det ble mange misforståelser og vanskelig å få kontakt, da vi ikke hadde noen fast kontaktperson. Vi fikk nesten ingen informasjon om det som skjedde hjemme (bachelor osv.). Det kunne vi ha ønsket oss.»

> Lenker om hvordan det er å være internasjonal student på VIA i Danmark: <https://en.via.dk/>

UTDANNING

ILL. ISTOCKPHOTO

Utgivelser 2019

Nr.	Materiellfrist	Utkommer
1	12. desember	11. januar
2	16. januar	01. februar
3	06. februar	22. februar
4	27. februar	15. mars
5	20. mars	05. april
6	10. april	03. mai
7	08. mai	24. mai
8	29. mai	14. juni
9	07. august	23. august
10	28. august	13. september
11	18. september	04. oktober
12	09. oktober	25. oktober
13	30. oktober	15. november
14	20. november	06. desember

SELJORD KOMMUNE UNDERVISNINGSEKTOREN

Frå 01.08.19 eller etter avtale er det ledig stilling som rektor/einingsleiar i Seljord kommune
100% fast stilling rektor/einingsleiar Flatdal oppvekstsenter.

Seljord kommune gjennomfører nå ein omstillingsprosess. Frå hausten 2019 skal barnehagane i Åmotsdal og Flatdal, Flatdal SFO og Flatdal skule bli slått saman til eit oppvekstsenter. Sentret får om lag 100 barn fordelt på 69 i skulen (45 i SFO) og 31 i barnehagen. Det vil vera om lag 37 tilsette på oppvekstsenteret, med om lag 2 årsverk til leing/administrasjon. Skulen er ein fadelt 1 - 7 skule. Det er eit godt samarbeid mellom barnehagane og skulane i kommunen om sentrale faglege utviklingsområde. Einingsleiar er fagleg, administrativ, personalmessig og økonomisk leiar av senteret og er rektor for skuledelen, medan assisterande einingsleiar er styrar for barnehagen.

Vi ser etter ein leiar som kan bygge ein ny organisasjon, sikre riktig kvalitet i tenestetilbodet og som kan bidra til å vidareutvikle oppvekstområdet.

Vi ynskjer at du:

- Har pedagogisk kompetanse og er ein dyktig pedagog
- Har erfaring og utdanning i skuleleing og er ein dyktig leiar
- Har engasjement for og ferdigheter innan skuleutvikling og digital kompetanse
- Har ambisjonar om å skape ein god skule med gode resultat
- Er målretta, utviklingsorientert og ryddig
- Kan syne omsorg og interesse for den einiskilde elev og medarbeidar
- Har evne til å bygge gode relasjonar og samarbeider godt

Vi tilbyr ein spanande jobb på ein arbeidsplass med eit framoverlent og engasjert personale, og godt arbeidsmiljø. Kommunen kan hjelpe til med å skaffe bustad. Lønn etter avtale. Arbeidsvilkår i samsvar med lov og avtaleverk. Seljord kommune har nynorsk som skriftspråk. Må ha førarkort og eigen bil. Politiattest må leggjast fram ved tilsetjing.

Nærare informasjon hos kommunalsjef Even Fossum Svendsen, telefon 906 03 404
Søknad på elektronisk søknadsskjema, sjå kommunen sin heimeside:
www.seljord.kommune.no

Søknadsfrist: 1. mars 2019

bodø
KOMMUNE

Ledige stillinger

GRUNNSKOLEN I BODØ FRA 01.08.19 UNDERVISNINGSTILLINGER

Vil du være med å bidra til at våre barn står best mulig rustet til å møte framtidens behov både faglig og sosialt?

Vi har ledige lærerstiller fra skoleåret 2019/2020, både faste stillinger og vikariater.

Bodø kommune strekker seg fra Kjerringøy i nord til Skjerstad i sør. Kommunen har et mangfold av skoler, fra store sentrumsskoler til mindre skoler utenfor sentrum og i Bodøs skjærgård.

Vi kan tilby:

- en spennende jobb i et fagmiljø som er opptatt av læring og utvikling
- kolleger med stort engasjement og høy faglig kompetanse
- rekrutteringstillegg på kr. 30 000 over gjeldende lønnstabell ved Skjerstad oppvekstsenter, Misvær skole, Kjerringøy skole og Skolen i Væran og kr. 20 000 ved øvrige skoler.
- lønnstillegg for å være teamleder, IKT-veileder og kulturkontakt
- mentorordning for alle nyutdannede lærere
- veiledningsprogram i samarbeid med Nord universitet for alle nyutdannede lærere

Gjelder alle stillingskategorier i kommunens 24 barne- og ungdomsskoler samt Bodø voksenopplæring.

Søknadsfrist 05.03.2019

Mer info/søknadsskjema på bodo.kommune.no/ledige-stillinger

Minneord

● Mette Marie Aanensen 1939–2018

FOTO PRIVAT

Kristiansands og Skjernøya ved Mandals kjente og populære Mette Aanensen gikk bort lille julaften etter tre års slitsom kreftsykdom, som hun tappert kjempet mot.

Hun hadde en lang og variert arbeidsdag, som sekretær for ledelsen i Skjelbreds Rederi, Falconbridge Nikkelverk, og især for rektor Ewald Junker ved Kristiansand Handelsgymnasium, den gode skolen hun var utdannet fra. Hennes far Reidar vokste opp som eldst av seks barn på Berges Hus, der den høyt respekterte familien Berge drev den landskjente Walhalla Sepefabrik.

Hennes varierte arbeidserfaring og sterke kulturelle interesser og engasjementer ga seg uttrykk i utallige innlegg og kronikker i dagspressen, engasjert, skrive- og debattglad og humorfull, og i positiv forstand, kritikksterk, men inspirerende som hun alltid var. Hun verdsatte HM Kongens nyttårstaler, om Gabriel Scotts fiskeren Markus livsvisdom i «Kilden», og at det var «befriende å oppleve Kongen som arkeolog», som med referanse til Augustin, graver opp skatter som fordommer har villet begrave.

Hun skrev: «Ta en Obama» og brukte presidenten som forbilde for politisk arbeid: Hva var det med den mannen som maktet å vekke global entusiasme og håp i en tid preget av kriser og frykt for fremtiden? Hun skrev om verdenshandelen og biffen fra Brasil, hvilke aktører som tjener på at tollmurer og subsidier bygges ned. Hun skrev om næringslivets viktige rolle, men også om hvor sårbar verdensøkonomien blir når den drives fram av globale børs- og finanstransaksjoner uten tilstrekkelig kontroll, om farene ved for stor ulikhet og ved intoleranse. Hun skrev om klimakrisen, «fra jubel til jammer». Alltid undertegnet Mette Aanensen, selvstendig næringsdrivende.

Hun skrev også om Astrid Lindgren og Camilla Collett for å fremme kvinners rolle og eliminere deres «vikeplikt» i samarbeidet mellom menn og kvinner. Hun skrev om menneskers lengsel etter en mening med tilværelsen og om at et håp utover den forblir utryddelig. Hun skrev om skolen, om

at alle barn har muligheter i seg til å lykkes med noe. Hun skrev om vern av kulturminner, ingen selvfølge når utbyggingsfeberen raser og kunnskapsene er mangelfulle. Hun kritiserte medieaktører som går i flokk og reiste spørsmål som «hvilken sannhet skal vi forholde oss til denne sesongen?» Hun skrev om betydningen av toleranse mellom religioner og om kunsten å overleve. Og om å bygge tillit og hvordan det best kan skje.

Fremfor alt var hun leder av Kristiansand Kvinneråd i en årrekke, og hun satt i Kulturstyret i byen for Miljøpartiet. Hun var enormt opptatt av og glad i musikk, sang i Operakoret i en årrekke og hadde eget radioprogram for Radio Sør kalt Operahalvtimen. Rundt 1990 etablerte hun Mariette Produkter. Her produserte hun fram til nesten det siste papirdukker med bunader og laget trykk av norsk vinterland for salg hos bokhandlere, på museer og hos husflidsbedrifter nasjonalt og internasjonalt, og var representert på Norges paviljong på Epcot i Disney World. Bunadene og trykkene skulle stemme til den minste detalj, fargene være perfekte og kundeservicen upåklagelig!

Mette Aanensen ble begravet fra Oddernes store kapell 3. januar. Hun levde ut sin tro og sine verdier. Hun var sterk og løsningsorientert og utfordret den beskjedne sørlendingen med sitt sprudlende og ubeskjedne vesen, sto på, var nysgjerrig på alt, kompromissløs, ga aldri opp. Hun var en enestående ektefelle for Torgny i 57 år, kjærlig mor for Mariette, flott svigermor for Christian og stolt og inspirerende mormor for Oscar og Emma. Hun var gjestfri, gledet mange, krabbelagene på Skjernøya var legendariske, og hadde stor glede av mange. Latteren satt løst og var veldig smittende. Hun var raus og gikk aldri forbi en tigger.

Det skjedde noe uvanlig i det fullsatte kapellet: Alle reiste seg og sammen lyste de fred over Mette Maries gode minne!

Kirsten og Thor Einar Hanisch

Henriette Cecilie S. Breilid |
Advokat Raugland Advokatene

FOTO INGER STENVOLL

Lov
og
rett

Foreldrenes tilstedeværelse i klasserommet

Vi har den siste tiden fått flere henvendelser om foreldre, ofte uanmeldt, som ønsker å få følge undervisningen i klasserommet.

Skolen skal etter opplæringsloven sørge for samarbeid med foreldre. Forskriften til opplæringsloven kapittel 20 gir bestemmelser om hvordan foreldresamarbeidet skal foregå. Foreldresamarbeidet skal ha eleven i fokus og bidra til elevens faglige og sosiale utvikling. Det følger blant annet av forskriften at foreldre har rett til en samtale med kontaktlæreren minimum to ganger i året for å få en strukturert gjennomgang av hvordan eleven arbeider daglig og elevens kompetanse i fagene. Samtalen skal klargjøre hvordan eleven, skolen og foreldrene skal legge til rette for læring og utvikling for eleven.

Opplæringsloven eller forskriften til opplæringsloven regulerer derimot ikke direkte om foreldre har en rett til å følge undervisningen i klasserommet. I utgangspunktet er det rektor som skal lede, organisere og være ansvarlig for opplæringen på skolen. I kraft av sin rolle, kan rektor begrense hvem som kan være til stede i undervisningen.

Det kan være gode grunner til at en forelder bør få lov til å observere undervisningen. Dette kan for eksempel være for elever som har spesialundervisning, hvor foreldre ønsker læring om hvordan de kan hjelpe barnet sitt.

Likevel må det tas hensyn om en slik observasjon kan tillates av hensyn til de andre elevenes læringsmiljø og personvern. Elevene kan oppleve det som ubehagelig at en annen forelder er med i undervisningen, og det kan virke hemmende for de andre elevenes deltakelse i timen.

En forelder som er til stede i undervisningen, kan få taushetsbelagt informasjon om de andre elevenes personlige forhold. Det følger av forvaltningsloven paragraf 13 at enhver som utfører arbeid for et forvaltningsorgan, plikter å hindre at andre får

adgang eller kjennskap til noens personlige forhold. Det faktum at en forelder får kjennskap til taushetsbelagt informasjon om en annen elev gjennom å være til stede i undervisningen, kan også medføre at læreren har brutt sin taushetsplikt.

Det er videre gode grunner til at det er et krav om at ansatte på skolen må fremlegge politiattest etter opplæringsloven paragraf 10-9. Generelt sett taler dette for at skolen bør være restriktive med å tillate at andre enn ansatte skal oppholde seg på skoleområdet i undervisningstiden.

At en forelder kommer uanmeldt inn i undervisningen, kan også oppleves som ubehagelig for læreren. For noen lærere kan en slik tilstedeværelse oppleves som kontrollering av deres utøvelse av lærerrollen. Lærere har også rett til et godt arbeidsmiljø.

På bakgrunn av de ovennevnte hensynene bør skolen som hovedregel være restriktive med å tillate at foreldre følger undervisningen.

Et godt foreldresamarbeid er en viktig ressurs for skolen for å styrke utviklingen av et godt læringsmiljø og læringsresultat for eleven. Det kan av den grunn være aktuelt at foreldre i noen tilfeller følger undervisningen. Dette må vurderes konkret i hver enkelte tilfelle. Forelders tilstedeværelse bør alltid avtales på forhånd, slik at både lærer, elever og eventuelt andre foreldre er informert om besøket. Det må også avtales hvordan selve observasjonen skal gjennomføres. Hvis det er fare for at foreldrens tilstedeværelse vil gå på bekostning av andre elevers skolemiljø eller personvern, må det vurderes om samarbeidet kan skje på en annen måte enn at forelderen følger undervisningen.

Det må foretas en avveining av flere hensyn ved avgjørelse om foreldre kan følge undervisningen eller ikke. Det er forståelig at lærere og rektorer kvier seg for å nekte en forelder å følge undervisningen. En mulig løsning kan være at skolen lager generelle retningslinjer for når og hvordan foreldre kan følge undervisningen i klasserommet og informerer om praksis på foreldremøter.

«En forelder som er til stede i undervisningen, kan få taushetsbelagt informasjon om de andre elevenes personlige forhold»

Fra forbundet

● Utdanningsforbundet

Steffen Handal | leder

FOTO TOM-EGIL JENSEN

Om å velge mellom det rette og det rette

Læreres arbeid består av valg. Noen valg er opplagte, andre er preget av usikkerhet. I møte med disse valgsituasjonene trenger lærere kunnskap, erfaring og godt faglig skjønn. Men det finnes også valg der ingen løsninger er fri for omkostninger.

Filosofen Øyvind Kvalnes skriver at et dilemma er «en situasjon hvor det finnes tungtveiende grunner til å velge minst to av handlingsalternativene, men hvor du bare kan velge ett av dem. Valget kan stå mellom det rette og det rette. Noe viktig må vike».

Det finnes en bevegelse blant unge mennesker i dag, som kan stille norske lærere overfor ekte dilemma. Forbildet for denne bevegelsen er 16 år gamle Greta Thunberg. I fjor så denne svenske eleven sammenhengen mellom en sommer med rekordvarme, tørke og skogbranner, og faglige beskrivelser av en klimakrise. Men hun så ikke politikere som kommuniserte alvoret i situasjonen, eller som viste politisk vilje til å handle. Dette til tross for at det faktisk var valgkamp i Sverige. Derfor bestemte hun seg for å streike for klimaet foran riksdagen fram til valget i september.

Mange ungdommer har latt seg inspirere av Greta Thunberg. Mange titalls tusen ungdommer går hver torsdag i gatene i Brussel. Det har de gjort hele dette året. De demonstrerer for å få belgiske politikere og EU-politikere til å forstå at de må levere på klimaløsninger nå. Ikke i form av nye mål og avtaler, men i form av handling.

Over hele verden er det elevaksjoner. «Vi har ingen planet B», sier ungdommene – og skulker skolen. De tar i bruk sivil ulydighet. Fordi de er overbevist om at det er nødvendig. Mange risikerer nedsatt karakter eller andre sanksjoner.

Hva sier vi til våre elever når de slutter seg til dette opprøret? For det gjør de. I høst ble den første klimastreiken arrangert i Norge, uten at den fikk mye oppmerksomhet. I februar ble det arrangert en studentstreik og det planlegges en større markering for elever 22. mars.

Hvordan skal norske lærere forholde seg til dette? Vil vi svare på klimastreik med fraværsgrense og manglende vurdering? Eller vil vi kjenne stolthet og entusiasme over klimaengasjementet, og la nåde gå for rett? Det finnes ingen fasit på hvordan lærere skal opptre.

Fraværsgrensen er et uttrykk for at det er viktig å være aktiv og delta i sin egen utdanning. Vi vil ha elevene på skolen, men vi vil også ha elever som engasjerer seg i spørsmål som er viktige for samfunnet. Vi ønsker elever som viser politisk mot, og som bruker sin rett til å ytre seg. Vår respons må også gjenspeile at det er nettopp *det* tusener av dem nå velger å gjøre.

I denne situasjonen har vi ulike kilder som kan veilede våre valg. Vi har en profesjonsetikk som løfter fram viktige verdier. Vi har en læreplan som beskriver overordna verdier som skal lede læreres handlinger. Og ikke minst – alle skoler har et profesjonsfellesskap hvor lærere kan reflektere sammen over vanskelige veivalg. Det finnes også ulike juridiske fortolkninger av fraværsglementet. Jeg vil oppfordre alle lærere som kommer i denne valgsituasjonen til sammen å bruke disse ulike kildene.

Likevel vil hver enkelt lærer måtte ta stilling til hvordan de møter elevens klimastreiker. Og det finnes ikke ett svar som er rett og ett som er galt.

Vi står i valget mellom det rette og det rette.

«'Vi har ingen planet B', sier ungdommene – og skulker skolen.»

– Sats på miljøbygging

Siden i fjor høst er 653 saker meldt til fylkesmennene om skolemiljø. Her er tre strategier for å lykkes i arbeidet med å bedre skolemiljøet.

Utdanningsdirektoratet har laget en oversikt over antall saker som ble meldt til fylkesmennene om skolemiljø etter opplæringsloven kapittel 9 A fra august 2017 til desember 2018. Totalt er 2069 saker meldt.

– Jeg skulle gjerne sett at det ikke var behov for å melde så mange saker til fylkesmennene. Elevenes trygghet, og opplevelse av trygghet, er en absolutt forutsetning for læring. Jeg mener vi som skoleledere må satse mer på miljøbygging, sier rektor Tormod Korpås i Utdanningsforbundets sentralstyre.

Forebyggende arbeid

Rektors og skolens svar på dette kan bare være følgende:

- Veldig stramme rutiner for rask inngripen og oppfølging ved varsling eller forekomst av mobbing
- Et permanent og grundig forebyggende arbeid.

– Selv på skoler som er som er gode på skolemiljø, skjer det mobbing. Likevel er forebygging den viktigste nøkkelen til å få bukt med problemet, sier Korpås.

Han viser til en studie av elevenes psykososiale miljø, publisert av NOVA i 2015, «Skolers arbeid med elevenes psykososiale miljø. Gode strategier, harde nøtter og blinde flekker».

Skap fellesskapsfølelse

Denne viste at mange skoler legger for lite vekt på det å skape fellesskapsfølelse i klassen. En større satsing på miljøbygging vil ha god forebyggende effekt på mobbing.

– Studien viste at det er tre strategier som er virksomme for å skape et godt psykososialt miljø: atferdsregulering, relasjonsarbeid og miljøbygging. Vi anbefaler våre skoleledere å ta disse strategiene i bruk. Særlig når det gjelder å skape en fellesskapsfølelse i klassen tror jeg det kan være mye å hente, sier han.

Melder fra: 2069 saker er meldt til fylkesmennene om skolemiljø etter opplæringsloven kapittel 9 A fra august 2017 til desember 2018. ILLUSTRASJONSFOTO KATRINE LUNKE

1. Å regulere elevenes atferd er viktig

Den første av de tre hovedstrategiene i arbeid med å skape et godt psykososialt miljø er atferdsregulering. Lærerne er tydelige klasseledere, og skolen styrer hva elevene skal gjøre på skolen og i friminuttene gjennom regler og retningslinjer. Disse skal fremme et godt lærings- og psykososialt elevmiljø. Strategien kommer likevel til kort på noen områder:

Krenkelser som ikke berøres av kontroll- og reguleringspraksisen, som «blikking» og ute-stenging, kan også eksistere i klasserommet uten at lærerne merker det.

2. Gode relasjoner mellom lærer og elev

Den andre hovedstrategien er relasjonsarbeid. Lærerne jobber for å få et godt forhold til hver enkelt elev, slik at eleven skal ha en lav terskel for å si fra hvis det oppstår problemer. Skolene legger også vekt på å ha et godt forhold til foreldrene.

Vellykket relasjonsarbeid mellom lærere og elever er krevende. Det viktigste er at lærerne har et positivt elevsyn, at de forsterker positiv

elevatferd framfor å (bare) sanksjonere negativ atferd, at ansatte prioriterer relasjonsarbeid, samt at ledelsen støtter og følger opp lærernes relasjonsarbeid.

3. Mye å hente på å styrke fellesskapsfølelsen i klassen

Miljøbygging er tredje hovedstrategi. Den handler om å skape gode relasjoner mellom elevene og inkluderer tiltak som fremmer tilhørighet, inkludering, fellesskap og samhold mellom elevene på skolen eller i klassen.

Tiltak kan være introduksjonsopplegg ved skolestart, aktivitetstilbud i friminuttene og tilrettelegging for vennskspsrelasjoner for elever som strever sosialt.

Hør mer i podkasten Lærerrommet:

Episode 6 «Mobbing – hvilken mobbing er det de voksne ikke ser og klarer å ta tak i?» og episode 15 «Jentedrama – om mobbing». Du finner Lærerrommet i din podkastkanal.

Disse sidene er utarbeidet av kommunikasjonsavdelingen i Utdanningsforbundet.

Husk: Søk om videreutdanning innen fristen går ut.
FOTO OLE WALTER JACOBSEN.

Søk videreutdanning innen 1. mars!

Lærere som skal undervise i engelsk, matematikk, norsk, norsk tegnspråk og samisk på barneskolen må ha minimum 30 studiepoeng i fagene innen 1. august 2025 for å oppfylle kompetansekravene. Ungdomsskolelærere må ha minst 60 studiepoeng for å undervise i de samme fagene.

Over 27 000 lærere har siden 2014 fått tilbud om videreutdanning. I fjor fikk 7200 av 10 000 søkere tilbud. Det er skolene og kommunene som har ansvaret for at lærerne oppfyller kompetansekravene.

Mange vet ennå ikke når de skal få den videreutdanningen de trenger. Steffen Handal i Utdanningsforbundet minner om at skoleeier skal ha en plan for kompetanseutvikling.

– Har du søkt tidligere uten å få studieplass? Har du ikke fått beskjed om når du skal få det? Da bør du kreve av skoleeier at du får beskjed om når det er din tur til å få videreutdanning. Dette handler om respekt for sine lærere, og å gi dem muligheten til å planlegge sine neste arbeids- og studieår, sier Handal.

Fristen for å søke videreutdanning i år er 1. mars. Du finner alt du trenger å vite om hvordan du søker på <https://www.udir.no/kvalitet-og-kompetanse/etter-og-videreutdanning/larere/>

Bli med på Barne

Over hele landet markeres i år Barnehagedagen 12. mars for å synliggjøre kvaliteten i norske barnehager.

Med slagordet: «Jeg lurer på...» handler det i år om hvordan barnehagene jobber med å ta vare på og stimulere barns nysgjerrighet.

Ved å være nysgjerrige, spørre, undre seg og utforske lærer barna om verden rundt seg. Gjennom lek, undring, utforskning og skapende aktiviteter skal barna utvikle kunnskaper og ferdigheter innenfor ulike områder.

For å lykkes med det må de ansatte bruke varierte arbeidsmåter og ta utgangspunkt i barnets og barnegruppas behov. Det må gis plass og rom til barns nysgjerrighet, og ansatte må klare å fange opp ulike signaler og stimulere til undring og utforskning, skape engasjement, interesse og motivasjon til nye erfaringer, kunnskaper og opplevelser.

Spre kunnskap

Barnehagen skal være bevisst på barns ulike uttrykksformer og tilrettelegge for medvirkning, og skal også legge til rette for foreldresamarbeid og god dialog med foreldrene.

Det er fremdeles for dårlig kjennskap til innholdet i barnehagenes pedagogiske arbeid både

blant politikere, foreldre og andre. Sammen må vi ta ansvar for å vise fram hvilken betydning barnehagen har for barn, og kvaliteten som legges ned i arbeidet.

Barnehager og kommuner står fritt til å velge aktiviteter på Barnehagedagen. Dagen byr på et mangfold av aktiviteter.

Arbeidsgruppe: Marianne Røhr Fehn fra FUB, Fagforbundets Ingri Bjørnevik, Anne Nilsen og Lou C. Norreen fra FUB, Fagforbundets Ellisiv Solskinnsbakk og Stig Kåre Brusegard fra Utdanningsforbundet. Sissel Havre fra Udf var ikke til stede da bildet ble tatt. FOTO STIG BRUSEGARD.

Kunngjering

Landsmøtet 2019

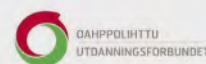
Med heimel i vedtektene for Utdanningsforbundet, § 28, kunngjør vi med dette at det 6. ordinære landsmøtet i Utdanningsforbundet vert halde i perioden 4.-7. november 2019 på Thon hotell Arena i Lillestrøm.

Landsmøtet opnar om føremiddagen måndag 4. november. Kva for saker landsmøtet skal handsame, følgjer av § 29 i vedtektene. I tillegg til desse sakene er det planlagt å ta inn følgjande på sakskartet;

Politikkdokumentet Vi utdanner Norge
lærarprofesjonens etiske råd

Alle medlemmer i organisasjonen har rett til å vere til stede som observatørar på landsmøtet, med dei rettar som framgår av møtereglementet.

Almmuhus

Riikkačoahkkin 2019

Oahppolihttu njuolggadusaid § 28 olis, almmuhit mii ahte Oahppolihttu 6. dábálaš riikkačoahkkin dollojuvvo áigodagas skábmamánu 4.-7. beaivvi 2019 Thon hotell Arenas Lillestrømas.

Riikkačoahkkin rahppojuvvo ovdalgaskabeaivvi vuossárgga skábmamánu 4. beaivvi. Njuolggadusaid § 29 mearrida guđe áššiid riikkačoahkkin galgá meannudit. Lassin daidda áššiide lea plánejuvvon bidjat čuoovvováš áššiid áššekártii;

Politihkkadokumeanta Mii oahpahit Norgga
Oahpaheadjiámmáha ehtalaš ráddi

Buohkain geat leat miellahtut organisašuvnnas lea riekti leat doppe áicin riikkačoahkkimis, daiguin rivttiiguin mat čužžot čoahkkinjuolggadusain.

Barnehagedagen

Finn materiell og inspirasjon

I år har Anne Greve, professor i barnehagepedagogikk ved Oslo Met, Birgitte Fjørtoft, profilert barnehagelærer og May Britt Drugli, professor i pedagogikk ved RKBU Midt-Norge, NTNU, skrevet artikler om hvorfor nysgjerrighet er så viktig for barn. Vi har også snakket med to av dem, Greve og Fjørtoft, i en podkast laget spesielt til Barnehagedagen 2019.

Du finner alt på www.udf.no/barnehagedagen

Barnehagedagen

- Markeres i mars hvert år. Utdanningsforbundet, Fagforbundet og Foreldreutvalget for barnehager (FUB) står sammen bak markeringen.
- Formålet er å synliggjøre hva barna får oppleve, erfare og lære i barnehagen.

Bruk dagen: Nå kan du laste ned årets plakat, lese artikler og høre podkast om årets tema.

Kurs

Konkrete tips: Historielærere i videregående kan benytte det de lærer på kurset med en gang. FOTO: LUTH

For historielærere i vgs

22. mars inviterer vi til spennende kurs for historielærere i videregående skole. Kurset holdes denne gang i Bergen på Clarion Hotel Admiral. Kurset arrangeres også i Bodø (5. april). Målet er å gi deltakerne konkrete tips som de kan benytte med en gang, og å bidra til å skape en mer homogen vurderingspraksis blant historielærere i forbindelse med gjennomføring av muntlig eksamen. Fagfornyelsen og det nye læreplanforslaget i historie, knyttes også til kursinnholdet. Kursholdere er Glenn Thore Helgø og Morten A. Iversen.

For lærere i psykologi 1

20. mars arrangerer vi kurs i Lærerne hus i Oslo for lærere i Psykologi 1. Velkommen til en praksisnær kursdag for lærere i Psykologi 1, vgs. Deltakerne vil få være med å vurdere en autentisk eksamenssituasjon. Kurset er hovedsakelig rettet mot lærere som underviser i psykologi 1, men innholdet vil også være nyttig for de som underviser i psykologi 2. Kursholder er Wilhelm Egeland.

For ledere i skolen

Dette semesteret blir det lederkurs i henholdsvis Bergen (21. mars) og Tromsø (5. juni). Kurset har tidligere vært holdt i Oslo, med gode tilbakemeldinger. Det er et praktisk kurs med bare 30 plasser. Hvorfor er lederskap viktig? Lederskap er viktig når folk skal jobbe sammen og noen må ta ansvar for å samordne. Ledelse handler om å gi retning, velge ut fra mange muligheter, og gjennomføre. Kursholder er Harald Stokkeland.

Les mer på www.udf.no/kurs

På reise: Forsinket bagasje er fortvilende.

FOTO: JAN VASEK/UNSPLASH.COM

Forsinket bagasje?

Ingenting er mer fortvilende enn når du er på en hyggelig reise, og bagasjen din ikke dukker opp. Heldigvis dekker vår reiseforsikring nå forsinket bagasje hvis den ikke ankommer med samme fly som deg. Skadeoppgjøret gjør du enkelt fra din mobil. Så kan du skaffe til veie det du måtte trenge med det samme, og nyte resten av oppholdet. God tur!

Skade meldes på tryk.no/meld-skade

Disse sidene er utarbeidet av seksjon for medlemstilbud i Utdanningsforbundet.

DINE FORSIKRINGSTILBUD

Som medlem av Utdanningsforbundet har du tilgang til unike forsikringsordninger for deg og dine til en god pris.

KOLLEKTIVE FORSIKRINGER

INNBOFORSIKRING

Dekker tap og skade på privat innbo og løsøre med inntil 2 millioner per skadetilfelle.
Pris fra kr 972 til kr 1476 pr år, avhengig av hvor i landet du bor.

UFØREFORSIKRING

En uføreforsikring gjør deg bedre rustet økonomisk dersom du skulle være så uheldig å bli ufør.
Pris baseres på alder og valgt forsikringssum.

REISEFORSIKRING

Ingen egenandel og hele 90 dagers reisevarighet.
Pris fra kr 756 til kr 1944 pr år, avhengig av om den skal gjelde for en eller for familie, og om du er over eller under 70 år.

LIVSFORSIKRING

Forsikringen gir en engangsutbetaling til etterlatte ved forsikredes død, uansett om dødsfallet skyldes sykdom eller ulykke.
Pris baseres på alder og valgt forsikringssum.

GRUNNFORSIKRING

Forsikringen består av tre deler: livsforsikring for medlemmet, ulykkesforsikring for familie og begravelsesstøtte ved død i nær familie.
Pris kr 888 per år.

STUDENTFORSIKRING

Forsikringen består av innbo-, reise-, ulykkes- og uføreforsikring samlet i en pakke, spesialtilpasset studenter.
Pris kr 996 per år.

BARNEFORSIKRING

Forsikringen gjelder barn og barnebarn fra 3 måneder til utgangen av det året de fyller 26 år.
Pris per barn 1308 per år.

UTDANNINGSFORBUNDETS 70+

Forsikringspakke for deg som er godt voksen. Pakken inneholder reise-, innbo- og ulykkesforsikring. Døgnåpen helsetelefon er også inkludert.
Pris for familie kr 3000 per år. En person kr 2400 per år.

UTDANNINGSFORBUNDETS HUS- OG BILFORSIKRING

UTDANNINGSFORBUNDETS HUSFORSIKRING

Husforsikring ekstra har unike vilkår og gode priser.
Vi tilbyr to varianter, hus ekstra og hus.
Sjekk din pris på udf.no/medlemstilbud

UTDANNINGSFORBUNDETS BILFORSIKRING

Bilforsikringen ekstra og delkasko har 75% bonus, unike vilkår og gode priser. Bonusen gjelder også ved forsikring av din første bil.
Sjekk din pris på udf.no/medlemstilbud

RABATT HOS TRYG

RABATT HOS TRYG

Som medlem i Utdanningsforbundet får du rabatt på private forsikringer hos Tryg. Ordningen gir deg rabatt på alt fra hytte- til båtforsikring.
Alle medlemmer får 32 prosent uavhengig av antall produkter.

TRYG PLUSS

Har du privat forsikring i Tryg, får du som medlem i Utdanningsforbundet tilgang til fordelsprogrammet Tryg Pluss. Det gir fordeler som psykologhjelp ved personlig krise, råd fra fagpersoner om vedlikehold og påbygg av bolig, og hjelp ved ID-tyveri og misbruk på sosiale medier.

Les mer på udf.no/medlemstilbud

Husk reiseforsikring

Nå er det vinterferie for de fleste, og uansett om det blir en dagstur i bakken eller en helgetur på fjellet gjelder vår reiseforsikring. God tur!

Les mer på udf.no/medlemstilbud

L

Lærerspesialist [ˈlæːrəspɛsiaˌlist]

En lærer som dykker enda dypere i et fag eller fagområde, og bidrar til å utvikle skolen.

Ønsker du en faglig karrierevei som lærer?

Lærerspesialistutdanning er et tilbud til deg som ønsker en faglig karrierevei, samtidig som du fortsetter jobben der den betyr aller mest – i klasserommet.

Utdanningen er på masternivå, går over to år og gir 60 studiepoeng. Studiet gir deg faglig fordypning, og kunnskap om hvordan jobbe med gode utviklingsprosesser sammen med kollegaer.

Ble du nysgjerrig nå?

Snakk med lederen din og søk på udir.no/larerspesialister